

GONAGASLAŠ GIELDA- JA
ODASMAHTTINDEPARTEMEANTA

Dieđ. St. 4

(2016–2017)

Dieđáhus Stuorradiggái

Sámedikki doaimma birra 2015

Sisdoallu

1	Álggaheapmi	5	2.6	Suohkanreformma ja sámi beroštumiid vuhtiiváldin	13
2	Ráddehusa bargu		2.7	Ráddádallamat	14
	sámepolitihkalaš áššiiguin ja		2.7.1	Ráddádallanprosedyraid	
	Sámedikki jahkediedáhusa			geavaheapmi	14
	čuoovoleapmi	6	2.7.2	Dálá ja čadáhuvvon	
2.1	Sámedikki ja välljejuvvon áššesurggiid birra	6		ráddádallamat Sámedikkiin	15
2.2	Sámi gielat	7	Mielddus		
2.3	Sámi kultuvra ja kulturmuittut	8	1	Sámedikki ársrapport 2015	19
2.4	Ealáhusovdánahttin, biras ja areála	9	2	Sámedikki 2015 rehketoallu	54
2.5	Bálvalusat ássiide	10	3	Jahkereketoallu 2015 bušeahta ektui	66

GONAGASLAŠ GIELDA- JA
ODASMAHTTINDEPARTEMEANTA

Died. St. 4

(2016–2017)

Diedáhus Stuoradiggái

Sámedikki doaimma birra 2015

*Gielda- ja odasmahttindepartemeantta ráva golgotmánu 14. b. 2016,
dohkkehuvvon stáhtarádis seamma beaivvi.
(Solberga ráđdehus)*

1 Álggaheapmi

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii Sámedikki jahkediedáhusa njukčamánu 3. beaivvi 2016. Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid čuoggá 1.5.1 mielde válljii Sámediggi válljen juohkit 2015 jahkediedáhusa guđa váldooassái. Diedáhus lea strukturerejuvvon čuovvovaččat dáid namahusaiguin: I) Jodiheaddji diedáhus, II) Doaimma ja váldologuid introduseren, III) Jagi doaimmat ja bohtosat, IV) Doaimma stivren ja

dárkkisteapmi, V) Boahttevuodaoainnuid árvoštallan ja VI) Jahkerekhetdoallu.

Dán stuoradiggediedáhusas leat muhtin áššit Sámedikki jahkediedáhusas váldojuvvon ovdan ja kommenterejuvvon. Sámedikki bušeahtajuolludemiid geavaheapmi 2015:s muhtin dihto surggiin čilgejuvvo. Dás čilgejuvvo maid makkár ráđđádalamat leat dahkkojuvvon 2015:s ja 2016 vuosttaš jahkebealis.

2 Ráđđehusa bargu sámepolitihkalaš áššiiguin ja Sámedikki jahkedieđáhusa čuovvoleapmi

Ollislaš sámepolitihka vuolgá buori ovttahttimis daid iešguđet departemeanttaid gaskkas. Fágadepartemeanttas lea ovddasvástádus čuovvulit sámepolitihka iežaset surggiid siskkobealde. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas lea bajimus ovddasvástádus ovttahttit sámi áššiid.

Sámepolitihka bohtosat bohtet bures oidnosii eará departemeanttaid ja Sámedikki bargguid bokte. Dain iešguđet departemeanttain lea ovddasvástádus njuolggadusčállošiid mat galget vuhtiváldit sámi álbmoga iežaset surggiin. Nugo ovdamearkka dihte sámeláhka, oahpahuslága kapihtal 6 ja boazodoalloháka, mat leat Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta, Máhttodepartemeantta ja Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta ovddasvástádussurggis. Dasa lassin lea departemeanttain ovddasvástádus doaimmaide mat gusket olles álbmogii, muhto main sáhttet leat erenomáš váikkuhusat sápmelaččaide.

Sámediggi lea ráđđehusa ovddimus premissabuvtadeaddji ja ságastallanbealli sámepolitihkas.

2.1 Sámedikki ja välljejuvnon áššesurggiid birra

Vuoddolága § 108 nanne ahte:

«Lea stáhta eiseválddiid geatnegasvuohta láhčit dili nu ahte sámi álbmot sáhtta sihkkarastit ja ovdidit gielas, kultuvrras ja servodateallimis.»

Dáinna vuoddolágamearrádusain leat Norgga eiseválddit geatnegahtton lágalaččat, politihkalaččat ja morálalaččat láhčit dili nu ahte sápmelaččat sáhttet ieža sihkkarastit ja ovdidit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima. Paragrafa addá sápmelaččaide aktiivlaš rolla dan ektui ahte v́aras váldit iežaset beroštumiid, ja lea hábmejuvnon giela, kultuvrra ja servodateallima sihke suddjema ja ovdánahttima váste.

Sámediggi áhahuvvui geassemánu 12. beaivvi 1989 lága nr. 56 vuodul Sámedikki ja eará sámi riektegažaldagaid birra (sámeláhka). Sámelága ovdabargguin deattuhuvvui ahte Sámedikki váldi galgá sáhttit ovdánit, ja ahte galgá joatkevaččat

árvoštallojuvnot, gč. Od.prp. nr. 33 (1986–87) ja Innst. O. nr. 79 (1986–87). Viidásit eaktuduvvui ahte sápmelaččaide «*addojuvvo mearkkašahhti iešmearridanvuoigatvuohta ja dadjamuš dakkár áššiin mat leat erenomáš dehálaččat sámi kultuvrra sajádahkii*, gč. Od.prp. nr. 33 (1986–87).

Sámelága ulbmila ja lága ovdabargguid mielde lea Sámediggi veaháziid mielde ožžon eanet dadjamuša áššiide mat gusket sámiide. Sámediggi lea mángga surggis ožžon mearridanválddi áššiin mat gusket dušše, dahje eanas, sápmelaččaide. Seammás lea Sámediggi ožžon váikkuhanválddi go lea vejolašvuohta váikkuhit mearrádusaid buot áššiin mat Sámedikki mielde gusket sápmelaččaide, gč. sámelága § 2-1. Dasto lea stáhtas geatnegasvuohta ráđđádallat Sámedikkiin dainna ulbmiliin ahte olahit ovttaoavilvuođa áššiin gos eiseválddit árvoštallet doaimmaid dahje lágaid mat njuolga sáhttet váikkuhit sámi beroštumiid, gč. ILO-konvenšuvnna nr. 169 art. 6 ja Ráđđádallanprosedyraid stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaskka.

Bušeattaoktavuođain lea Sámediggi ožžon eanet váikkuhanvejolašvuođa go Sámediggi lea váldán badjelasas ekonomalaš váikkuhangaskaomiid hálddašemi mat lea áhahuvvón nannet sámi kultuvrra, giela ja ealahusovdánahttima. Sámediggi lea maid ožžon lasi ovddasvástádusa ja iešheanalášvuođa bušeattaoktavuođain, go Sámediggi oáččui 1999 rájes lobi spiehkastit brutto-bušehterenprinsihpas. Spiehkastatmearrádus vuoduštuvvui dainna mihttomeriin ahte Sámedikkis, álbmotválljejuvnon orgánan, galgá leat stuorát ovddasvástádus, friddjavuohta ja vejolašvuohta dahkat iežas vuoruhemiid stáhtabušehta jahkasaš juolludemiid siskkobealde, gč. Vuoddolága § 108.

Sámediggi oáččui 2015:s juolludemiid Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeantta, Dálkkádat- ja birasdepartemeantta, Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta, Kulturdepartemeantta, Máhttodepartemeantta, Mánáid- ja dásseárvodepartemeantta, Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta,

Oljo- ja energiijadepartemeantta ja Olgoriikadepartemeantta bušehtain.

Sámediggi hálddašii 2015:s oppalaččat 429,6 milj. ruvnno. Sámedikki doaibmagolut 2015:s ledje oktiibuot 140,8 milj. ruvnno. Sámediggi vuoruhii dain ruđain bidjat 29,3 milj. ruvnno politihkalaš doibmii, mas stuorámus olggosgolut ledje dievasčoahkkimat, dievasčoahkkinjodihangoddi ja sámediggeráđdi. Hálldahaslaš olggosgolut ledje 111,5 milj. ruvnno 2015:s. Sámedikki gaskaoapmerhketdoallu čájeha ahte Sámediggi jugii oktiibuot 284,7 milj. ruvnno doarjjan iešgudetlágan ulbmiliidda. Sámedikki jahkerekhetdoallu čájeha 4,1 milj. ruvnno sturrosaš badjelbáhcaga. Nettobušeterejuvvo doaibman sáhtta Sámediggi sirdit ovvta doaibmajagi bohtosiid čuovvovaš jahkái.

Sámediggi hálddaša maid lassijuolludemiid ja doarjagiid mat leat oktiibuot 9,9 milj. ruvnno. Dát ruđat juolluduvvojedje čuovvovaš ášahusaid bušehtaid mielde: Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta (válgadutkan ja bargu suohkanreforpmain), Kulturdepartemeanta (tippenruđat), Olgoriikadepartemeanta (riikkaidgaskasaš bargu) ja Riikaantikvára.

Sámedikki hálldahasas ledje 142 jahkedoaimma juovlamánu 31. beaivvi 2015.

Ráđdehus mearridii njukčamánu 2015:s ahte Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta, ovtta eará departemeanttaiguin ja Sámedikkiin, galget árvoštallat ovdamuniid ja hehttehusaid das go čohkke eanas dahje visot Sámedikki juolludemiid ovvta bušehttakapihttalii ja ovvta bušehttabostii. Gieldda- ja ođasmahttindepartemeanta lea Sámediggái sádden raportaevttohusa. Raporttas earret eará válddahuvvojit iešgudetlágan bušehterenmodeallat mat leat geavahuvvon Sámedikkis vuoddeami 1989 rájes otnáza rádjái. Premissat maid stáhta ekonomiijanjuolggadusat vuodđudit Sámedikki juolludemiid geavaheami birra válddahuvvojit. Dasto čilgejuvvojit dálá gulahallanrutiinnat Sámedikki ja departemeantaid gaskkas. Sámedikki fievrirdanárvvu dáfus čilgejuvvo maid rámmastivrejumi birra, nu movt dát doaimmahuvvo suohkansuorggis ja fylkkamánniámmáhis. Raportaevttohusa mañemus oasis čilgejuvvojit ovdamunit ja hehttehusat mat gusket molssaevttolaš modeallaide Sámedikki bušehteremis. Ráđđádallamat Sámedikki bušehttaortnega vejolaš rievdamemiid birra bohtet leat loahpalaš raportta vuodul.

2.2 Sámi gielat

Sámi gielaid gáhttemis ja nannemis lea stuora mearkašupmi sámi kultuvrra ja eallinvuogi gáht-

temii ja ovdánahttimii. Sámi gielat leat kulturguoddit ja leat dehálaččat sámi árvvuid ja máhtu fievrredeamis.

Riekti atnit sámi gielaid go deaivvada almmolašvuodain ja riekti oahppat sámegeiela ja sámegeilli leat muhtin dain deháleamos vuoigatvuodain mat sápmelaččain leat álbmogin. Riekti atnit sámi gielaid sáhtta maid váikkuhit ovttaskas olbmo riektesihkarvuhtii almmolašvuodas.

Sámedikkis lea guovddáš rolla go lea sáhka das ahte sámi gielaiguin bargat. Seammás lea Norgga eiseválddiin bajit ovddasvástáduš. Lea stáhta ovddasvástáduš fuolahit sámi gielaid gáhttema ja ovdáneami. Visot almmolaš doaimmain lea ovddasvástáduš vuhtiiváldit sámi giellageavaheiddjiid vuoigatvuodaid iežaset bargosuorggi siskkoabealde. Kulturdepartemeanta lea dat fága-departemeanta mas lea giellapolitihkalaš ovddasvástáduš, ja mas lea bajitdási ja sektorrasttildeaddji ovddasvástáduš hábmet, dulkot ja ovddidit giellapolitihkalaš mihtuid Norggas. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas lea váldoovddasvástáduš hálddašit giellanjuolggadusaid mat leat sámelágas ja das ahte ovttastahttit dan barggu mii lea Eurohpá lihtus guovllu- ja minoritehtagielaid ektui (minoritehtagielaidlihttu).

Sámediggi bijai 2015:s 74, 9 milj. ruvnno iešgudetlágan gielladoaimmaide. Ruhta juhkkjuuvui earret eará suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda sámegeielaid hálddašanguovlluin, sámi giellaguovddážiidda, iešgudetlágan giellaprošeavttaide, stipeandan ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkaskuvllas ja Sámi Giellagáldui (Davviriekkalaš sámegeiela fága- ja resursaguovddáš).

Čakčamánuš 2014:s bijai ráđdehus, ovtta Sámedikkiin, lávdegotti geahčadit lálkaortnegiid, doaimmaid ja ášahusaid Norgga bealde sámi gielaid váste. Lávdegoddi buvttii oasseraportta suohkana geatnegasvuodaid ja struktuvrra birra mat gullet sámi gielaide guovvamánu 15. beaivvi 2016:s. Lávdegotti loahpalaš raporta buktojuvvo Gieldda- ja ođasmahttindepartementii golggotmánu 10. beaivvi 2016:s. Ráđdehus áigu sámi giellalávdegotti raportta vuodul árvoštallat, ja Sámedikkiin ráđđádallat, movt sámi gielaiguin galgá viidásit bargat. Áigejuovdilis doaimmat bohtet maid árvoštallojuvvo suohkanreforpmá hárrái.

Sámegeielaid doaibmaplána lea čalmmustahtán sámi gielaid iešgudet servodatsurggiin, erenoamážit oahpaheamis ja oahpuin, almmolaš bálvalus- ja fuolahusaddimis ja maid sámi gielaid geavaheamis ja oainnusin dahkamis almmolaš oktavuodain. Doaibmaplána gustonáigi lea guhkiduvvon 2017 lohppii. Sámi gielaid doaibmajiid viidásat organiseren árvoštallojuvvo sámi giell-

alávdegotti raportta čuovvolem, ja ráddádallamiin Sámedikkiin.

Sámi Giellagáldu – Davviriikkalaš sámegeala fága- ja resursaguovddáš, maid Norgga, Ruota ja Suoma sámedikkat ásahedje 2013:s, lea oktasaš davviriikkalaš giellaorgána mas lea guovddázis gielladikšun, giellaovdánahttin ja terminologijaovdánahttin. Ráđdehus sihkkarasttii Norgga oasi dan ruhtadeamis go lasihii Sámedikki bušehta 2 milj. ruvnnuin 2015 stáhtabušehtas. Dasa lassin de ruhtaduvvo dat guovddáš Interreg-rudáiguin. (Interreg lea EU-prográmma mii ovddida sosiála ja ekonomalaš integrašuvnna riikkarájiid rastá regiovnnalaš ovttasbarggu bokte).

Kulturdepartemeanta attii 2015:s 150 000 ruvno Norgga Biibbalsearvá jorgalan dihte biibbalčállošiid julevsámegeallii. Juolludeapmi bođii ruđain mat ledje vurkejuvnon čuovvulan váste St.dieđ. nr. 35 (2007–2008) *Ulbmil ja áigumuš* (gielladieđáhus).

2.3 Sámi kultuvra ja kulturmuittut

Sámediggi lea dehálaš eavttuid biddji sámi dáidaga ja kultuvrra ovdánahttimis. Seammás lea maid našunála, guovllu ja báikkálaš eiseválddiin ovddasvástádus addit sámi kultuvrii buriid ovdánanvejolašvuodaid.

Kulturdepartemeantta juolludeamit sámi kulturulbmiliidda addojuvvojit ovddemustá stáhtabušehta kap. 320 bokte Oppalaš kulturdoaimmat, poasta 53 Sámediggi. Juolludeami ulbmilin lea váikkuhit dasa ahte Sámediggi bargguinis olahivččii iežas váldomihtuid dáidda- ja kultursuorggis. 2015:s juolluduvvui bušehtapoastta bokte 79 milj. ruvno. Sámediggi atná daid ruđaid iežas vuoruheami mielde.

Sámedikki jahkedieđáhus čájeha ahte Sámediggi vuoruha kulturulbmiliid hui bajás. 2015:s juolludii Sámediggi 106,7 milj. ruvno iešguđetlágan kulturulbmiliidda. Dán ruđas attii Sámediggi 79 milj. ruvno doarjjan iešguđetlágan sámi kulturásahusaide, nu movt kulturviesut, kulturgaskustanáhusat, teáhterat, festiválat ja museat. Muđui juolluduvvui 21,6 milj. ruvno dakkár doaimmaide mat leat veahkkin dagaheame dáiddáriidda buriid rámmaeavttuid iežaset barggus, ja dan vuollái boahká sámi dáiddáršiehtadus ja ohccivuđot ortnegat. Go Norsk Tipping AS jugii dietnasis 2014:s, de Sámediggi oáčui 2015:s 750 000 ruvno doaimmaide mat bisuhit ja ovdánahttet erenoamáš sámi valástallandoaimmaid. Sámediggi attii 2,2 milj. ruvno doarjjan sámi valástallandoaimmaide. Sámediggái lea

dehálaš sihkkarastit sámi álbmogii eambo iešguđetlágan sámi mediaid mat bidjet oidnosii sámi gielaide, kultuvrra ja servodateallima. 2015:s bijai Sámediggi 3,8 milj. ruvno dan ulbmili.

Lassin dan ruhtii mii biddjojuvvui kulturdoaimmaide, de attii Sámediggi 2015:s 9 milj. ruvno girjerájusulbmiliidda/sámi girjebussiide.

Kulturdepartemeanta ja Sámediggi dollet ságastallančoahkkima hálddahusdásis guktii jagis sihkkarastin dihte diehtujoahkima ja buori ovttasbarggu.

2015:s addojuvvui 3 milj. ruvno prošeaktaruktan odđa ovdaprošektii mii galgá bargat odđa, unniduvvon prošeavttain hukset odđa Saemien Sijte-vistti. Statsbygg oáčui barggu odđa ovdaprošeavttain 2015:s, ja bargu lea dál jođus.

Nu movt eará guovddášfestiválat ge, de sirdojuvvui Riddu Riddu-festivála odđa festiváladoarjjaortnega vuollai mii gullá Norgga kulturfondii. Norgga kulturráđdi galgá ovdánahttit festiváladoarjjaortnega. Kulturdepartemeanta lea sihtán Norgga kulturráđi ráddádallat Sámedikkiin daid osiid birra ortnegis mat gusket njuolga sámi beroštumiide.

Troandin suohkan, Lulli-Trøndelága fylkka-suohkan ja Sámediggi vuolláičálie 2015 čavčča ovttasbargošiehtadusa ahte searválaga lágide 100-jagi doaluid ávvudan dihte vuosttaš sámi riikkačoahkkima. 2016 reviderejuvvon našunálabušehtas addojuvvui 4 milj. ruvno dán ulbmili Kulturdepartemeantta ja Gieldda- ja ođasmahttindepartemeantta bušehtaid bokte.

Sámi kulturmuittut leat dehálaččat identitehta- ja servodathukseamis olu sámi báikkálašservodagain. Kulturmuittut čalmmustahttet sámi kulturbirrasiid ja sámi leahkima, ja gaskkustit máhtu eallineavttuid, birgenstrategiijaid, resursageavaheami, oskkuid ja eanadatheivehemiid birra.

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámi kulturmuittuid hálddašit. 2015:s addojuvvui 3,4 milj. ruvno sámi kulturmuittuid gáhttenbargui Dálkkádat- ja birasdepartemeantta bušehta bokte.

Riikaantikvára lea bidjan johtui prošeavtta identifiseret ja registreret buot sámi huksehusaid mat automáhtalaččat leat ráfáiduhtton. Mihttu lea ahte bargu galgá gárvánan ovdal 2017. Sámediggi lea huksehusregistrerema prošeaktajođiheaddji ja oáčui 2015:s 4,2 milj. ruvno dan ulbmili Riikaantikvára bušehta bokte. Prošeavtta ferte geahččat Máhtodepartemeantta kulturmuittoprošeavttain ovtta mii lea jođus, man ulbmil lea oázžut buoret oppalaš gova das man olu ráfáiduhtton sámi kulturmuittut gávdnojit ja makkár stánda dat leat. Sámediggi oáčui 2015:s 2 milj. ruvno Riikaantikvára bušehta bokte ráfáiduhtton ja

suodjalanveara kulturmuittuid ja kulturbirrasiid gáhttemii ja sihkkarastimii.

Dálkkadat- ja birasdepartemeanta ja Sámediggi leat ovttaoavivil das ahte lihcadeaddji 100-jagi rádjji automáhtalaččat ráfáidahttit sámi kulturmuittuid sáhtta šaddat hástalussat oalle farga. Danne lea departemeanta, ovttasbarggus Sámedikkiin, bargagohtán kulturmuittolága láhkarievadusain dainna ulbmiliin ahte ásaht fástá ráfáidduhttináiggi. Ulbmil lea ovddidit láhkaevttohusa Stuuradiggái 2017:s.

Sámedikki evttohus Várjjat siidda bidjat Norgga tentatiiva listui nu ahte maŋnel nammaduvvo Unesco máilmmiárbelistui, lea dábálaš bargovuogi mielde sáddejuvvon árvvoštallamii Unesco kulturárbbiid ráđdeaddi orgánii, Icomosai. Easka go evttohus lea dárkilit árvvoštallojuvvon, dahká ráđdehus oavila ahte áigu go Norga bidjat evttohusa tentatiiva listui.

Pilohtaprošeakta Árbediehtu álggahuvvui Sámi Allaskuvllas 2008:s. Pilohtaprošeakta loahpahuuvvui 2016 vuosttaš jahkebealis.

2.4 Ealáhusovdánahttin, biras ja areála

Norggas leat ollu variašuvnnat ja lea hui girjás riika. Iešguđet guovlluin riikkas leat iešguđetlágan hástalusat ja vejolašvuodát. Olmmošlohku, fárendábit, ealáhusstruktuvra ja ealáhusovdánahttin váikkuha guovllu ovdánahttima. Ráđdehus geahččala fievrredit dakkár politihka mii láchčá dili árvoháhkamii ja dakkárin ahte livčče eambo barggut buot beliin Norgga ekonomijjas. Sundvolden-julggastusas lea ráđdehus dadjan ahte áigu vuoruhit gaskaomiid mat sáhttet nannet innovašuvnna ja ođđaceggemiid buot osiin riikkas.

Sámediggi bargá iežas gaskaoapmeortnegiid bokte dan ovdii ahte earret eará vuoddoealáhusat, kulturealáhusat ja sámi mátkeealáhus sáhttet ahtanuššat ja ovdánit. 2015:s juolludii Sámediggi oktiibuot 33,1 milj. ruvnno iešguđetlágan ealáhusulbmiliidda. Dáin ruđaid attii Sámediggi 6,2 milj. ruvnno dakkár doaimmaide mat gáhttejit ja ovdánahttet vuoddoealáhusaid. Sámediggi bijai 17 milj. ruvnno iešguđetlágan doaibmajuiuide mat sáhttet movttiidahttit ásaht eambo sámi dáiddár- ja kulturvuđot bargosajiid. Juolludeamit vuoruhuvvojede eanas dakkár doaimmaide mat galget lasihit gánnahttivuoda, gálvvuidd jodiheami ja rekrutterema duodjeealáhusii.

Ráđdehusa politihkalaš vuoddovuogádagas čuožžu ahte ráđdehus áigu buktit stuuradiggedieđáhusa boazodoalu ceavzilvuoda birra. Ean-

andoallo- ja biebmodepartemeanta álggii bargat ođđa stuuradiggedieđáhusain boazodoalopolitihka birra 2015 giđa. Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta doalai 2015 čavčča čoačkimiid visot boazoguohtunguovlluin, viđain davimus fylkkamánniin ja Boazodoallostivrrain dan váste vai buktet cealkámušaid dieđáhussii. Vuosttaš álgo ráđđádallančoačkkin Sámedikkiin ođđa stuuradiggedieđáhusa birra dollojuvvui geassemánu 3. beaivvi 2016:s. Stuuradiggi galgá meannudit dieđáhusa 2017 giđa.

Boazologu heiveheami dáfus osiin Finnmárkus leat dál eanas boazologut mearriduvvon dásis. Maŋnel viiddis barggu boazologu unnidemiin, lea hirbmat dehálaš ahte boazolohku gustojeaddji guovlluin ii fas lassán. Stuuradiggi mearridii dan vuodul geassemánu 2016 rievdatit boazodoalolága § 60, mii šattai gustovažžan suoidnemánu 1. beaivvi 2016:s. Láhkarievdadus mielddisbukta dan ahte fylkkamánnis lea láchkavuoddu mearridit bajimus boazologu juohke siidaoassái go leat erenoamáš ákkat dasa.

Davviriikkalaš ministerrádis Suomas geassemánu 30. beaivvi 2016:s dollojuvvui čoačkkin Ruota giliidministara ja Norgga eanandoallo- ja biebmoministara gaskkas viđásit barggu birra ratifiseret ođđa Norgga-Ruota boazoguohtunkonvenšuvnna. 2016 giđa guorahallojuvvovedje Ruota bealde muhtin gažaldagat ođđa konvenšuvnna oktavuodas, earret eará juridihkalaš čuolmmat. Guorahallan sáddejuvvo gulaskuddamii Ruotas 2016 čavčča. Norgga bealde dovddahit ahte dálá dilli lea hui unohas, ja ahte lea hoahppu oazžut ođđa konvenšuvnna. Ruotas leat maid cealkán ahte ođđa konvenšuvdna ferte ratifiserejuvvot jodáneamos lági mielde.

2014 eanandoallošiehtadusas heaittihuvvui dat ortnet ahte sirdit Eanandoalu Ovdánahttinfoandda bokte ruđaid Sámedikki ealáhusulbmiliidda 2015 rájes. Ruhta galggai movttiidahttit ealáhusovdánapmái eanandoalus sámi guovlluin, ja galggai adnot bissovaš investeren- ja ovdánahttin doaimmaide. Dát heaittiheapmi lei oassin stuurát álki-dahttinbarggus man ulbmil lei unnidit doarjjaoazžuid logu eanandoallošiehtadusas. Dán suorgis ledje mánga ortnega regionála dásis mat belohakkii bohte dán ortnega sadjái, nu go investeren- ja fitnodatovdánahttinruđat maid Innovašuvdna Norga hálddaša, ja čielggadan- ja heivehanruđat maid fylkkamánni hálddaša.

Árktalaš eanandoallu lei golmma jagi prošeakta 2012–2014 áigodagas. Dán áigodagas várrejuvvui 9 milj. ruvnno eanandoallošiehtadusas, mii hálddašuvvui oktasaš prográmmaangirusšamin mainna Davvi-Norgga golbma fylkkamán-

neámmáha, Sámediggi, riikkaoasi ealáhusorganisašuvnnat ja Nordlándda fylkkasuohkan ovttagarje. Ruđaid ulbmil lei veahkehit árktalaš kvalitehta ovdánahttima ja ávkkestallama vai davvi-guovlluid eanandoalus šaddá gilvoovdamunni. Ruđaid juolludeapmi lei Árktalaš eanandoalu ovdánahttinprográmma bokte, maid Davvi-Norgga eanandoalloráđdi lei ovddidan. Oktii buot 24 prošeavtta ožžo doarjaga árktalaš eanandoalu váste. Prošeavttas deattuhuvvui nannet buvttademiid mat leat dábálaččat árktalaš eanandoalus, ja mat sáhttet leat oktasaš árktalaš mearkagárvvu oassin. Boazodoallu váldojuvvui fárrui ángiruššamii, ja hábmejuvvojedje ovttahttin-/ovttasdoaimmaarenat árktalaš eanandoalu ángiruššama várás.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta ja Sámediggi leat gulahallan Died. St. 14 (2015–2016) *Luondu eallima várás – Norgga luondduvalljivuoda doaimmaplána* bargadettiin. Sámediggi ja ráđdehus leat árvoštallan ahte diedáhusas eai leat evttohusat doaimmaide mat váikkuhit sámi beroštumiide. Go diedáhusa galgá konkrehta váikkuhangaskaomiin čuovvulit, gustojit dábálaš ráđđádallanbargovuođit, ovdamearkka dihte guovllusuodjalus luondduvalljivuodálagá mielde.

Sámediggi searvvai Norgga delegašuvdnii dálkkádatkonferánsii Parisas (COP 21). Áiggis mii lei ráđdejuvvon Norgii alldási oasis oáččui Sámediggepresideanta sátnevuoru gos son čalmmustahtii sámi geahčanguovlluid dálkkádatrievdademiid hárrái.

Ráđdehus áigu sihkkarastit boraspirešlájaid eallinnávccalaš náli boraspiresoahpamuša mielde, seammás go geahččala unnidit riidodási. Dan dihte ohcaluvvo eanemus lági mielde dohkkeheapmi das movt boraspiret hálldášuvvojit. Boraspirehálldášus lea alla gearggusvuohda vai sihkkarastá ahte sáhtta beaktilit jávkadit boraspiriid mat sáhttet vahága dahkat.

Njukčamánu 18. beavvi 2016 buvttii ráđdehus Died. St. 21 (2015–2016) *Gumppet Norgga luonddus* mii lea gumppiid odđa nállemihtu ja gumpeguovllu juohkima birra. Stuoradiggediedáhusa buktima ovdal čadahuvvojedje ráđđádallamat Sámedikkiin ja Norgga Boazosámiid Riikkaserviin ráđdehusa evttohusa birra ahte rievdadit gumpehálldášeami. Sámediggi, Norgga Boazosámiid Riikasearvi ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta ledje ovttaoavilivuođa ahte ledje buorit ja konstruktiivvalaš ráđđádallamat, ja ahte buohkat ledje geahččalan olahit ovttaoavilivuođa. Sámediggi ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta leigga eanas ovttaoavilivisot čuolmmaid dáfus, gumpenállemihtu ja gumpeguovllu birra maid. Diedáhusa buktima manjel gesii goitge Sámediggi ráđđádall-

lanovttaoavilivuođa ruovttoluotta das mii guoská gumpeguovlluid viidodahkii davvin. Stuoradiggi mearridii geassemánu 6. beavvi 2016 odđa nállemihtu gumppiide ja odđa ráđdejumiid gumpeguovlluide, gč. Innst. 330 S (2015–2016).

Sámediggi buktá jámma vuostecealkámušaid konsešuvdnaohcamiidda maid Norgga čázadat- ja energijadirektoráhtta (NČE) lea meannudeame. Vuostecealkámušat leat mángii doalahuvvon dainna ákkastallamiin ahte albma ráđđádallamat eai leat čadahuvvon. Sámedikki váldovuostecealkámuš lea ahte konsešuvdnaáššis ii leat ovddiduvvon evttohus čovdosii, ja ahte Sámedikkis ii leat doarvá diehtu man vuodul ráđđádallá ášši loahpabohtosa birra. Ráđdehus lea ovttaoavilivis das ahte mihttu olahit ovttaoavilivuođa, sáhtta olahuvvot dušše jus stáhta eiseváldi dovddaha lea go mielas, ja guđiid eavttuid vuodul sáhtášii, dohkkehit konsešuvdnaohcama. Ráđdehus nannii Died. St. 25:s (2015–2016) *Fápmu rievdadit – Energiija-politiikka 2020* ráđjai ahte ráđđádallamat Sámedikkiin galge ovttahttojuvvo konsešuvdnaáššiid vuostecealkinvuogádagain. Dákkár ovttahttimin loahpahuvo Sámedikki vuostecealkámuš konsešuvdnaohcamii vuostecealkámuščoahkkimin gos ášši guorahallojuvo rahpasit ja dainna ulbmiliin ahte olahit ovttaoavilivuođa. Ovdal go NČE dahká mearrádusa áššis dahje addá árvalusa departementii stuorát áššiin, de ferte Sámediggi oahpásnuvvat mearrádusa álgoevttohusa sisdollui, vai sáhtta árvoštallat doalahit go vuostecealkámuša. Ráđđádallamat departemeanttain álkiduvvojit dieinna lágiin olu.

2.5 Bálvalusat ássiide

Min buresbirgenservodagas lea vuodđun dat ahte olmmoš lea oadjebas dan ala ahte oážžu veahki ja ovddasmorraša go dárbbáša. Lea almmolaš ovdasvástádus sihkkarastit buriid bálvalusaid buohkaide. Ráđdehus áigu sihkkarastit dáseárvosaš bálvalusaid olles álbmogii, beroškeahhtá gos orrot ja makkár giella ja kultuvrralaš duogáš lea.

Sámediggi lea guovddáš ságastallanbealli stáhta, guovllu ja báikkálaš eiseválddiiguin geain lea ovddasvástádus bálvalusaid fállat sámi álbmogii.

Sámediggi oáččui 2015:s juolluduvvot 5,4 milj. ruvnno Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeantta bušeahta bokte. Juolludeapmi gokčá Sámedikki hálldášuslaš goluid mat leat Sámedikki dearvvašvuoda- ja sosiálaossodagas, ja veahkeha Sámedikki buktit árvalusaid guovddáš eiseválddiide ja gulahallat dearvvašvuodaásahu-

saiguin. Ruđat gokčat maid doarjaga iešguđetlágan dearvvašvuoda- ja fuolahusprošeavttaide. 2015:s jugii Sámediggi 2,9 milj. ruvno dákkár doarjagiid várás.

Ráđdehus buvttii miessemánu 2015 Died. St. 26 (2014–2015) *Boahtteáiggi vuoddodearvvašvuodabálvalus*. Dieđáhus lea evttohusaid birra movt suohkanlaš dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa sáhtta ovddidit vai gokčá dálá ja boahtteáiggi hástalusaid. Dieđáhusas čuožžu doaimmaid birra maiguin galgá heivehit suohkanlaš dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa mánggafágalažžan ja ollislažžan. Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttas ja Sámedikkis ledje golbma čoačkkima dieđáhusa čálidettiin. Dieđáhusas čuožžu earret eará ahte: «*Sámi geavaheddjiid berre geahččalit várás váldit buot dásiin pasieanta- ja geavaheddjiidmielváikkuheamis. Suohkanat gos leat sápmelaččat sáhttet sihkkarastit ahte sámi geavaheddjiid vásáhusat ja beroštumit gullojit ja vuhtiiváldojuvvojit dan bokte ahte leat ovddastuvvon iešguđet geavaheddjiidrádiin. Sámi geavaheddjiin sáhttet maid leat dehálaš vásáhusat mat leat ávkin ovtaveardásašbarggus.*» Dieđáhusas lea maid okta kapihtal mii lea vuđolaččat sámi álbmoga bálvalusaid birra. Dán kapihtalis čilgejuvvo dálá dili stáhtus, ja das čilgejuvvojit soames hástalusat maid sámi álbmot deaivá dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas. Muđui čilgejuvvo oanehaččat makkár rolla ja vejolašvuohta Sámedikkis lea váikkuhit dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa mii addojuvvo sámi álbmogii, ja das namuhuvvojit golbma čuovvolandoaibmabiju.

Died. St. 19 (2014–2015) *Álbmotdearvvašvuodadieđáhus – Hálddašeapmi ja vejolašvuođat* buktojuvvui njukčamánu 2015:s. Dieđáhusa barggadettiin čadahuvvui ráđđádallančoačkkin departemeantta ja Sámedikki gaskkas. Departemeanta deattuha dieđáhusčállois ahte: «*Suohkanat galget plána- ja huksenlága mielde vuhtiiváldit sámi servodateallima ja suohkanat dárbbasit máhtu sámi álbmoga birra. Álbmotdearvvašvuodainstituhtta áigu searválaga Sámi dearvvašvuoda guovddážiin árvvoštallat movt data, mii boahtá dearvvašvuoda- ja eallindilleiskadeamis mii čadahuvvui davvin suohkaniin gos orrot sihke sápmelaččat ja dáččat (Saminor), sáhtta adnot vuoddun sámi dearvvašvuoda birra gaskkustit máhtu. Dasa lassin lea maid áigeguovdil geahčadit eará vejolašvuođaid vai oazžut oidnosii data sámi dearvvašvuoda birra.*»

Ráđdehus buvttii skábmamánu 2015:s buoridanplána gárrenmirkosuorggi birra 2016–2020, gč. Prop. 15 S (2015–2016). Plánas addojuvvo oppalašgovva gárrenmirkosuorggi boahttevaš vál-

dohástalusaid birra ja das leat maid strategiijat movt galgá hástalusaid birget sihke oanehis áiggi ja guhkes áiggi dáfus. Plána vuoddostrategiijain lea maid mearkkašupmi sámi álbmogii. Sámediggi ja Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš – psyhkalaš dearvvašvuodasuddjen ja gárrendilli (SANAG) bukte čálalaš cealkámušaid go plánain bargojuvvui. Mánnga dáin cealkámušain leat plánas mielde.

Juovlamánus 2015 almmuhii Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta *Demeansaplána 2020*. Plána ulbmil lea hábmet servodaga mii fuolaha ja váldá searvá olbmuid geain lea demeansa. Plána oppalaš doaimmain boahtá leat mearkkašupmi sámi álbmogii. Plánain barggadettiin bovdi Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta Sámedikki čoačkkimii demeansaplána birra. Departemeanta ovddidii čoačkkimis ahte Sámediggi sáhtii hástit eanet čoačkkimiidda jus lea dárbu. Mánnga gulas-kuddancealkámuša maid Sámediggi buvttii leat mielde plánas.

Ráđdehus nammadii golggotmánu 2. b. 2015 lándegotti mii galgá guorahallat movt stáhtalaš eaiggátvuoda spesialistadearvvašvuodabálvalussii sáhtta organiseret. Lándegoddi galgá čielggadit molssaevttolaš modeallaid dasa movt stáhta sáhtta organiseret eaiggátvuoda buohcciviesuide. Lándegoddi galgá maid árvvoštallat dearvvašvuodaregiovnnaid juogu ja man olu dearvvašvuodafitnodagat berreše leat. Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta lea deattuhan ahte ovddasteddjiin lea buorre dearvvašvuodafágalaš máhttu, stivrenmáhttu ja geavaheddjiidmáhttu go bidje lándegotti oktii. Lándegoddi boahtá bovdet olggobealde olbmuid dárbbu mielde, vai vuhtiiváldá Sámedikki.

Ráđdehusa ođđa doaimmaplána «*Oadjebasvuoha, mánggabealatvuoha, rabasvuoha*» mii lea vealaheami vuostá seksuála soju, sohka-bealidentitehta ja sohka-bealovdanbuktima dihte, almmuhuvvui 2016 geasi, ja galgá gustot 2017 rájes 2020 rádjái. Sierra teakstaoasis plánas namuhuvvojit lesbat, homofiillat, bifillat ja transeksuálat geain lea sámi duogáš. Olu doaimmat dán doaimmaplánas leat maid relevanttat sámi birrasiin ja joavkkuin, gč. doaimmaid báikkálaš/regiovnnaš eiseválddiid ja bargoeallima dáfus. Eiseválddit áigot álggahit ovtasbarggu Sámedikkiin ja sámi institušuvnnaiguin dainna ulbmiliin ahte joatkit ja ovddidit doaimmaid mat sáhttet veahkehit nu ahte lesbat, homofiillat, bifillat ja transeksuálat geain lea sámi duogáš dovdet eanet rabasvuoda ja searvadahttima.

2016 čavčča áigu ráđdehus buktit strategiija vašálaš cealkámušaid vuostá. Sámediggi lea bov-

dejuvvon searvat ráđdehusa referánsajovkui vašalaš cealkámušaid hárrái. Sámediggi lea buktán cealkámušaid strategiijai.

Ráđdehus almmuhii njukčamánu 4. b. 2016 Dieđ. St. 17 (2015–2016) *Oadjebasvuohta ja fuolahheapmi – Biebmoruoktu mánáid dihte*. Mánáid- ja dásseárvodepartemeanttas lei jámma oktavuoha Sámedikkiin dieđáhusain barggadettiin.

Bures heivehuvvon oahpahusfálaldat sámi ohppiide lea mearrideaddjin sámi gielaide boahpteáiggis. Dat go ohppiin lea riekti oazžut oahpaha sámegeielas ja sámegeilli lea dehálaš eaktun das go sámi gielaide galgá ovdánahttit ja ealáskahttit hupmangiellan ja čállingiellan. Dasa lassin de vuodđooahpahas sámi álbmogii dagaha ahte lea álkit válljet alit oahpu iežas gillii.

Sámedikkis lea váldi oahpahussuorggis ja dat boahdá ovdan ovddemustá oahpahuslágas § 6-4. Sámedikkis lea earret eará ovddasvástádus hábmet sámegeielaid oahppoplánaid vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpu oahpaha várás.

Sámediggi oáččui 2015:s 40 milj. ruvno doarjjan sámi vuodđooahpahussii ja 15,6 milj. ruvno doarjjan mánáidgárdefálaldahkii Máhttodepartemeantta bušehta bokte. Oasi Máhttodepartemeantta juolludeamis ani Sámediggi hálddahaslaš olggosgoluide mat leat Sámedikki bajásšaddan- ja oahpahusossodagas. Sámediggi jugii 25 milj. ruvno iešguđetlágan vuodđooahpu doaimmaide, eanas dasa ahte ovdánahttit ja buvttadit sámi oahpponeavvuid. 2015:s joatkkaskuvllaid dásis vuoruhuvvojede oahpponeavvut golmma sámi gillii davvisámegeiella, lullisámegeiella ja julevsámegeiella. Vuodđoskuvllaid dásis vuoruhuvvojede fágaidrasttildeaddji oahpponeavvuid mat leat temáid giela ja kultuvrra birra. Sihke oahppit, váhneamat ja skuvlaeaggádat váldet oktavuoha Sámedikkiin sámegeioahpaha birra, ja Sámediggi fállá dieđuid ja bagadallamiid. Eatnasat váldet oktavuoha sámegeioahpaha fálaldagaid ja organiserema birra. Sámediggi juolludii oktiibuot 11,3 milj. ruvno dakkár doaimmaide mat sáhttet leat veahkin dasa ahte sámi mánáidgárddiin lea alla kvalitehta.

Máhttodepartemeanta lea váldán Sámedikki mielde NÁČ 2015:2 *Gullat muhtin oktavuhtii* čuovvolemái, mas leat evttohusat doaimmaide movt hábme buori psykososiála skuvlabirrasa ohppiide, ja movt eastada ja duste givssideami skuvllas.

Sámediggi lea maid árrat searvan Dieđ. St. 28 (2015–2016) *Fága – čieknudeapmi – ipmárdus bargui*, mii lea NÁČ 2015: 8 *Boahpteáiggi skuvla* čuovvolemái. Dieđáhusas ráđdehus buktá evttohusaid movt sáhtta vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla fágaid odasmahttit. Ulbmil lea buoridit ohppiid

oahppama ja ipmárdusa. Fágaid sisdoallu galgá leat relevánta ohppiide ja galgá láchit buori dili viidasit ohppui ja aktiivvalaš bargo- ja servodateallimii. Maiddá oahppoplánadahkosa oppalaš oassi galgá odastuvvot. Odđa oppalaš oassi galgá čielgadat skuvlla árvovuodu dainnalágiin ahte oahpahuslága ulbmilparagrafa čilgejuvvo dárkilit, ja galgá láchit dili nu ahte olles oahppoplánadagus geavahuvvo aktiivvalaččat skuvlaárgabeaivvis. Máhttodepartemeanta lea ráđđadallan Sámedikkiin barggadettiin dieđáhusain. Dieđáhusas deattuhuvvo ahte departemeanta áigu váldit Sámedikki searvá olles prosessii fágaođasmahttimiin ja oppalaš oasi odasmahttimiin.

Máhttodepartemeanta diehtá ahte Sámediggi háliida ahte oahpahusláhka ja friddjaskuvlalahka rievdaduvvošedje. Ohcaluvvon rievdadusat leat stuorrát ja leat hui čavga bušehtas gitta. Sámediggi čájeha iežas jahkedieđáhusas ahte sii leat bivdán ráđđadallamiid Máhttodepartemeanttain áššis lánkarievdadanevttohusa birra mii attášii joatkkaskuvlaohppiide rievtti friddja válljet skuvlla fylkkarájiid rastá. Máhttodepartemeanta mearkašahhtá ahte lánkaáši lei *friddjabut* skuvlaválljema birra, ja ahte Sámediggi bivddi ráđđadallamiid ášši lánkaásahusbarggu oktavuodas.

2016 bušehtas evttohui ráđdehus heaittihit Gaska-Norgga Sámeskuvlla 2016 čavčča rájes. Reviderejuvvon našunálabušehta meannudeami oktavuodas mearridii Stuaradiggi ahte skuvlajođiheapmi galgá bisuhuvvot 2016–2017 skuvlajagi dan botta go vuordá eará organiserema.

Árra ja buorre giellamovttiidahttin lea mearrideaddji dasa movt sámi mánát ovdánahttet ja doalahit sámegeiela. Sámediggi lea čalmmustahtán Máhttodepartementii man dehálaš lea nannet lága bokte dan ahte buot mánáin geat dan háliidit, lea riekti sámi mánáidgárdefálaldahkii, beroškeahhtá gos riikkas sii orrot.

Stuaradiggi lea ovttá sáddejuvvon evttohusas bivdán ráđdehusa árvoštallat ahte galgá go leat geatnegahtton fállat sámegeielat mánáidgárddi go leat unnimusat logi máná suohkanis geat dáhttot dan, maiddá daid suohkaniin mat eai gula giellahálddašanguovlluide, gč. Prop. 1 S (2013–2014) Stáhtabušehta 2014 (bearaš- ja kulturlávdegoddi). Máhttodepartemeanta áigu ášši čuovvulit dan oktavuodas go bargá mánáidgárddiid njuolgadusmearrádusaid rievdademiiguin, ja maid sámi giellalávdegotti raportta vouđul (gč. čilgehuse kapihtalis 2.2 Sámi gielat).

Máhttodepartemeanta lea ráhkadeame odđa rámmaplánaid mánáidgárddi sisdoalu ja bargguid birra. Odđa rámmaplána biddjojuvvo fápmui

2016/2017 mánáidgárdejagi rájes. Departemeantas lea buorre ja konstruktiivvalaš ovttasbargu Sámedikkiin rámmaplánabarggu oktavuodas.

Ráđđehus buvttii 2016 gida Dieđ. St. 19 (2015–2016) *Áigi stoahkat ja oahppat*. Ráđđehus háliida nannet sámi mánáidgárdefálaldaga, ja Stuoradiggi doarjui dan ahte odđa rámmaplána galgá čalmustahttit ja čielggadit geatnegasvuoda mii suhkaniin lea addit sámi mánáide mánáidgárdefálaldaga mas sámi giella ja kultuvra lea vuodđun. Ráđđehus áigu muđui, ovttas Sámedikkiin, movttiidahttit iešguđetlágan doaimmaide mat nannejit sámi gielaid ovdánahttinbarggu. Galgá maid leat ovttasbargu gelbbolašvuoda- ja rekrutterendoaimmaid dáfus. Muđui lea Stuoradiggi bivdán ráđđehusa ráhkadit evttohusaid dasa movt mánáidgárdelága sáhtášii rievdadit dainnalágiin ahte sihkkarastá ahte sihke almmolaš ja priváhta mánáidgárdebargit máhttet dárogiela, ja ahte sámi mánáidgárdebargit máhttet sámegiela. Departemeanta čuovvula dáid áššiid láhkabarggus.

Gielddus hálddašanorganain geavahit mánáid dulkan bođii fápmui suoidnemánu 1. beaivvi 2016. Gielddus mielddisbuktá ahte hálddašanláhka rievdaduvvo (odđa paragrafa 11e). Mánát eai galgga, lága mielde, geavahuvvot dulkan dahje eará diehtogaskkusteapmái hálddahusaid ja olbmuid gaskka geat eai máhte dárogiela doarvái bures. Gildosis sáhtta spiehkastit dakkár diliin go lea dárbu hehtten dihte jápmima dahje duodalaš dearvvašvuodavahága, dahje jus lea dárbu eará heahtedili geažil. Gielddus guoská gaskkusteapmái sihke dárogiela, sámegiela ja eará gielaid gaskka, ja seavagieladulkoma dáfus.

Ráđđehus lea bargame čuovvolit NAČ 2014: 8 *Dulkon almmolaš sektoris – gažaldat riektasihkarvuoda ja dásseárvvu birra*, earret eará dan bokte ahte geahččaladdat ja kvalifiseret eanet dulkkaid. Ráđđehus lea mearridan bargagoahtit sierra dulkalágain. Láhkavtttohus mielddisbuktá geatnegasvuoda almmolaš sektoris geavahit dulkkaid geain lea gelbbolašvuolta. Láhka galgá čielgasit ovdanbuktit almmolaš eiseválddiid ovddasvástádusa bagadallat ja dieđuid addit buot ássiide.

Kriminálafuolahus lea ovttasbarggus Sámedikkiin ráhkadan doaibmabidjoplána buori ja dásseárvosaš ránggáštusčadaheami birra sámi čohkkájeddjiide ja dubmehallon olbmuide. Plána mearriduvvui ja fápmuibiddjojuvvui guovvamánu 13. b. 2014, ja čadahuvvo ain dál. Kriminálafuolahusa davvi regiovnnas lea ovddasvástádus čadahit doaibmabidjoplána ja raporteret Kriminálafuolahusdirektoráhtii (KDI). Regiovdnahálddahus ráhkada maid jahkásaš doaibmaplánaid doaibmabidjoplánaid čadaheami birra. Doaibmabidjo-

plánas leat njeallje ángiruššansuorggi: 1) sihkkarastit gielalaš vuoigatvuodaid čohkkájeddjiide ja dubmehallon olbmuide, 2) joatkit ovddidit buoredássasaš árgabeaivvi giddagasas ránggáštusčadaheamis, 3) rekrutteret eanet bargiid kriminálafuolahussii geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuolta ja 4) lasihit riidočavdinrádi áššemeannudangeavaheami ránggáštusčadaheamis. 2015:s čadahuvvojedje mánga doaimma, earret eará jorgaluvvojedje dát čállosat davvisámegillii: gihpa giddagasbargioahpu birra, galledanrutinnat, guossedingonskovit, mállet ja diehtjuohkinčállosat. Romssa ja Finnmárkku friddjafuolahuskantuvrra Girkonjargga-ossodagas lea šiltejuvvon davvisámegillii, dulkafálaldat ja individuála ságastallanfálaldat eatnigillii sámi čohkkájeddjiide ja dubmehallon olbmuide leat ásahuvvon, sámi álbmotbeaivi čalmustuvvo, čohkkájeaddjit besset čuovvut sámi odđasiid rádios, tv:s ja aviisain, doaibmafálaldat «mánggageavahanlatnja» lea ásahuvvon Romssa giddagassii gos sámi duoddjoaimmat leat guovddázis, Čáhcesullo musea ja Čáhcesullo giddagas leat čadahán logaldallamiid ja čájáhusaid čohkkájeddjiide, aspirántasisaváldin lea almmuhuvvon sámi aviissain sámegillii, ja guokte sámegielat aspirántta leaba sisaváldjojuvvon Kriminálafuolahusa oahppoguovddáži (KRUS).

2.6 Suohkanreformma ja sámi beroštumiid vuhtiiváldin

Stáhtas lea bajimus ovddasvástádus sihkkarastit ahte sápmelaččat álgoálbmogin ja minortehtan váldojuvvojit vuhtii. Seammás atná stáhta vuodđun dan ahte suohkanat ja fylkasuohkanat ieža čuovvulit áigequovdilis geatnegasvuodaid sámi álbmoga ektui.

Mihttun suohkanreformmain leat buorit ja seammadássasaš bálvalusat ássiide, oppalaš ja ovtastuvvon servodatovdáneapmi, nana bistevaš ja ekonomalaš gievrras suohkanat ja nannejuvvon báikkálašdemokratiija. Ráđđehus áigu unnidit dan vuogi ahte stáhta stivre suohkaniid bienasta bitnii. Suohkanreformma galgá addit suohkanstivrraide eambo dadjamaša dain diliin mat leat dehálaččat ássiide. Stuorát suohkanat sáhttet oazžut eambo doaimmaid ja váldit eambo ovddasvástádusa go dálá suohkanat, ja dat sáhtta ges dalle dagahit ahte sámevuolta eambo boahtá eambo oidnosii ja nannejuvvo.

Ráđđehusa bealis lea dehálaš váldit vára sámi gielain. Ja lea dehálaš sámi giellageavaheddjiid ektui ahte sidjiide ii šatta heajut dilli danne go suo-

hkaniid earáládje juhket. Sámediggi oaččui 2015:s 600 000 ruvno Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta bušeahta bokte vai sáhtta suohkanreformas veahkehit suohkaniid mat leat olggobealde ja siskkoibealde sámi gielaid hálddašanguovllu.

Sámi giellalávdegoddi buktá iežas loahpalaš raportta golggotmánu 10. beaivvi 2016:s (gč. čilgehusa kapihttalas 2.2 Sámi gielat). Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta áigu árvvoštallat áigeguovdilis doaimmaid suohkanreformma barggu hárrái. Ráđdehus bohtá dahkat oaiviliid jearaldagaide mat gusket láhkaortnegii ja sámi gielaid hálddašanguovlui maŋnel go lávdegoddi lea ovdanbuktán guorahallama 2016 golggotmánu. Vejolaš čovdosat bohtet ráđđádallojuvvot Sámedikkiin.

Ráđdehus deattuha láchit dili dakkárin ahte šaddet buorit suohkanlaš proseassat, vai sápmelaččat besset leat mielde, ja vai ožžot duohta váikkuhanvejolašvuoda go suohkaniin dahkkojuvvot mearráduusat. Sámi vuoigatvuodálávdegotti čielggadeami, NÁČ 2007: 13 čuovvoleapmin árvvoštallá dál departemeanta movt sápmelaččaid beroštumiid sáhtta buoremus lági mielde vuhtiiváldit suohkanlaš ja fylkkasuohkanlaš dásis. Dieđáhusas Died. St. 22 (2015–2016) Ođđa álbmotválljen regiovnnat – rolla, struktuvra ja doaimmat bohtá ovdan ahte departemeanta bargá evttohusa čuovvolemiin dainna ulbmiliin ahte lága bokte nannet stáhta eiseválddiid, fylkkasuohkaniid ja suohkaniid ráđđádallangeatnegasvuoda. Bargu dahkkojuvvo ovttasráđiid Sámedikkiin ja KS:in. Dás geahčadit earret eará dan movt ráđđádallamat galget čadahuvvot suohkanlaš dásis, ja man muddui dálá ortnegat vuhtiiváldet sápmelaččaid rievtti váikkuhit mearridanproseassain, omd. dat mii čuožžu plána ja huksenlágas mielde mearrideami gáibádušas ja Sámedikki vuos-teákkaid cealkinválddi birra.

2.7 Ráđđádallamat

Prosedyrat das movt ráđđádallamat gaskal eiseválddiid ja Sámedikki galget leat, lea okta dain deháleamos rámmain sihkkarastit sápmelaččaide álbmotrievttalaš rievtti oassálastit dain áššiin mat sidjiide gullet.

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta juogada Sámedikki oainnu das ahte ráđđádallanprosedyrat

leat nannen ovttasdoaimma ja ovttasbarggu stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaskka.

2.7.1 Ráđđádallanprosedyraid geavaheapmi

Šiehtadus prosedyraid birra go lea sáhka ráđđádallamiin gaskal eiseválddiid ja Sámedikki dahkkojuvvui 2005 miessemánu. Ráđdehus lea iežas politihkalaš vuodus «Sundvolden-julggastusas» cealkán ahte ráđđádallanortnet Sámedikkiin galgá bisuhuvvot. Ráđđádallamat galget leat duohta ráđđádallamat ja dat galget čadahuvvot dainna mihtuin ahte olahit ovttaoavilvuoda. Ja ráđđádallamat orrot aivve buorebun šaddame. Sihke Sámediggái ja eiseválddiide lea buorre go mii geahčalit ovttas olahit ovttaoavilvuoda dakkár áššiin mat gusket sápmelaččaid beroštumiide. Ráđdehus vásiha dan ahte ráđđádallanortnet lea duddjon olbmuide eambo ipmárdusa sámi servodaga dillái ja dárbbuide.

Eiseválddiin lea geatnegasvuoha ráđđádallat Sámedikkiin go lea sáhka ráhkadit lágaid dahje hálddahaslaš doaibmajuid mat njuolggá sáhttet váikkuhit sámi beroštumiide. Go galgá čilget movt sámiid beroštumiide váikkuha, de lea dehálaš ahte lea buorre ságastallan guoski eiseválddiid ja Sámedikki gaskkas. Eiseválddit deattuhit Sámedikki árvvoštallamiid go lea sáhka das ahte váikkuhit go muhtin áššit sápmelaččaide ja sápmelaččaid beroštumiide njuolga, nu ahte sáhtta šad dat ráđđádallangeatnegasvuoha

Lea dehálaš doalahit buori ságastallama Sámedikkiin maid dakkár áššiin gos ii leat ráđđádallangeatnegasvuoha. Mánngat departemeanttat leat ásahan čoahkkináiggiid Sámedikkiin. Dakkár fásta čoahkkimat addet sihke Sámediggái ja departemeanttaide dehálaš evttohusaid ja dat leat mielde nanneme ovttasbarggu gaskal departemeanttaid ja Sámedikki.

Sámi vuoigatvuodálávdegoddi lea NÁČ:s 2007: 13 evttohan ođđa ráđđádallannjuolggadusaid. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea álgán ráđđádallat Sámedikkiin lávdegotti evttohusaid ektui dain osiin gos lea sáhka ráđđádallannjuolggadusain. Dassázi go dat lea sajis, áigot departemeanttat áigot joatkit ovttasbarggu Sámedikkiin – sihke ráđđádallamiid ja earalágan ságastallamiid bokte.

2.7.2 Dálá ja čadahuvvon ráđđádallamat Sámedikkiin

Tabealla 2.1

Dep./ direktoráhtta	Temá	Áigi	Gárvis/ ii gárvis	Ovttaoaivilvuolta/ ii ovttaoaivilvuolta
GOD	Juohke jahkebeale politihkalaš čoahkkin	Juovlamánu 9. 2015 ja geassemánu 22. b. 2016	Fásta čoahkki- mat	Fásta čoahkki- mat
GOD	Sámi vuoigatvuodálávdegotti čielggadeapmi NÁČ 2007: <i>Dat odđa sámeriekti.</i>	Geassemánu 2016	Ii gárvis	Ii loahpahuuvon
DFD	Died. St. 19 (2014–2015) <i>Álbmotdearvvašvuodadiedáhus – Hálddašeapmi ja vejolašvuodat</i>	Guovvamánu 19. b. 2015	Gárvis	Ovttaoaivil- vuolta
DFD	Died. St. 11 (2015–2016) Nationála dearvvašvuoda- ja buohcciviessoplána (2016–2019)	Čakčamánu 9. b. 2015	Gárvis	Ovttaoaivil- vuolta
DFD	Bargodokumeanta guovllu dearvvašvuoda fitnodagaide	Golggotmánu	Gárvis	Ovttaoaivil- vuolta
MD	Láhkaásahus vida jagi vuoddoskuvlla oahpaheaddjeoahpu birra	Miessemánu 6. b. 2016	Gárvis	Ovttaoaivil- vuolta
MD	Died. St. 28 (2015–2016) <i>Fága – Čieknudeapmi – Ipmárdus</i>	Njukčamánu 30. b. 2016	Gárvis	Gč. máin- našemi kapiht- talis 2.5
MDD	Evttohus oktasaš dásseárvoláhkii	Cuoŋománu 6. b. 2016	Ii gárvis	Ii loahpahuuvon
KD	Gulaskuddannotáhtta giellalága birra	Skábmamánu 2015	Ii gárvis	Ii loahpahuuvon
KD	Rievdadit láhkaásahusa báikenamaid čállinvuogi birra	Juovlamánu 2015 ja njukčamánu 2016	Ii gárvis	Ii loahpahuuvon
KD	Died. St. 30 (2014–2015) Boahhteáigásaš filbmapolitihkka	Njukčamánu 27. b. 2015 ja miessemánu 18. b. 2015		Belohahkii ovt- taoailvuolta (Sámedikkis ledje muhtin evttohusat mat eai čuovvoluv- von)
KD	Died. St. 38 (2014–2015) Rabas ja diedihuvvon. Oppalaš áibmomea ja mediamánngabealátvuolta.	Geassemánu 2. b. 2015	Gárvis	Belohahkii ovt- taoailvuolta

Tabealla 2.1

Dep./ direktoráhtta	Temá	Áigi	Gárvvis/ ii gárvvis	Ovttaoavilvuohta/ ii ovttaoavilvuohta
EBD	Boazodoallolága § 60 rievdadeapmi	Leat dollojuv- von 6 ráddá- dallančoahk- kima Sáme- dikkiin ja NBR:in guov- vamánu 2015 rájes njukčamánu 2016 rádjái.	Gárvvis	Ii ovttaoavil- vuohta
EBD	Odđa diedáhhus Stuoradiggái boazodoallopoltihka birra	Álgoráddádal- lančoahkkin dollojuv- von geassemánu 3. b. 2016.	Ii gárvvis	Ii loahpahu- vvon
OD	Politiikkaš oktavuodačoahkkin OD ja Sámedikki gaskkas	Borgemánu 25. b. 2015	Fásta čoahkki- mat	Fásta čoahkki- mat
DBD	Suodjalanevttohus vuovdeguovlluide	Golggotmánu – skáb- mamánu 2015	Gárvvis	Ovttaoavil- vuohta
DBD	Luossabivddu mudden 2016 rájes	Odđaja- gimánu 15. b. 2016	Gárvvis	Ii ovttaoavil- vuohta
DBD	Stuoradiggediedáhhus gumppiid birra mat leat Norgga luondus	Guovvamánu 4. ja 11. b. 2016	Gárvvis	Ovttaoavil- vuohta
DBD	Mearraluossabivddu bivdoreaidduide ásahit divvaga	Njukčamánu 15. b. ja cuoŋománu 1. b. 2015	Gárvvis	Ovttaoavil- vuohta
Biras- direktoráhta	Nussir	Miessemánu 13. b. ja skábmamánu 23. b. 2015	Gárvvis	Ii ovttaoavil- vuohta
Biras- direktoráhta	Luossabivddu mudden 2016 rájes	Skábmamánu 19. b. 2015	Gárvvis	Ii ovttaoavil- vuohta
JGD	Finnmárkku Meahcceduopmostuolu áššegolut	Golggotmánu – juovlamánu 2015 ja cuoŋománu- geassemán- nu 2016	Gárvvis	Ovttaoavil- vuohta
JGD	Heahdediedáhhusbálvalusa čohkket ovtta sadjái	Odđaja- gimánu 13. b. 2016	Gárvvis	Ii loahpahu- vvon
JD	KVU E6 Nuvvosguolbba -Girkonjarga	2016 giđa	Gárvvis	Ii ovttaoavil- vuohta

Tabealla 2.1

Dep./ direktoráhtta	Temá	Áigi	Gárvvis/ ii gárvvis	Ovttaoaivilvuhta/ ii ovttaoaivilvuhta
JD	KVU E6 Fuossko- Murgosvuodna	2015 čavčča	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
SLD ¹ Davvi regiovdna	E10/Rv85 Hålogalandsvegen Stáhtalaš plána. Regulerenplána plánaprográmma.	2015 giđa	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
SLD Davvi regiovdna	E10/Rv85 Hålogalandsvegen. Stáhtalaš plána.	2015 čavčča	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta ²
SVV Davvi regiovdna	E10/Rv85 Hålogalánddaluodda. Stáhtalaš plána. Regulerenplána.	2016 giđa	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
OED	420 kV Báhcavuotna-Skáidi	Oddaja- gimánu 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
OED		Guovvamánu 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
OED	Fálesrášša ja Hámárfeastta bieggafápmorusttet	Geassemánu 2015	Gárvvis	
OED	Bieggafápmu Moskavuonas	Golggotmánu 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
NČE	Sørfjorden ja Skogvatnet bieggafápmorusttet	Golggotmánu 2015	Gárvvis	Ii ovttaoaivil- vuhta
NČE	Øvre Tømmerelv bieggafápmorusttet	Golggotmánu 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
NČE	Tverrelva elfápmorusttet	Golggotmánu 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
EGD	Died. St. 17 (2014–2015) Gonagasreabbá hálddašeami evalueren	Guovvamánu 6. ja 16. b. 2015	Gárvvis	Ovttaoaivilvuht a earret earre- mudden-tabealla oaneheamos guhkkodaga dáfus
EGD	Ráddádallan-geatnegasvuoda birra mearradoalloássiin	Geassemánu 19. b. 2015	Gárvvis	Ovttaoaivil- vuhta
EGD	Jahkásaš politihkalaš čoahkkin	Juovlamánu 10. b.	Fásta čoahkkin	Fásta čoahkkin
EGD	Fylkkačanastagaid birra	Miessemánu 30. b. 2016	Gárvvis	Ii ovttaoaivil- vuhta

Tabealla 2.1

Dep./ direktoráhta	Temá	Áigi	Gárvvis/ ii gárvvis	Ovttaoaivilvuhta/ ii ovttaoaivilvuhta
Guolástus- direktoráhta	Dorskebivddu mudden davábealde 62° D 2016:s Juksobivddu mudden davábealde 62° D 2016:s Sáidebivddu mudden davábealde 62° D 2016:s Alitbáldábivddu mudden Áhkacincobivddu mudden Norgga gidđagođđi sallitbivddu mudden 2016:s Makreallabivddu mudden 2016:s Ekovuogádatvuđot hálddašeapmi	Skábmamánu 4. ja 5. b. 2015	Gárvvis	Čoahkkimat ledje gulaskud- dančoahkkimat jahkásaš muddemiid birra. Sáme- dikki evttohusat leat árvo- štallojuvvon ja váldujuvvon fárrui seam- maládje go eará gulaskuddan- beliid evttohusat
Guolástus- direktoráhta	Njuorjjobivddu mudden Norgga rittus	Skábmamánu 10. b. 2015	Gárvvis	Gč. čilgehusa ovddit ceakkoráiddus
Guolástus- direktoráhta	Gonagasreabbábivddu njuolggadusa rievdadeapmi	Juovlamánu 1. b. 2016	Gárvvis	Gč. čilgehusa ovddit ceakkoráiddus

¹ SLD lea Stáhta luoddadoaimmahat

² Šattai ovttaoaivilvuhta ahte SLD bálkaha Protect Sápmi-vuodđudusa dainna ulbmiliin ahte olahit ráddádallangeatnegasvuoda.

Sáhttit maid namuhit ahte ođđajagimánu 2015 rájes geassemánu 2016 rádjái lea Sámediggi sádden cealkamušaid guovtti stuorát ášši birra Rid-dodoaimmahahkii (Kystverket), ovttá ohcamuša birra mii lea fiberoptihkalaš mearrajohtasa birra Romssas, ja nuppi «Seawalk – North Cape Turnaround Finnmark» ásaheami birra.

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta

r á v v e :

Ráva Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas
golggotmánu 14. b. 2016:s Sámedikki doaimma
birra 2016:s sáddejuvvo Stuoradiggái.

Mielddus 1

Sámedikki jahkeraporta 2015

1 Oassi – jodiheaddji muitala

Sámediggi lea duhtavaš jagi 2015 ollislaš ulbmilolahusain ja lea bures bargojuvvon ollašuhttit doaimma mearriduvvon mihttomeriid. Jagi bohtosat leat sullii nu mo vurdojuvvon.

2015:s leat deatalaš prošeavttat gárvvistuvvon, ja mánga deatalaš dáhpáhusa leat deaividan. Dat leat leamaš deatalaččat dasa ahte ollašuhttit politihkalaš barggu váldomihttomeriid.

2015:s viimmat soabaimet loatnasániid ja vierissániid geavaheami julevsámi čállingielas. Dat lei deatalaš dáhpáhus ja dál sáhttit váikkuhit dan ahte šaddá geahppaseappot oahpponeavvuid ráhkadit julevsámegillii.

Nubbi stuorra prošeakta mii 10 jagi barggu maŋná almmuhuvvui geassemánus 2015, lei elektrovnnalaš lohkanveahkki davvisámegiela várás. Dát prográmma lea stuorra veahkkin doaimavádjit ohppiide ja olbmuide geat eai máhte lohkat.

Mannan jagi lea sámi kulturárbbi máhcaheapmi Kulturhistorjjálaš museas Bååstede prošeavtta bokte dagahan ahte mánga museadávira, earret eará Binttá goavddis, dál máhcahan láhkai sámi museaide. Dat illudahtta, muhto hástalussan lea ráhkkanahhtit sámi museaid dávviriid vuostáiváldimii.

Lullisámi mánáidgárddi ásaheapmi Plassje:ii lei deatalaš dáhpáhus 2015:s. Dát ásaheapmi ii livčče vejolaš almmá váhnemiid nana áŋgiruššama, ja mun lea ilus go Sámediggi lea veahkehan máhtuin ja doarjagiiguin dán deatalaš prošeaktii.

Suohkanodastus sáhtta váikkuhit sámi vuogatvuodaide. Danne lea Sámediggi 2015:s ráhkadan čielggadusa suohkanodastusa birra ja lea dan vuodul meannudan ášši dievasčoahkkimis. Suohkanodastus váikkuha njuolgga sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii. Mun eaktudan ahte buot

rievdadusat suohkanstruktuvrras galget leat mielde nannemin sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámediggi lea vuosttaš geardde doallan dievasčoahkkima Stuorradikkis, mii lea historjjálaš dáhpáhus. Dat lea lagadan Sámedikki ja Stuorradikki ja buorebut čalmmustahtán min barggu Stuorradikki áirasiidda.

Háliidan maid muitalit ahte Statsbygg lea huksen oktiibuot 1 520 njealjehasmehtera sturrosaš ođđavistti lassin Sámediggái Kárášjohkii. Parlamentavisti lea Sámedikki govastavisti, ja ođđavisti lea fas dakkár gudnedovdi huksehus mii ii leat nu goaŋkkas ii ge oidno nu bures. Dat lea lámččojuvvon sihke politihkalaš ja hálddahušlaš doaimaide.

Mun mannan jagi ledje maid stuorra hástalusat erenoamážit dan bušeahttaproseassa oktavuođas mii Sámedikkis lea leamaš ráđdehusain. 2015 rájes váikkuhišgođii ráđdehusa byrokraatiija-huhttin- ja beavttálmahttinodastus juolludemiide sámi ulbmiliid várás. Odastus galgá váikkuhit dasa ahte vearromáksiid ruđat árvvusadnojuvvojit ja dasa ahte almmolaš ruđat eai duvhliduvvo. Dán sámi servodaga «beavttálmahttima» vuoiu sirdojuvvo Norgga searvevuhtii, ii ge sámi servodahkii gos beavttálmahttin dáhpáhuvá. 2015:s moittii ON čearddalaš vealaheami vuostálastinlávdegoddi (CERD) aiddo fal dan ekonomalaš vealaheami gaskal dáža ja sámi álbmoga.

Háliidan maid giitit váimmolaččat buot hálddahušbargiid geat leat veahkehan min ollašuhttit buot min áigumušaid 2015:s. Dasto giittán mannan jagi buori politihkalaš ovttasbarggu ovddas.

Dát lea dušše muosáš buot dan barggus maid Sámediggi lea čađahan 2015: s. Dán jahkebarggus ovddiduvvojit min barggu bohtosat.

Aili Keskitalo
Sámedikki presideanta

2 Oassi – oahpásnuvvat doaimmain ja váldo- loguiguin

Gonagaslaš Majestehta Gonagas Ovlá V rabai vuosttaš Sámedikki golgotmánu 9. b. 1989.

Sámediggi lea sámi álbmoga álbmotválljen parlameanta Norggas ja lea iehčanas álbmotválljen orgána. Sámediggi galgá nannet sámiid politiikkaš sajadaga ja ovddidit sámiid beroštumiid Norggas, váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu dáseárvosaš ja vuoiggalaš meannudeami ja leat mielde láchčimin dilálašvuodaid dasa ahte sámit sáhttet nannet ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja iežaset servodateallima.

Sámiid álbmotválljen orgánan Norggas lea Sámedikki mihtomearrin oažžut dohkkehuvvot sámiid vuodđovuogatuodaid vuodđun dasa ahte gáhttet ja nannet sámi kultuvrra, giela ja servodateallima ja bisuhit iešguđet sámi árbevieruid.

Sámediggi lea demokrátalaš reaidu sámi iešmearrideami várás ja ávkálaš ja dárbbalaš bálvalusaid ja fáladagaid ovddideami várás sámi álbmogi. Sámediggi lea sámiid jietnaguoddi riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte vuogatuoddat ON julggaštusas álgoálbmogiid vuogatuodaid birra, váldjuvvojit mielde daidda lágaide ja geavatlaš politiikkii mat váikkuhit min árgabeaivái.

Sámediggi jodihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuodul, mas ráđđejeaddji Sámediggeráđi doaimma lea vuodđuduvvon dievasčoahkkima luohttámuššii. Sámedikki dievasčoahkkinn lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuodul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámeláhka). Dievasčoahkkinn mearrida dikki bargamušaid, oktan njuolgadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit njelljii jahkái. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat njukčamánuš ja čakčamánuš čadahuvvojit seamma vahkus, ja miessemánu-geassemánu ja skábmamánu-juovlamánu lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit sierra vahkuin go lávdegoddečoahkkimat lágiduvvojit guokte vahku ovdal dievasčoahkkima.

Sámediggeválgga lágiduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválgga. Sámediggi lea sámediggeválgga bajimus válgaeiseváldi. 7 válgabiirre gokčēt olles riikka, juohke válgabiire oažžu mandáhtaid biirre jienastuslogu sturrodaga vuodul. Oktiibuot válljejuvvojit 39 áirasa olles riikkas.

Dievasčoahkkinnjodihangottis leat 5 lahtu maid dievasčoahkkima áirasaat válljejit iežaset gaskkas gorrelohkoprinshpa vuodul. Válgáigodaga 2013

Govus 1.1

– 2017 dievasčoahkkinjodihangottis leat dát áirasat:

- Jørn Are Gaski, jodiheadjji
- Anita Persdatter Ravna, nubbijodiheadjji
- Marie Therese Nordsletta Aslaksen
- Mathis Nilsen Eira
- Aud Martinsen

Dievasčoahkkinjodihangotti bargamuššan lea gohččut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkinmiidda ja jodihit dievasčoahkkinmiid Sámedikki čoahkkinortnega njuolggadusaid vuodul. Dasa gullá maid meannudit permišuvdnaohcamiid, ja dahkat daid mearrádusaid mat dárbbášuvvojit Sámedikki áššeráhkkaneari gažaldagain ja gažaldagain regulatiivva ja njuolggadusaid dulkoma birra.

Dievasčoahkkinjodihangoddi dat ovddida evttohusa dievasčoahkkinmiid Sámedikki áššemeannudeami njuolggadusaid oktavuodas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuodas. Dasa lassin lea dievasčoahkkinjodihangotti bargamuššan hálddašit Sámedikki jienastuslogu ja válgga Sámediggái, fuolahit ovddastandoaimmaid Sámedikki bealis ja nammadit Sámedikki

oassálastiid čoahkkinmiidda, konferánssaide ja nu ain.

Sámedikkis Suoma, Ruota ja Norgga bealde leat ásahan oktasaš ovttasbargoorgána, Sámi parlamentáralaš rádi. Ráddi lea sámedikkiid gaskasaš ásahuvvon ovttasbargu dakkár áššiin mat gusket sápmelaččaide mángga riikkas dahje sápmelaččaide oktan álbmogin. Čállindoaimma gullá dan sámediggái mas lea presideantadoaimma. Sámi organisašuvnnat Ruoššas, geat leat sámerádi miellahtut, leat dievaslaš miellahtut rádis.

Buot Sámedikki áirasat leat lahttun ovttá dan golmma fágálávdegottis mat meannudit áššiid ja ovddidit evttohusaid Sámedikki dievasčoahkkinmiid:

- Plána- ja finánsalávdegoddi
- Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi
- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

Fágálávdegottit leat ásahuvvon dainna áigumušain ahte ávkkástallat buot dainna sámevalitihkalaš máhtuin mii lea Sámedikki árasiiin, seammás go láchčojuvvo dasa ahte áirasat besset buorebut searvat daid áššiid ráhkkanearpmái, maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit. Sámediggerádi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, evttohusa vuodul lávdegottit ovddidit

Govus 1.2 Sámediggeráddi

evttohusa dievasčoahkkimii dain áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid dulkojit njeallje bistevaš dulkka dáro- (ruota-), davvisáme-, julevsáme ja lullisámegielas/-gillii (ruotagielas/-gillii), dađi mielde guhte giella geavahuvvo sárdneustuolus.

Fágalávdegottiid čoahkkimiid leat dulkojuvvon davvisámegielas dárogillii, okta dulka juohke lávdegottis.

Válgaáigodagas 2013 – 2017 leat dievasčoahkkimis dát áirasat

Plána- ja finánsalávdegoddi

- Kirsti Gusám, jodiheaddji
- Ronny Wilhelmsen, nubbijodiheaddji
- Toril Bakken Kåven
- Aud Marthinsen
- Laila Susanne Vars
- Marit Kirsten A. Gaup
- Knut Store
- Ellen Kristina Saba
- Jovna Zakarias Dunfjell
- Anita Persdatter Ravna
- Laila Nystad
- Piera Heaika Muotka
- Viktor Inge Paulsen

Bajásšaddan-, fuolahus ja oahppolávdegoddi

- Ellinor Marita Jåma, jodiheaddji
- Beaska Niillas, nubbijodheaddji
- Kjellrun Wilhelmsen
- Lars Oddmund Sandvik
- Johan Vasara
- John Kappfjell
- Vibeke Larsen
- Lars Filip Paulsen
- Sandra Márjá West
- Nanna Thomassen
- Inger Elin Utsi
- Jørn Are Gaski
- Hartvik Hansen

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

- Mariann Wolmann Magga, jodiheaddji
- Mathis Nilsen Eira, nubbijodheaddji
- Christina Henriksen
- Tor Gunnar Nystad
- Nora Marie Bransfjell
- Lisa-Katrine Mo
- Per Mathis Oskal
- Per A. Bæhr
- Marie Therese Nordsletta Aslaksen

- Arthur Tørfoss
- Isak Mathis O. Hætta
- Inger Eline Eriksen
- Kjetil Romsdal

Áigodaga 2013 – 2017 Sámediggerádis leat dát áirasat:

- Presideanta Aili Keskitalo
- Ráddelahttu Henrik Olsen
- Ráddelahttu Ann-Mari Thomassen
- Ráddelahttu Silje Karine Muotka
- Ráddelahttu Thomas Åhrén

Sámediggeráđi doaimmá Sámedikki «ráđdehusan» ja doaimmaha beaivválaš politihka. Buot Sámediggeráđi lahtut gullet NSR:i.

Sámediggi galgá leat geasuheaddji bargosadji mas sámi doaimma lea dovdomearkan, ja nu geasuhit áiggis áigái rivttes gelbbolašvuoda.

Sámedikki hálddahus lea lávdaduvvon 8 iešgudet báikái. Sámedikki parlameantavisti ja váldohálddahus lea Kárášjogas.

Kantuvrrat leat ásahuvvon deatalaš sámi guovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriid fágabirasiid ja deatalaš gealbobargosajiid smávva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kántorstrukturva dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go besse válljet bargosaji.

Sámedikki hálddahus lea okta stába ja 7 fágaossodaga. Fágaossodagat leat fas juogaduvvon iešgudet fágajuhkosiidda. Hálddahusa bajimus jodiheaddji lea direktivra Rune Fjellheim. Muđui leat bajimus jodihangottis čuovvovaš osso-datdirektevrrat:

- Randi Romsdal Balto, Dievasčoahkkinstába
- Inger Eline Eira Buljo, Bajásšaddan ja oahpahus
- Magne Svineng, Ealáhus, kultuvra ja dearvvašvuhta
- Anne Britt Klemetsen Hætta, Giella
- Jan Roger Østby, Gulahallan
- Tommy Somby, Hálddahus
- Sunniva Skålnes, Kulturmuittut, areála ja biras
- Hege Fjellheim, Vuoigatvuodát ja riikkaidgaskasaš áššit

2015:s oáčui Sámediggi juolludusaid 7 iešgudet departemeanttas, mas Giella- ja ođasmahttindepartemeantta juolludus dagai 66 %. Dasa lassin oáčui Sámediggi juolludusaid dain departemeanttain 2015:s; Máhttodepartemeanta, Dálkkádat- ja birasdepartemeanta, Kulturdepartemeanta, Dearvvašvuoda- ja fuolahusdeparte-

Čoavddalogut 2013–2015	2013	2014	2015
Juolluduvvon oktiibuot	415 779 500	421 268 000	428 590 000
Váikkuhangaskaoamit oktiibuot	294 829 929	279 604 865	284 656 795
– Váikkuhangaskaomiid oassi buot juolludemiin	70,9 %	66,4 %	66,4 %
Politiikkaš ja hálddahaslaš dási doaibmagolot	124 001 827	135 694 741	140 881 710
Politiikkaš dási doaibmagolot	6,2 %	7,9 %	6,8 %
Hálddahaslaš dási doaibmagolot	23,6 %	24,3 %	26,1 %
Bálgáfolot jahkebergguid vuodul háld. dássi	554 478	542 820	516 374
Hálddahaslaš bálgáfoassi hálddahaslaš doaibmag. ektui	72,9 %	74,6 %	69,2 %

Geasuslogut 2013–2015	2013	2014	2015
Váidagiid lohku	39	48	31
Jahkebergguid lohku	129	141	142
– Nissoniid lohku	64,3 %	66,0 %	64,0 %
– Dievdduid lohku	35,7 %	34,0 %	36,0 %

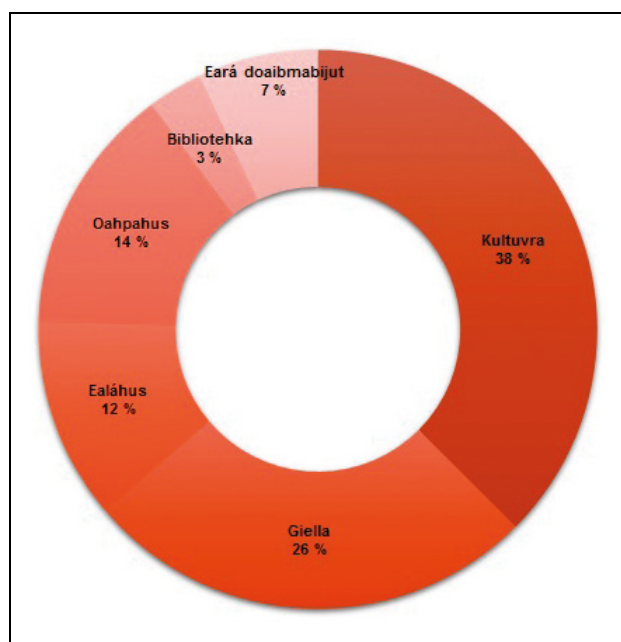
meanta, Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta ja Oljo- ja energijadepartemeanta.

Jahkeberggut lassánedje ovtain 2014 rájes go ledje 141 jahkeberggu nu ahte 31.12.15 muttus leat 142 jahkeberggu. Sohkahealejuohku sámedikki hálddahasas lea 64 % nissonat ja 36 % dievddut. Jodihangottis leat 58 % nissonat ja 42 % dievddut. 2015:s lei mis fidnooahppi gii válddii fágareivve IKT bálvalusfágas ja son lea vuosttaš fidnooahppi

gii lea váldán fágareivve maŋná oahppoáiggi Sámedikkis. Sámediggi lea maid váldán odđa fidnooahppi IKT bálvalusfágas ja su oahppoáigi min luhtte lea guokte jagi. 2015:s áhahuvvojedje 16 virgádanášši ja gaskamearálaččat ohce 12,25 olbmo juohke virgái. Hálddahasbargiid gaskamearálaš ahki 2015:s lei 47,8 jagi.

Sámedikki mihttomeari lea ahte dat buozalmasjávkan maid doavttir dieđiha, ii galgga leat stuorát go 5,6 %. Doaktára dieđihan buozalmasjávkan lea lassánan 4,3 proseanttas 2014:s 6,2 prosentii 2015:s ja čájehan negatiiva soju, muhto buozalmasjávka siva dábaččat ii vuolgge bargodilis. Vuolábealde oaidnit mo doaktára dieđihan buozalmasvuohda lea rievdan áigodagas 2012 – 2015.

Turnover Sámedikkis 2015:s lei 0,7 %, mii adnojuvvo leat uhccán.

Govus 1.3 Geavaheapmi – juogadeapmi váikkuhangaskaoamit 2015:s

3 Oassi – jagi doaimmat ja bohtosat

3.1 Giella

Juolluduvvon submi: 74,868 miljon ru.

Sámedikkis leat njeallje ángiruššansuorggi mainna juksat deataleamos mihttomeari *eanet giellageavaheaddjit ja eanet sámegiellaid geavaheapmi*.

Dán mihttomeari juksama várás leat mis giellaossodagas ekonomalaš váikkuhangaskaoamit ja hálddahaslaš resurssat.

Ekonomalaš váikkuhangaskaomiid boadus 2015:s čájeha 3 995 699 ru. uhcit geavaheapmi bušeahta ektui. Njuolggadoarjagiid ruovttoluottageassin dagaha stuorámuš oasi dás, erenoamážit guovttagielatvuodadoarjagat main ruhtageavaheami raporterren ii leat dohkkehuvvon. Ruovttoluottageassimat čujuhit ahte sámediggi čuovvola njuolggadusaid. Giellaproševttaid rabas ohcanáigemearri dagahii ahte bohte eanet ohcamat ohcannvudot proševttaide go ovdalis jagiin. Sámediggi vuordá dattetge ahte ohcannhivvodat lassána go ohccit hárnájit ođđa ortnegii.

3.1.1 *Ovddasvástádus sámegielas*

Sámediggi ja sámi suohkanat leat ovttas suokkardan mo vejolaš suohkanovttastupmi váikkuha sámi álbmogii ja daidda bálvalusaid maid suohkanat fáallet. Čilgehus Suohkanodastus ja sámi beroštusat almmuhuvvui čakčamánuš 2015. Čilgehusa váldoráva lea ahte Sámediggi ii rávve sámi eanetlohkosuohkaniid čadahit ovtastumi suohkaniiguin mat leat olggobealde sámegiela hálddašanguovllu.

Sámediggi lea álggahan dálá sámi giellalágaid evaluerema. Guovddáš eiseválddit leat nammadan lánvegeotti man mandáhta lea geahčadit dálá lágaid ja evttohit vejolaš buoridemiid. Sámediggi lea lágidan ja gaskkustan giellalánvegeoddái daid dieđuid maid sii leat jearahan.

Nordlandsforskning lea Sámedikki ovddas evalueren guovttagielatvuodadoarjaga. Maññoneimiid geažil čielggadanbarggus almmuhuvvo raporta ođđajagimánuš 2016. Bohtosat galget geavahuvvot viiddásat barggus buoridit juolludaneavttuid guovttagielatvuodasuohkaniidda. Dát attášii buoret gielddalaš bálvalusaid sámegillii.

3.1.2 *Sámegiela rámmaeavttut*

Davviriikkalaš ovttasbargoprošakta Sámi Giellagáldu loahpahuuvvui geassemánuš 2014. Ođđa tearpmat leat eaktun sámegiela geavaheapmái juohkebeaivválaččat, čálalaččat, mediain, sosiála mediain, ja buot eará giellaarenain. Mihtomearrin lea ahte terminologijjaovddideapmi, kvalitehtasihkkarastin ja normeren galgá dahkkojuvvot doaimmi davviriikkalaš giellaovttasbargoorgánas, mas lea sihke fágalaš ja gielalaš gelbbolašvuohta. Suoma, Ruota ja Norgga bealde Sámedikkat ohce iežasat riikkain ruđa barggu joatkimii muhto dušše Norgga bealde Sámediggi oáččui juolluduvvot ruđaid stáhtabušeahta bokte iežas doibmii. Nu ii šaddan ge Sámi Giellagáldu bistevaš doaimman. Giellabargu mii doaimmá rájáid rastá lea deatalaš

dasa ahte sihkkarastit sámegielaide oktasaš vuodu vai giela sáhtta geavahit rájáid rastá. Danne ohce sámedikkat EU-Interreg ruđaid joatkka-proševtta álggaheapmái.

Sámediggi oidná dárbbu dasa ahte davviriikkaid ráđdehusaid ángiruššan doarjumin sámegielaid gáhttema ja ovddideami, nannejuvvo ja koordinerejuvvo buorebut go dál. Buot sámegielat lea mielde UNESCO áitojuvvon gielaide listtas, ja nati-onálastáhtat leat geatnegahttojuvvon čadahit doaimbajuid nationála dásis sihkkarastin dihtii sámegielaid boahhteáiggi. Sámediggi oaidná ahte nationála doaimmaplánat sámegielaid várás davviriikkain, berrešedje buohtalastojuvvot ja giellaealáskahttin-, -ovddidandoaimmaid berrešii geahččat rájáidrasttideaddji perspektiivvas ja gudnejahtidettiin Sámedikki iešmearrideami sámegielaid badjel.

Sámi Giellagáldu jotkojuvvui borgemánuš. Eaktun dasa ahte Sámi giellagáldu galgá sáhttit leat ulbmillaš ortnet dasa ahte gáhttet ja ovddidit sámi gielaide, lea ahte davviriikkalaš stáhtat ovttas lea mielde ruhtadeamen ásahusa bistevaččat. Julevsámegielas eai leat ovdal leamaš čállojuvvon njuolggadusat/prinsihpat mo heivehit loatnasániid ja vierissániid julevsámegillii. Dat lea guhká hehtten oahpponeavvuid ráhkadeami julevsámegielas ja julevsámegillii. Dat prinsihppa mo heivehit loatnasániid ja vierissániid julevsámegillii, lea okta dain deatalemos mihtomeriin mii lea juksojuvvon dán oanehis prošaktaáigodagas. Dál lea vejolaš čadahit eará gielladoaimbajuid nu go ráhkadit oahpponeavvuid sámegielas ja sámegillii. Sámediggi lea ovttas sámegielat fagaolbmui-guin odasmahttan riehtačállinmála davvisámegiela várás (Riektačállinrávvagat). Dat lea leamaš gulaskuddamis ja lea meannuduvvon Sámi Giellagáldus. Gihpa almmuhuvvo 2016:s.

Sámediggi addá rávvagiid sámi báikenamain ja daid čállinvugiid oktavuodas. Okta dain sivain lea ahte sámi báikenamat, mat meannuduvvojit báikenammalága vuodul, galget geavahuvvot galbbain ja kárttain. Duohtavuodas, maid maiddá raporta Sámi logut mitalit 6 čujuha, váldá guhkes áiggi ovdalgo sámi namat ihtet galbbaide, vaikke vel gávdno ge mearriduvvon hápmi Báikenammalága vuodul. Suohkanat dohkkehut poastačujuhusaid, ja dan oktavuodas lea Sámediggi addán rávvagiid.

3.1.3 *Giellageavaheadjit*

Sámi giellaángeruššamat mánáid ja nuoraid várás eanedit sámegielat fagaolbmuid logu boahhteáig-gis buot servodatsurggiin.

Giellakampánja Sámás muinna / Snakk samisk t' mæ loahpahuuvui ovttas Guovdageainnu beassášfestiválain, buriin bohtosiin. Sullii 1000 sámi nuora serve kampánja loahpaheapmái.

Sámediggi juolluda giellamovttiidahttinstepeandda daidda ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkaoahpus.

2012 lei buoremus jahki, go 193 oahppi ohce stipeandda sámegeiella várás vierisgiellan. Ohcanehivvodat dán ohppiidjoavkkus lea njiedjan 92 ohcamiin 2012 rájes 2015 rádjai. Eat dieđe siva njiedjami, go mis eai leat logut mat mitalit galle oahppis lea sámegeiella vierisgiellan. Daid ohppiid lohku, geain lea sámegeiella vuosttaš ja nubbi giellan, lea viehka dássit, muhto erohus lea stuoris daid ohppiid logu gaskkas geain lea sámegeiella fágasuorggis ja daid ohppiid gaskkas geat ožžot stipeandda. Uhcidan dihtii dán erohusgaskka mii jugiimet dieđuid stipeandda birra 2015:s buot joatkkaskuvllaide vida davimus fylkkas. Dan mii dahkat maiddái 2016:s.

Hupmansyntesa lea šaddan deatalaš doarjjan oahppanproseassas doaimmavádjit ohppiide ja olbmuide geat iešguđet sivaid geažil eai máhte lohkat. Sámediggi lea ovttas Acapela Group AB:in, Divvun:in ja Giellatekno:in Romssa universitehtas ráhkadan hupmansyntesa davvisámegeiella várás mii almmuhuvvui geassemánu 2015.

- Njuolggadoarjja lea juogaduvvon daidda doaimmabijuid mat leat geatnegahttojuvvon lága vuodul ja daidda mat eai leat geatnegahttojuvvon lága vuodul.
- 10 suohkana: 19 000 ássi
- 4 fylkkasuohkana: 500 000 ássi
- 14 sámi giellaguovddáža: 18 000 olbmo olahu-sjoavkkus

3.1.4 Sámegeiella geavaheapmi

Čilgehusas *Suohkanodastus ja sámi beroštusat* bohtá ovdan ahte sámegeiella hálddašanguovllu suohkanat rihkkot sámelága giellanjuolggadusaid beaivválaččat. Fylkkamánni lea váiddainstánsa ja 2015:s eai lean Sámedikkis dieđut dan birra ahte ovttage dan njealji fylkkamánna livččii bohtán váidda sámelága 3. kapihttala čuovvoleami geažil. Hástalusat leat guovtteláganat, suohkanat eai čuovvol sámelága njuolggadusaid ja sámegeiella geavaheaddjit eai geavat váidinvejolašvuoda. Sámediggái dát ášši lea oahpis ja lea álggahan guovttegielatvuoda ulbmilstivrejuvvon ruhtadanortnega evaluerema, ja guovddáš eiseválddit leat nammadan lávdegotti mii galgá guorahallat giell-

lanjuolggadusaid. Lávdegotti mandáhtas bohtá ovdan earret eará ahte giellanjuolggadusaid áittarandoaimma galgá guorahallojuvot.

2015:s juolludii Sámedikki dievasčoahkkin 73,8 milj. ru sámegeilli. Das juogaduvvui 48,4 milj. ru sámegeiella hálddašanguovllu gielladaide ja fylkkagielladaide. Dat mearkkaša ahte sullii 500 000 olbmo sámi giellahálddašanguovllus Norggas ožžo 2015:s vejolašvuoda geavahit sámegeiella go lei oktavuoha gielladaiguin ja stáhta orgánaiguin.

Sámediggi lea juohkán ná daid njuolggadoarjjiid mat eai leat lága bokte geatnegahttojuvvon:

Sámediggi lea leamaš mielde ruhtadeamen 13 sámi giellaguovddáža mat oktiibuot dán jagi leat čadahán sullii 30 jahkeberggu. Sullii 18 000 olbmo ássat sámi giellaguovddážiid doaimmaguovllus ja sis lea dakko bokte leamaš vejolašvuoda searvat sámi gielladoaimmaide.

Sámi giellaguovddážiid doarjjaortnet lea ođasmahttojuvvon, dan geažil go ovddit málles lei váilevaš einnostanvejolašvuoda. Dakko bokte ahte ođasmahttit 3-jahkásaš doaimmaplánaid giellakursaid ja giellaarenaid ektui, deattuhuvvo giellanannen, mii lea giellaguovddážiid váldodoaimma. Dat addá vejolašvuoda mihtidit báikegottiid sámegeiella ovdáneami.

2015:s juolluduvvui prošeaktadoarjja 37 prošeaktii, mii lea veaháš lassáneapmi 2014 ektui.

Sámediggi čujuha dasa ahte lea leamaš riikkaidgaskasaš fuomášupmi sámegeiella geavaheami iešguđet beliid oktavuodas Norggas. ON Nállevalahanlávdegoddi lea iežas rávvagiin Norgga ráddehussii 2011:s cuiggodan sámi dulkkaid ja dulkonbálvalusa váilli dearvvašvuodasuorggis ja riektelágadusas dakkár suorgin mas nationála eiseválddit fertejit čadahit sierra doaimmabijuid. Viidáseappot oaidná Sámediggi dárbbu buoret statistihkalaš vuđđui árvoštallat ulbmilolahusa sámi giellapolitihkas, das maiddái sihke kvantitatiiva ja kvalitatiiva statistihka.

Sámi oktasaš identitehta čatnasa sámi searvehuhtii, oktasaš sámi kultuvrralašgovastagaide ja oppasámi áddejupmái das mii sápmelašvuoda lea rastá nationálastáhtaid rájáid. Dat čatnasa maiddái sápmelaččaid stáhtusii álgoálbmogin ja min ovdasvástádussii sihkkarastimis ja ovddideamis min giellaid bohteáiggi. Sámi giella, kultuvrra ja sámi servodagaide gáhtten ja ovddideapmi sápmelaččaid iežaset eavttuid vuodul mearkkaša ahte sámegeiella stáhtusa ferte nannet. Giella mearkkašumi geažil identitehtamearkan lea deatalaš ahte eanebut besset oahppat sámegeiella.

3.2 Kultuvra

Sámedikkis leat njeallje ángiruššansuorggi maiguin juksat dan mihttomeari ahte mis galgá leat ealli ja juohkelágan sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta ja lea buohkaid olámutus.

Juolluduvvon submi: 106,736 miljon ru.

3.2.1 Čielgasat ovddasvástádus sámi kultuvrras

Mihttomearrin lea ahte Sámediggi galgá leat okta dain deataleamos eaktudeddjiin sámi dáidaga ja kultuvrra ovddideapmái. Sámediggi lea čielgasit dadjan ahte min kulturáŋgiruššamis deattuhuvvo addit sámi dáiddáriidda ovdánanvejolašvuodaid dáiddáršiehtadusa ja ohcanvuđot ortnegiid bokte ja addit sámi kulturásahusaide buriid rámmaeavttuid.

Gulahallamis guovddáš eiseválddiiguin kulturášiid birra lea Sámediggi erenoamážit deattuhan odđa vistti Saemien Sijte:i, ovddidanplánaid Beaviváš Sámi Našunálteáhtera várás, rámmaeavttuid sámi museaide dáža museaid ektui, máhcahanprošeavtta Bååstede, ávvočalmmusteami Tråånte 2017, sámi girjerádjofálaldaga, stáhtaortnegiid heaittiheami oktan guovddášásahusaiguin ja sámi sisdoalu stuorradiggediedáhusas oktasaš sáddagiid birra. Sámediggi vásiha ahte ráđdehus ii mieđit sámi dárbbuide kultursuorggis 2015:s. Hálddahušlaš konsultašuvnnat lea čađahuvvon stuorradiggediedáhusa oktavuodas dábálaš sáddagiid birra.

Sámediggi lea joatkán ovttasbarggu Norgga kulturráđiin 2015:s dainna ulbmiliin ahte oainnusmahttit regionála eiseválddiid ovddasvástádusa sámi dáidagis ja kultuvrras, mii lea mielde nannemin sámi kultuvrra, dás maiddái vuoigŋalaš sámi kulturárbbi.

Sámediggi oaivvilda ahte dárbbášuvvo nannet kulturpolitihka nationála sámeapolitihkas, mas deatalaš sámi kulturpolitihkalaš prošeavttat ožžot dan doarjaga mii dárbbášuvvo dasa ahte gáhttet ja viidáseappot ovddidit sámi kulturovdanbuktimiid máŋggabealatvuoda. Sámediggi oaivvilda ahte dakkár nannen kultursuorggis eaktuda ahte stáhta eiseválddit ovttasráđiid Sámedikkiin gávnet odđa vugiid mo buohtalastit kulturpolitihka. Sámediggi čujuha dasa ahte ovdeš nationála kulturnannemat uhccán leat boahtán sámi kultuvrii ávkin.

3.2.2 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Dáiddáršiehtadusa bokte lea Sámedikkis mihttomearrin fuolahit ahte sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostanvejolaš rámmaeavttut doaimmaseaset. Dan ollašuhhtimii, ja dasa ahte addit sámi dáiddáriidda stuorát ovddasvástádusa sámi dáidaga ovddideamis, lea Sámedikkis ja Sámi dáiddárráđis leamaš ovttasbargošiehtadus 2004 rájes. 2015:s sohpe bealit odasmahttit dán ovttasbargošiehtadusa áigodahkii 2016-2019. Ovttasbargošiehtadusas leat mihttomearit sámi dáiddapolitihkkii ja njuolggadusat jahkásaš dáiddáršiehtadusa siehtadallamiidda. Jagi 2015 dáiddáršiehtadusa ekonomalaš rámma lei 7,1 milj. ru. Dat lea dagahan ahte Sámi dáiddárráđdi ja sámi dáiddárganisašuvnnat leat ožžon buriid vejolašvuodaid láhčit organisašuvnnaid doaimmamii, ja maiddái oazžut sadjái fágakonsuleanttaid sámi čáppagirjjálašvuodas, juoigamis, musihkas, dánsumis ja teáhteris, filmmas ja govvaáidagis ja dáiddaduojis. Dat lea addán einnostanvejolašvuoda sámi dáiddaeallimii, ja addá sámi dáiddáriidda stuorra váikkuhanfámu sámi dáidaga ovddideapmái. Dáiddastepeandaortnet lea deatalaš dasa ahte sihkkarastit buriid ekonomalaš rámmaid sámi dáiddáriidda, ja dasa ahte addit ovttaskas sámi dáiddárii vejolašvuoda dáiddalaš ovdáneapmái. Dat lea mielde ovddideamen máŋggabealat ja rikkis sámi dáidda- ja kultureallima illun ollugiidda, maiddái ollugiidda olggobealde sámi servodaga.

Sámediggi nammadii 2015:s bargojoavkku mii galgá geahčadit ovddidanvejolašvuodas juoigamii ja sámi musihkkii. Bargojoavku geige álgo geahčen 2016 raportta dillečilgehusain ja rávvagiiguin. Bargojoavkku 2015 doaimma lea veahkehan buoridit gulahallama fágaorganisašuvnnaiguin, ja addán Sámediggái odasmahttojuvvon dieđuid juoigama ja sámi musihka stáhtusa, dárbbuid ja hástalusaid birra. Bargu čuovvoluvvo 2016:s.

Sámediggi juolludii 2015:s 2 552 000 ru ruhtadit juoigan- ja musihkkaalmmuhemiid, ja gierdomátkkiid, konsearttaid, artistahonoráraid ja mátkedoarjaga sámi artisttaide. Sámi musihkka mielde nannemin identitehta ja das lea erenoamáš stuorra mearkkašupmi das ahte čalmmustahttit sámi identitehta ja Norgga máŋggakultuvrralaš riikan. Boađusin lea ahte sámi musihkka lea olámuttus ollugiidda.

Eanaš juoigan ja musihkka lea vuosttažettiin almmuhuvvon dan doarjaga vuodul maid Sámediggi addá, ja lea mielde mearrideamen ahte almmuhuvvo go sámi musihkka oppanassiige.

Sámediggi álggahii 2015:s prošeavtta ovttas Sámi dáiddárráđiin (SDR), gohčoduvvon čálloa-

hpu. Prošeavtta duogáš lea ahte Sámi dáiddáráddi (SDR) čoahkkimis Sámedikkiin lea čilgen dárbbu oazzut nuoraid čállit ja almmuhit čáppagirjjálaš čállošiid sámegillii. Čállioahpu bajimus mihttomearri lea movttiidahttit eanet sámegielat čáppagirjjálašvuoda almmuhemiide nuoraid várás. Prošeakta galgá loktet boahpteáiggi čáliid girjjálaš gelbbolašvuoda. Prošeakta lea virgádan prošeaktajodiheaddji ja fágaovddasvástideaddji ja váldán ohppui 11 oassálasti. Dáid gaskkas galgá okta čállit lullisámegillii, ja earát davvisámegillii.

2015:s juolludii Sámediggi 6 302 000 ru buvttadandoarjjan čáppagirjjálašvuoda- ja fágagirjjálašvuoda almmuheapmái sámegielaide. Sámediggi lea válljen ángiruššat erenoamážit girjjálašvuoda almmuhemiin boarrásat mánáide ja nuoraide, sihke originálagirjjálašvuoda ja jorgalemiid. Dán ángiruššama boadus lea ahte sámi mánát ja nuorat ožžot buori girjjálašvuodafálaldaga iežaset eatnigillii. Eanaš sámegielat girjjálašvuodta lea vuosttažettiin almmuhuvvon dainna doarjagiin maid Sámediggi addá, ja danne lea buvttadandoarjja mearrideaddjin dasa ahte lágádusat galget nagodit almmuhit sámegiela girjjálašvuoda.

3.2.3 *Sámi kulturásahusat arenan sámi kultuvrra gaskkusteapmái ja muosáheapmái*

Sámedikki mihttomearri lea oččodit fágalaččat nana sámi ásaahasaid mat leat buorit arenan sámi dáidaga ja kultuvrra ovddideapmái. Ovttasbargu ja gulahallan sámi kulturásahusaiguin lea deatalaš strategiija dán barggus. Jahkásaš gulahallančoahkkimiin besset ásaahasat ovddidit iežaset dárbbuid ja hástalusaid. Dat addá Sámediggái vejolašvuoda áddet ásaahasaid hástalusaid ja dárbbuid. Vaikke vel leat ge gáržžes ekonomalaš rámmat, de lea Sámediggi maiddái 2015:s várren eanet kulturáigumušaide ja kulturásahusaide sámediggebušeahas go dan maid Kulturdepartemeanta lea juolludan. Sámediggi áigu gárvvistit sámediggediedáhusa sámi kulturásahusaide birra álgogeahčen 2016.

Sámi teáhterat Beaivváš Sámi Našunálateáhter, ÁarjelhaemienTeatere ja Sámi mánáidteáhter lea 2015:s buvttadan mánga čájáhusa ja mátkkoštan eatnašiin. Ođđa teáhtervisti prošeakteren Beaivváš Sámi Našunálateáhtera várás lea uhccán ovdánan 2015:s. Mihttomearriin lea oazzut stáhtabušehtii ruđaid teáhtervisti ovdaprošeakterema álggaheapmái, dan ohcama vuodul mii lea sáddejuvnon Kulturdepartementii. Sámedikki áigumuš lea váldit hálddašanoavddasvástádusa

Beaivváš Sámi Našunálateáhteris dainna lágiin ahte váldit badjelahas geatnegasvuoda nannet ja ovddidit doaimmabušeahas go ođđa teáhtervisti huksejuvvo.

Sámi festiválat sturrot ja ovdánit, ja eatnašiin leat ollu galledeaddjit. Márkomeannu festiválas lei galledeaddjiolahus 2015:s, manjágo 2014 geavahuvvui festivála evalueremii ja ođdasis struktureremii. Sámediggi lážii festivála ovddideapmái dakko bokte ahte bisuhit doaimmabušeahas 2015:s. Sámediggi lea mángga oktavuodas dadjan čielgasit Ráđdehussii ahte mii leat fuolastuvvan go guovddášfestiválaide ortnet lea heaittihuvvon ja go Riddu Riddu-festivála lea massán einnostanvejolaš ruhtadeami.

Sámi museat leat deatalaš ásaahasat maid Sámediggi vuoraha hui bajás. 2015:s bohte guokte ođđa ásaahas sámediggebušehtii museaid njuolgodoarjagiid bokte. Dat ledje Sámi museasearvi ja Båastede. Båastede sámi kulturárbbi máhcaemiin Norgga álbmotmuseas/Kulturhistorjjálaš museas, ja bargu lea dál ráhkkananmuuttus guorahallat arkiivaávdnasiid ja ráhkkanit dávvirkonserveremiin. Sámi museat barget maid dan ala ahte ráhkkanit kulturárbbi vuostáiváldimii.

Sámediggi háliida eanet deattuhuvvot iešguđet sámi kulturásahusaide ovddidandárbbuid, nu ahte dat sáhttet ovdánit iežaset eavttuid vuodul ja leat mielde bisuheamen kulturmánggabealatvuoda Sámis. Sámediggi oaivvilda ahte sámi kulturásahusaide dárbbut váldojuvvojit menddo uhccán vuhtii guovddáš kulturpolitihkalaš nannemiid dahje ángiruššamiid oktavuodas. Dán berre čovdit Sámedikki ja departemeanta gaskasaš konsultašuvnnaid bokte, ja dan bokte ahte árrjalaččat váldit mieldesámi kulturásahusaide go ráđdehus pláne ođđa kulturpolitihkalaš ángiruššamiid.

3.2.4 *Sámi valáštallan*

Sámediggái lea deatalaš láchit mánggabealat valáštallandoaimmaide sámi álbmoga várás. Dan vuodul ovddidii Sámediggeráđdi 2015:s čilgehusa sámi valáštallama birra. Čilgehus meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis čakčamánu. Sámediggi lea mielde ruhtadeamen sámi valáštallanorganisašuvnnaid ja servviid doaimmaid. Valáštallamis lea deatalaš sadji sámi servodagas mii sihke nanne identitehta, hávskuda ja dearvvašmahtá. Sámi valáštallanorganisašuvnnaat galget beassat addit valáštallanfálaldaga sihke ollugiidda ja buoremusaide. Lea deatalaš ahte mis leat arenat dakkár rumašlaš doaimmaide, mat leat mielde čatnamin oktavuodaid erenomážit sámi mánáid ja nuoraid gaskkas, ja gos sámi gullelašvuodta, sámi

duogáš ja sámi kultuvra ja giella lea lunddolaččat vuodđun.

Sámi valáštallanorganisašuvnnat lágideat ollu iešguđet valáštallandoaimmaid. Ollu dán valáštallandoaimmain, nu go heargegilvohallamis ja njoarosteamis, leat oasit árbevirolaš sámi kultuvrras, ja leat dál vuodđun alladási valáštallamii ja lihkadeapmái. Danne lea valáštallan deatalaš dakkár árbevirolaš sámi doaimmaid kulturguoddimii, mat muđui jávkkašedje.

Sámediggi atná posiitiivan dan ovdáneami go sámi valáštallit besset searvat valáštallamiidda ja kulturdoaimmaide ovttas eará riikkaid doaimmaheddjiiguin. Sámi nuorat servet juohke nuppi jagi Artic Winter Games lágideamiide, mat 2016:s lágidevvojit Ruonáeatnamis. Dáidda lágideamiide servet eará árkatalaš guovlluid nuorat, ja sámi nuorat sáhttet dieinna lágiin oažžut oktavuoda eará árkatalaš nuoraiguin ja álgoálbmotnuoraiguin.

Sámediggi oaidná dan dárbbu mii sámi valáštallamis lea eanet kultuvrralaččat heivehuvon valáštallanarenaide ja rusttegiidda, dat guoská erenoamážit dakkár sámi valáštallansurggiide nu go heargegilvohallamiidda mat guhká leat dárbbasán heivehuvon valáštallanrusttegiid.

3.2.5 Sámi mediat

Sámedikki barggu mihttomearri sámi mediain lea hukset ja ovddidit dakkár sámi mediaid mat váikkuhit servodatáŋgiruššama.

Sámediggái lea deatalaš ahte mis leat máŋgalágan aviissat, prentosat ja eará mediat mat leat mielde ovddideamen sámi servodaga, ja mat leat mielde lámčimin bajásčuvgehussii ja gaskkusteapmái, ja oaivillonohallamiidda ja servodatdigaštallamii. Lea maid deatalaš giellaovddidanperspektiivas ahte leat máŋgalágan mediat mat geavahit sámegeielaid árrjalaččat. Sámediggi lea 2015:s joatkán áŋgiruššama sámi mediaiguin ja prentosiiguin.

Leat čađahuvon hálddahaslaš konsultašuvnnat stuorradiggedieđáhusa 38 (2014-2015) «Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfald» birra. NRK rolla ja ovddasvástáduš mediafálaldaga ovddideamis sámi álbmogii, sámi mediafálaldaga nannemis ja ovddideamis sámi servodaga ovdáneami vuodul, lei earret eará deatalaš Sámediggái. Sámediggi válddii maid ovdan dan ahte sámi prográmmasisdoallu ferte leat oassin vejolaš ođđa šiehtadusas gaskkustangeatnegas gávppalaš oktasaš sáddagiin. Konsultašuvnnain bijai Sámediggi ovdan sávaldaga oažžut sámi ovddastusa dan mediašláddivuođalávdegodda, maid ráđdehus

nammadii 2015 čavčča. Lávdegoddi galgá čielggađit mo ekonomalaš váikkuhangaskaoamit mediasuorggis buoremus láhkai sáhttet lágidevvojt movttiidahttin dihtii mediašláddivuhtii. Kulturdepartemeanta lea čuovvolan oasi Sámedikki árvalusas stuorradiggedieđáhussii, muhto mediašláddivuođalávdegoddi nammaduvvui 2015 čavčča sámi ovddasteaddji haga.

3.2.6 Ávvudeapmi Tråante 2017

2017:s čalmmustahtá 100-jagi ávvudemiin sámi álbmoga vuosttaš riikkačoahkkima mii lei Roandimis guovvamánu 6. b. rájes 9. b. rádjai 1917. Sámediggi, Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan ja Roandima suohkan áigot ovttá čalmmustahtit dán sámeálbmoga historjja deatalaš dáhpáhusa. Ávvudeapmi 2017:s čalmmustahtá sámiid historjja, ja dan demokratiijaovdáneami mii lea dáhpáhuš, muhto geahččá maid ovddasguvlui ja jearrá maid mii sáhttet dahkat vai demokratiija viidána min áiggis. Ávvudeapmi galgá leat rabas ja čohkket sámiid oktan álbmogin njealji riikkas. Tråante 2017 galgá lágideat guokte stuorra konferánsa. 4. Sámi parlamentariihkkárkonferánsa 2017 ovddasteddjiiguin Suoma, Norgga ja Ruota bealde sámedikkiin ja Ruošša bealde sámiid ovddasteddjiiguin, ja 21. Sámekonferánsa Sápmi 2017. 2015:s dahke Sámediggi, Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan ja Roandima suohkan ovttasbargošiehtadusa Tråante 2017 lágideapmái. Ovttasbargošiehtadusas dadjet bealit ahte prošekta dárbbasa ruhtadeami stáhtas.

3.3 Girjeráđju

Sámedikki girjeráju barggu váldomihttomearri lea eanedit máhtu sámi girjjálašvuoda birra.

Juolluduvvon submi: 9 miljon ru.

3.3.1 Gaskkustandoaibma

Sámedikki girjeráđju oastá ja lagada buot sámi girjjálašvuoda, sámi oahpponeavvuid ja eará ávdnasiid sámegeillii ja eará gielaide sámi dilálašvuodaid birra. Stuorra oassi luoikkahemiin lea dat maid eará fága- ja álbmotgirjerájut dingojit. Dasa lassin luoiká girjeráđju girjepáhkaid girjebussiide ja eará girjerájuide. Nasionála girjeráđju lea geatnegas lágideat girjeráđjoávdnasiid Sámedikki girjeráđju. Geatnegaslágideapmái gullet buot girjijt ja dokumenttat almmuhuvon Norggas mat leat sámegeillii dahje oasit teavsttas lea sámegeillii, geahča Lága geatnegaslágideami birra (Lov om pliktavlevering). Sámedikki girjerájus lea maid ovddasvástá-

dus doaimmahit hálldašangirjeráju Sámedikki bargiid ja politihkkáriid várás. Čájuhuvvo ahte dat bálvalus lea hui deatalaš, ja dat lea mañimus jagiid viidánan ja girjerádjui váldet ollu bargit oktavuoda.

Sámediggi oázžu dál njuolggadoarjaga gávccii sámi girjebussii. 2015 várás juolluduvvui oktiibuot 8 974 000 ru. Doarjjaortnega mihttomearri lea addit sámi girjerádjobálvalusaid mat leat buorit ja álkit olámuttus olles sámi álbmogii ja earáide.

Sámediggeráddi lea doallan gulahallančoa-hkkima girjebussiiguin. Girjebussiid ovddaste-addjit muitalledje stáhtusa ja hástalusaid birra, ja Sámediggi bijai ovdan girjebussiid siskkáldas kártema. Muhtun girjebusset doibmet kulturbussen mas deattuhuvvojit čájáhusat ja iešguđet lági-deami busses, lassin luoikkaheapmái. Árbevirolaš girjebussiin lea uhcit sadjit čájáhusaide ja lágide-miide, váldodoaimman lea luoikkaheapmi.

Sámediggi čadahii siskkáldas kártema mii sádejuvvui girjebussiide. Gažaldagat ráhkaduvvojedje daid eavttuid vuodul mat leat biddjojuvvon ortnegii, seammás go mii háliidit gullat mo sii oidnet boahtteáiggi girjebussedoaimma. Kárten čáje-hii ahte girjebussiin leat hui iešguđet lágan girjjálašvuolta sámegillii. Okta vástidii ahte sis luoikkahit uhccán sámegiela ávdnasiid go leat uhccán olbmot mat hállet sámegiela dan guovllus gos girjebusse vuodjá. Eanaš girjebussiin lea luoikkaheapmi njiedjan. Dan gažaldahkii ahte mo sii oidnet boahtteáiggi girjebussedoaimma, vástidedje eatnašat ahte ain bistá dárbu girjebusedoim-mii sin guovllus. Sii háliidit maid eanet deattuhit lágidemiid ja gaskkusteamii girjebusses.

3.3.2 Girjerádjoovdáneapmi

Sámedikki girjerájus lea erenoamáš ovddasvástá-dus das ahte bajidit girjerájuid gelbbolašvuoda sámi girjjálašvuoda ja kultuvrra birra. Girjerájut ja girjebusset vástidit ahte sii háliidit dakkár Sáme-dikki girjeráju mii bargá eanet árjjalaččat gaskkus-temiin, fágalaš bagademiin ja sámi girjerádjobálva-lusa ovddidemiin.

Sámedikki girjerádju lágidii sámi girjjálašvuodabeivviid golggotmánus Sámedikkis. Mánge sámi girječállii lohke iežaset girjjiin. Oktiibuot ledje sullii 80 oasseváldi, sihke bibliotekárat ja eará berošteaddjit. Joatkkaskuvlaoahppit oassálaste goappašiid beivviid. Sámi girječállit ledje hui duhtavaččat go sii besse oahpásmahttit iežaset girjjiide, ja oasseváldit ledje bures duhtavaččat prográmmain.

3.4 Mánáidgárdi

Juolluduvvon submi: 11,297 miljon ru.

Sámedikki mánáidgárdesuorggi váldomihtto-mearri lea ahte sámi giella, kultuvra, árbevierut ja vuoddoárvvut leat oidnosis mánáidgárddiin. Sámediggi lea ožžon evaluerejuvvot mánáidgárddiid doarjjaortnegiid, gárvvis 2015:s. Evalueren čájeha bures mánáidgárddiid doarjjaortnegiid ja gielladili váikkuhusaid. Nordlandsforskning (2015) cealká loahpalaččat ahte mánáidgárddiid doarjjaortnega beaktu lea buorre. Evalueren evttoha rievdadu-said doarjjaortnegiin, juoidá maid Sámediggi áigu geahčadit 2016:s.

2015:s geavahuvvui 11 296 975 ru ja 100 000 ru geavahuvvui lágidit guokte seminára mánáidgár-debargiid várás.

Dát lea 108 025 ru unnit geavaheapmi go buše-ahttas. Sivvan lea vuostazettiin badjelmeare geavaheapmi ortnegis pedagogalaš ávdnasat. Dat lea gokčojuvvon ovddes jagiid doarjagiid ruovttoluotta geassimiin ja ovttá doarjaga ruovttoluotta máksimiin.

Geassemánus 2015 dohkkehii dievasčoahkkin doaimmaplána sámi mánáidgárdefálaldaga várás. Doaimmaplána váldodeattu lea biddjojuvvon dasa ahte láchit buoret kvalitehtii sámi mánáidgárde-fálaldagas. Doaimmaplánas leat deatalemos doaimbábijut maid Sámediggi háliida čadahit ovddidan dihtii buori sámi mánáidgárdefálaldaga.

3.4.1 Mánáidgárddi sisdoallu

Ortnega mihttomearri lea ahte mánáidgárddiin lea sámi sisdoallu mii ovdánahtta ahtanuššama, oahppama ja hápmašuvvama ovttasrádiid mánáid ruovttuin. 6 521 253 ru geavahuvvui. 24 sámi mánáidgárddi ja 7 ossodaga dáža mánáidgárddiin lea ožžon doarjaga. 668 máná ožžot ávkki sámegielfálaldaga dán ortnegis, das 640 máná davvisámegillii, 21 máná julevsámegillii ja 7 máná lullisámegillii. Doarjja lea veahkehan buoridit mánáidgárddiid sisdoalu kulturmuosáhemiid, árbedieđu oahpaheami ja pedagogalaš oahppanarenaid láchima dáfus.

Dálá lágat hehttejit Sámedikki juksamis iežas mihttomeriid. Dálá lágaid vuodul ii leat buohkain geat dan háliidit, vuoigatvuolta oázžut sámi mánáidgárdefálaldat, muhto dušše vuoigatvuolta oázžut saji mánáidgárdái. Sámediggi lea evttohan Máhttodepartemeantta (MD) rievdadit mánáidgárdelága. Sámediggi ii leat ožžon vástádusa Máhttodepartemeanttas das mo bargu vejolaš láchkarievdadusain galgá dahkkojuvvot viidáseappot departemeanttas.

Govus 1.4

Sámediggi lea 2015:s nu go plánejuvvon, čađahan guokte seminára mánáidgárdebargiid várás. Seminárat galget nannet ovttasbarggu gaskal Sámedikki ja mánáidgárddiid. Sámediggi lea ožžon dieđuid ruovttoluotta ahte konferánsa veahkeha vásáhuslonohallamiidda, gealbudeapmái ja bagadeapmái mii fas buorida kvalitehta, ja addá dohkálaš fágalaš sámi sisdoalu mánáidgárddiin. Guovtti mañimus jagis leat semináraide boahtán badjel 100 oassálasti. Ovdeš jagiid lea Sámediggi lágidan golbma seminára, muhto 2015:s lágiduvvojedje dušše guokte seminára. Sámediggi oažžu ruovttoluotta dieđuid mánáidgárdebargiin ahte dárbbášuvvojit eanet seminárat ja mánáidgárdekonferánsat. Danne áigu Sámediggi geahččalit oažžut eanet resurssaid vai bisuhuvvojit dála deaivvadansajit.

3.4.2 Giellaovdáneapmi mánáidgárddis

Ortnega mihttomearri lea ahtemánáid giellaahšanuššan davvi-, julev- ja lullisámegiela in movttiidathttojuvvo. 2015:s geavahuvvui 1 197 700 ru. Dát

lea veaháš eanet go bušeterejuvvon. 2015:s ledje eanet mánáidgárddit go vurdojuvvon mat ožžo doarjaga sámegielaohpahussii. 29 mánáidgárddi leat ožžon sámegielaohpahusa, mii lea lassáneapmi guovtti ovddit jagis. Dat lea dagahan ahte 115 máná ožžo sámegielaohpahusa, main ledje 95 davvisámegiela máná, 1 julevsámegiela máná ja 19 lullisámegiela máná.

Sámi mánáidgárdefálaldagain oaivvilduvvo fálaldat mas mánáidgárdedoaimma lea vuodduvuvon sámi gillii ja kultuvrii. Eaktun lea ahte mánáidgárddi jođiha sámegiela bargi. Nu vuordá ge Sámediggi ahte gielddat virgádit fágaolbmuid ja eará sámegielaigiid dáid mánáidgárddiide.

2015:s bodii ovdan mediain ahte mánát eai leat ožžon sámi mánáidgárdefálaldaga. Váhnemat ángirušše ja diedihedje Sámediggái duhtameahttuovuoda das mo gielda meannuda daid áššiid. Sámedikkis leat leamaš ollu čoahkkimat gielddaiiguin ja mánáidgárddiiguin. Dat lea earret eará dagahan ahte Plassje suohkan áigu álggahit lullisámi mánáidgárdefálaldaga. Oslo gielda virgádii dárogiela olbmot sámi mánáidgárdái 2015:s.

Gielda lea maid evttohan rievdadit mánáidgárddi njuolggadusain nu ahte ii galgga leat gáibádussan ahte bargi lea sámegiela. Sámediggi lea dál vuolláičállimin gávpotsiehtadusa Oslo gielddain. Earret eará lea sávaldat sihkkarastit ahte virgáduvvo sámegiela bargi Oslo sámi mánáidgárdái.

Julev- ja lullisámi guovlluin lea dárbu nannet mánáid sámegiela mánáidgárdefálaldaga bokte. Eaktun lea ahte mánáidgárddit ožžot vejolašvuoda virgádit giellabargi lassin dábalaš bargiide, vai mánáidgárddit besset vuoruhit giellaealáskahtima ja giellagáhttema.

Sámi mánáidgárddiide Oslos, Romssas, Áltás ja Divttasvuonas leat vuordinlisttat mánáidgárdesajiide. Dat čájeha ahte eanet báikkiin dárbbasuvvojit eanet sámi mánáidgárdefálaldagat.

3.4.3 Giellalávgunmálet

Ortnega mihttomearri lea ahte mánáidgárddiin main lea sámegielfálaldat, leat buorit giellaoahpahusmálet. Dán ortnega vuoruhuvvon suorggit ledje giellalávgunprošeavttat ja báikkálaš ovddidanprošeavttat. Geavaheapmi 2015:s lei 462 500 ru mii lea 943 500 ru uhcit go bušterejuvvon. Sivvan dasa lea go eai bohtán ohcamat vuoruheapmái giellalávgunprošeavttat, ja danne addojuvvui doarjja dušše báikkálaš ovddidanprošeavttaide. Dat mii ii geavahuvvon dán poasttas, lea geavahuvvon gokčot dan mii geavahuvvui menddo ollu ortnegis pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat. Diehtujuohkin giellalávgunmáliid birra mánáidgárdebargiide ii leat vuoruhuvvon 2015:s uhccán resurssaid geažil.

3.4.4 Sámegielat bargiid rekrutteren

Ortnega mihttomearri lea ahte mánáidgárddiin leat doarvái sámegiela bargit. Sámediggi galgá váikkuhit dasa ahte šaddá sáhka rekrutteremis ovtas guovddáš eiseválddiiguin. 2015:s lea Sámediggi earret eará addán stipeandaid daidda sámegiela studeanttaide geat váldet mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu. Sávaldahkan lea deattuhit rekrutterema eanet, muhto dán barggu lagat čuovvoleapmi ii leat leamaš vuoruhuvvon váilevaš resurssaid geažil.

3.4.5 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat

Ortnega mihttomearri lea ahte mánáidgárddiin leat pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat daid dárbbu várás. Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat galget váikkuhit sámi mánáidgárdefálaldaga kvalitehta nannemii. 2015:s juolluduvvui 3 029 700 ru

doarjjan. Rudat leat geavahuvvon spillaid, giellamovttiidahttinduhkorasat, máidnasiid ja girjjiid ráhkadeapmái. Badjelmeare geavaheami sivvan lea ahte bohte ollu buorit ohcamat maid háliideimet vuoruhit, ja ahte bázi ruhta prošeavttaid ja ovddidanbarggaid ortnegis ja ođđasis juoga-deami ja ruovttoluotta máksima geažil. Sámediggi áigu ain váikkuhit dasa ahte ráhkaduvvojit pedagogalaš ávdnasat boahhte jagiin.

3.4.6 Ovttasbargu ja oktavuoha ruovttu, mánáidgárddi ja skuvlla gaskka

Ortnega mihttomearri lea sihkkarastit oktavuoda ja progreshuvnna oahppansidoalus mánáidgárddi rájes skuvlii vai oktávašvuoha barggus sámi gielain ja kultuvrrain sihkkarastojuvvo. 2015:s čadahuvvui mánáidgárdeseminára fáttáin rasttideapmi mánáidgárddis skuvlii. Sámediggi lea čadah jearahallaniskosa mánáidgárddiin ja skuvllain dán rasttideami birra. Boadus čájeha ahte gielddain barget fáttáin, muhto dattetge ii leat doarvái buorre ovttasbargu mánáidgárddi ja skuvlla gaskka sámi mánáid rasttideami birra. Sámediggi áigu mearridit galgá go bargat viidáseappot dáinna fáttáin.

Eanet dáža mánáidgárddit, váhnemat, studenttat ja dat geat oahpahit mánáidgárdeoahpaheddjiid go ovdal leat váldán oktavuoda 2015:s. Sámedikki mielas dát lea buorre ja boadus das ahte sámi mánáidgárdefálaldat lea čalmmustahttojuvvon eanet olggos guvlui.

Sámediggi háliida ahte sámi mánát galget lága bokte ožžut vuoigatvuoda sámi mánáidgárdefálaldahkii.

3.5 Vuoddoahpahus

Juolluduvvon submi: 25,015 miljon ru.

Sámedikki váldomihttomearri vuoddoahpahusain lea ahte *sámi álbmogis lea máhttu, gelbbolašvuoha ja gálggat mat dárbbasuvvojit vái sáhtta gáhttet ja ovddidit sámi servodagaid*. Dán mihttomeari juksamii leat Sámedikkis čuovvovaš ángiruššansuorggit:

- Sámi oahppi vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu
- Oadjebas oahppanbiras

3.5.1 Sámi oahppi vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu

Sámediggi bargá dan ala ahte fuolahit sámi ohppiid vuoigatvuodaid oahpahussii sámegielaš ja sámegilli sámi kulturárvvuid vuodul. Dan mii

dahkat earret eará váikkuhettiin dan ahte oahpahusláhka, priváhtaskuvlalahka ja eará stivrendokumeanttat čuovvovuvvojit ja bearráigeahčadettiin ahte sámi ohppiid vuoigatvuodát ja dárbbut fuolahuvvojit go lágat ja lánkaásahusat rievdaduvvojit.

Sámediggi sáddii loahpageahčen 2014 gulas-kuddancealkámuša ja bivddii konsultašuvnnaid departemeanttain evttohusa birra rievdadit priváhtaskuvlalahka (odda friijaskuvlalahka). Sámedikki oainnu mielde lei priváhtaskuvlalahka vealaheddji, go sámi oahppit eai ožžon ollašuhthojuvot iežaset vuoigatvuodaid oahpahussii sámegeielas ja sámegeillii. Máhttodepartemeanta hilggui Sámedikki ávžžuhusa oažžut konsultašuvnnaid go sii oaivvildedje ahte dát lánkarievdadusat eai guoskka sámi beroštusaide njuolggá. Sámediggi oaivvilda ahte departemeanta hilggui konsultašuvnnaid boasttu vuodu alde ja ahte sii nu hilgo Sámedikki vuoigatvuoda beassat bivdit konsultašuvnnaid.

Sámediggi bivddii rievdadusat oahpahuslágas ja priváhtaskuvlalahkas, gáibádusaid oktavuodas guoskevaš gelbbolašvuoda birra oahpahusfágain ja eará. Rievdadusevttohusat guske mearridanváltái skuvlaoktavuodas go mánáidsuodjalusbálvalus lea váldán badjelasas fuolahusa mánás. Sámediggi gáibidii ahte vuoigatvuodta sámegeillii ii noga fuolahusa váldima oktavuodas. Sámediggi ii leat ožžon vástádusa dán ávžžuhussii.

Sámediggi válddii dan oktavuodas oktavuoda Stuorradikki girko-, oahpahus- ja dutkanlávdegottiin, sihkkarastin dihtii ahte lávdegoddi diehtá ahte sii mearridit lánkarievdadusaid maid birra Sámediggi ii leat beassan konsulteret. Boadusindas lea Máhttodepartemeanta buoridan bargovugiid konsultašuvnnaid oktavuodas Sámedikkiin.

Sámediggi lea loahpageahčen jagi bivdán konsultašuvnnaid guovtti áššis Máhttodepartemeanttas. Nubbi ášši lea gulaskuddan rievdadussii lánkaásahusas oahppolihtu ja neahttaskuvllaid birra ja nubbi ášši fas lánkarievdadusevttohus mii addá ohppiide joatkkaoahpahusas vuoigatvuoda friija skuvlaválljemii rastá fylkkarájaid. Goappašiid áššiin šaddet konsultašuvnnaid 2016:s.

Sámedikkis lea loahpageahčen 2014 leamaš konsultašuvnnaid Máhttodepartemeanttain gohččuma rievdadeami birra sámi joatkkaskuvllaid stivrra várás. Sámediggi gáibidii oažžut nammadanváltái stivrii. Oahpahusdirektevra lea diedihan ahte gohččun lea rievdaduvvon nu ahte Sámediggi beassá nammadit lahtuid stivrii.

Sámedikkiin leat maiddái 2015:s váldán oahppit, váhneamat ja skuvlaeaggádat oktavuoda sámegeieloahpahusa birra. Oktavuodaváldimat gusket vuosttažettiin duhtameahttuvuhtii oahpahusfálal-

daga organiseremiin ja sámi oahpahusfálaldagain. Sámediggi juohká dieđuid vuoigatvuodaid birra ja bagada váhneamiid váidinvuoigatvuoda birra.

Sámediggi lea bargan dan ala ahte Sámi lohanguovddáš galgá oažžut seamma stáhtusa ja ekonomalaš rámmaid go eará nationála guovddášat Norggas. Dát guovddáš lea deatalaš fágaásahus daid skuvllaid várás, mat fállat sámi oahpahusa. Guovddáš koordinere earret eará sierra oahpaheaddjifierpmádaga, mii vuoddudivvui 2013:s ja lea máhttoovddidanreaidu sámi skuvllas. Sámediggi lea mángii bivdán ahte guovddáš nannejuvvo ja áigu čuovvolit dan boahhteáiggis.

Sámediggi lea váldán ovdan eiseválddiiguin ahte sámi guluhis ohppiin galget leat seamma vuoigatvuodaid oahpahussii sámegeielas ja sámegeillii go ohppiin muđui ge. Johtučállošis Udir-1 aiddostahttojuvvo ahte sámi guluhis ohppiin lea vuoigatvuodta oažžut oahpahusa sihke sámegeielas ja sámegeillii ja mearkagillii vuosttašgiellan.

Romssa suohkana skuvlastruktuvrra rievdadeami oktavuodas háliidii suohkan sirdit sámi luohkáid Báhpajávrra skuvllas eará skuvlii. Váhneamiin bohte garra moaitámušat dán sirdimii, ja sii válde oktavuoda Sámedikkiin áššis. Sámediggi čálii gulaskuddancealkámuša mii doarjui váhneamiid oainnu. Gávpotráđdi jorgalii áššis, ja sámi luohkát ožžot ain oahpahusa Báhpajávrra skuvllas.

Máhttodepartemeanta lea 2015:s mearridan odde sámi oahppoplána fágas risttalašvuodta, osku, eallinoaidnu ja etihkka/ROEE, ovdal REE, mii gusto 1.1.2016 rájes. Lea leamaš ovttasbargu ja ovttamielatvuodta gaskal Máhttodepartemeantta ja Sámedikki rievdadusaid oktavuodas.

Stuorradiggi mearridii juovlamánus 2015 heaittihit Gaska-Norgga sámiskuvlla/Gaske-Nøørjensaemienskovele Árbordes maŋŋá 2015/2016 skuvlajagi. Sámediggi imaštallá go Stuorradiggi vállje badjelgeahččat Norgga geatnegasvuodaid dan ektui ahte lullisámegeiella lea okta máilmmi duodaleamos áitojuvvon giella UNESCO listta vuodul, ja CERD rávvagiid vuodul erenoamážit julev- ja lullisámegeiela ektui. Sámediggi moaitá garrasit dan mo eiseválddit meannudit dán ášši ja oaivvilda ahte Stáhta rihkku konsulterengeatnegasvuoda Sámedikkiin dakkár áššiin main leat njuolggá váikkuhusat sámi álbmogii. Sámediggi áigu bargat viidáseappot áššiin.

Dat bargajoavku mii galggai geahčadit sámi oahpahusaššiid rastá riikkarájaid, geigii raporttas, Evttohus doaimbajuiide mat galget buoridit ovttasbarggu gaskal Norgga ja Ruota nannen dihtii sámegeieloahpahusa – erenoamáš deattuinn lulli- ja julevsámegeillii, čakčamánuš 2015. Sámediggi vuordá beassat mielde bargui čuovvolit raportta.

Máhttodepartemeanta lea gulahallamis Sámedikkiin ráhkadan ja dohkkehan rámmaid sámi gáiddusoahpahussii. Rámmaide gullet gáiddusoahpahusa mihttomeari ja stivrejupmi, gáibádusat sidjiide geat fáallet ja sidjiide geat ožžot gáiddusoahpahusa ja skuvlaeaiggáda ovddasvástádus. Sámediggi lea duhtavaš rámmaiguin, muhto oaivvilda ahte hospiteren ja giellačoahkkaneamet galggašedje gullat gáiddusoahpahusfálaldahkii ja ruhtaduvvo danin.

Sámedikki oahpponeavvobušeahhta dábalaš ja erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii lassánii 17 625 000 ruvnnus 21 025 000 ruvduin 2014 rájes 2015 rádjai. Lassáneapmi lea dahkan vejolažžan vuoruhit oahpponeavvuid buot golmma sámegillii joatkkaohppodássái ja fágaidrastideaddji fáddávudot giella- ja kulturoahpponeavvu vuodđoskuvlii.

Sámediggi addá doarjalohpádusa čuovvolit 2013 mannosáš siehtadusa gaskal Sámi allaskuvlla, Engerdal suohkana ja Sámedikki, mas geatnegahttojuvvojit fuolahit ja sihkkarastit Elgá lullisámi gealbobirrasa.

Sámediggi lasihii 2015:s njuolggadoarjaga Ovtas|Aktan|Aktesne Sámi oahpponeavvoportálii 1 miljovna ruvnnus 2014:s 1,5 miljon ruvduin. Portála lea sámi oahpahusa deatalaš arena oahpahusa várás, gos diehtujuohkin oahpponeavvuid birra ja oahpponeavvuid luoikkaheami ja juogadeami birra hálddašuvvo.

Sámediggi lea 2015:s leamaš mielde doarjumin mánga skuvlla mat ovddidit ja čadahit dakkár prošeavttaid mat deattuhit árbedieđu ja sámi meahcegeavaheami vuodđoskuvllas. Dán doaimbidjui lei várrejuvvon 1,0 miljon ru 12 ohcamiid gaskkas ožžo 10 skuvlla prošeaktaruđaid.

3.5.2 Oadjebas oahppanbiras

Sámedikki mielas lea deatalaš ahte sámi mánáid lea oadjebas psykososiála skuvlabiras ja Sámediggi lea dan meannudan sierra dievasčoahkkinaššiin 2015:s, mas mii leat earret eará bivdán oažžut sierra sámi mánáidáittardeaddji. Sámediggi lea addán árvalusaid dokumentii NOU 2015:2 Å høre til -Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø, ja vuordá beassat mielde dán barggu čuovvoleapmái. Sámedikki doaimbajut muđui dán barggus lea oassálastin Julggaštus Givssideami vuostá ovtasbargui, ja mii leat mielde árvoštallangottiin Dronnet Sonja skuvlabálkkašumi ja Benjamin-bálkkašumi várás mat goappašagat juhket bálkkašumiid daidda skuvlaide mat barget ulbmillaččat čáhkademiin ja dás-

seárvvuin ja eastadan dihtii vealaheami ja givssi-deami.

Sámediggi lea leamaš mielde nammadeamen odđa lahtu FUG:ii/vuodđoskuvlla váhnenlávdegodđái áigodahkii 2016-2019.

3.6 Alit oahppu ja dutkan

Juolluduvvon submi: 4,673 miljon ru.

Sámedikkis leat njeallje ángiruššansuorggi mainna juksat guovddáš mihttomeari, Oahppofálaldat ja dutkan mii gokčá sámi servodaga dárbbuid ja mii váikkuha sávvojuvvon servodatovdáneami Sámis.

Juksan dihtii dán mihttomeari mis leat ekonomalaš váikkuhangaskaoamet ja hálddahuslaš resurssat oahpahusossodaga alit oahpu ja dutkama juhkosis.

Sámediggeráđdi lea loahpageahčen 2015 gárvistan sámediggedieđáhusa alit oahpu ja dutkama birra. Sámedikki dievasčoahkkinn meannuda dieđáhusa 2016:s.

3.6.1 Sámi alit oahppu

Sámediggi lea mánga jagi bargan dan ala ahte galget leat fálaldagat alit oahpus sámegeielas álgooahpahusa ráje doavttergráda dássái. Dat 5-jagi gealbudan- ja rekrutterenprográmma sámegeielas alit oahpus mii álggahuvvui 2011:s, loahpahuvvui 2014:s. Dalle ledje lagabui 400 studeantta čadahán iešguđet oahppofálaldagaid álgodásis sámegeielas. Vai álgo galgá leat fálaldat sámegeielas buot dásiin lea Sámediggi 2015:s bargan dan ala ahte prográmma čuovvoluvvo viiddiduvvon rámmajuolludemiid bokte daidda oahppoásahusaide main lea sámegeielas iežaset oahppofálaldagain. Sámediggi ii leat ožžon mieđáhusa dasa ja áigu 2016:s deattuhit dán ášši.

Ráđdehus lea mearridan ahte 2017 rájes galgá masterdásis ásahuvvot 5-jagi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu. Juovlamánus 2015 nammaduvvui rámmaplánalávdegoddi sámi oahpaheaddjiohppui, ja lávdegoddi galgá geiget rámmaplánaevttohusas ovdal cuoŋománu 1. b. 2016.

Butenschøn-lávdegotti 2012 mannosáš raportta, «Langs lange spor», čuovvoleapmin ásahuvvui sámi alit oahpu ja dutkama fágastrategalaš lávdegoddi 2015:s, Universitehta- ja allaskuvlaráđi vuollásažžan. Ásaheapmi dahkkojuvuvui maŋŋá Máhttodepartemeanta ja Sámedikki soabadeami. Máhttodepartemeanta lea juolludan ruđaid fágastrategalaš ovttaga doibmii. Earret earáid lea Sámediggi ja Máhttodepartemeanta dárkojeaddjin ovttagas.

Sámediggi lea čadahan čoahkkimiid rektorii-
guin alit oahppoásahusain Davvi-Trøndelága rájes
davás guvlui digaštallan dihtii ásahusaid fálda-
gaid sámi alit oahpus.

3.6.2 *Sámi perspektiiva alit oahpus nationála dásis*

Oahpaheaddjioahpu ođastusa oktavuodas lea
Sámediggi konsulteren odđa 5-jagi masteroahpu
rámmaplánaid birra bearráigeahččan dihtii ahte
sámi sisdoallu fuolahuvvo. Sohppojuvvui ovttamielalašvuohta gulaskuddanevttohusa birra. Gula-
skuddanáigemearri lea 01.04.16.

3.6.3 *Sámi dutkan*

Davviriikkaid Ministtarráđdi lea evalueren iežas
juolludemiid viđa davviriikkalaš bálddalastinor-
gánii dutkama várás, dás maiddái sámi dutkama
Sámi allaskuvllas. 2017 rájes lea evttohusvuo-
rievdadus mii dagaha ahte ministtarráđi orgána
NordForsk váldá badjelosas hálldašit juollude-
miid. Dat mearkkaša ahte jahkásaš juolludeapmi
sámi dutkamii ministtarrádis heaittihuvvo, ja ahte
rudat šaddet gilvovuložin ohcamiid bokte. Sáme-
diggi lea fuolastuvvan go dát ortnet buvttiha hea-
jut dutkaneavttuid Sámi allaskuvlii. Ohcan lea
čuovvoluvvon Ráđdehusa ektui mas Máhttodepar-
temeantta bokte lea šiehtadusovddasvástádus
juolludusas. Sámediggi bargá dan ala ahte juollu-
dus galgá bisuhuvvot dálá dásis. Maiddái Sámi
parlamentáralaš ráđdi lea meannudan ohcama.

Sámediggi lea dárkojeaddji Norgga dutkanráđi
sámi prográmma stivrras. Sámediggi ii leat duh-
tavaš sámi ovddastemiin muđui dutkanrádis.
Odđa lahtuid nammadeami oktavuodas dutkan-
ráđi njealji divišuvdnastivrii evttohii Sámediggi
lahtuid buot njealji stivrii, muhto ii oktage vuhti-
iváldojuvvon. Sámediggi lea 2015:s álggahan pro-
seassa buoridit ovddasteami Norgga dutkanráđi
stivrraide.

Sámediggi lea áigodagas 2008 – 2015
jahkásaččat juolludan doarga prošehtii «Árbe-
dieđu systemáhtalaš kárten – Árbediehtoproše-
akta». Juolludeami mihttomearri lea váikkuhit
sámi árbedieđu duodaštanvuogi ovddideapmái ja
dan gaskkustit. Eaktun lea biddjojuvvon ahte
galgá leat ovttasbargu guoskevaš fágabirrasii-
guin, earret eará sámi museaiguin ja giella- ja kultur-
guovddážiiguin. Maiddái Giella- ja ođasmahttin-
departemeanta lea veahkehan ruhtadit proševtta.

Áigodagas 2012 – 2015 lea Sámediggi dasa las-
sin juolludan ruđaid ovddasmanniprošehtii Árbe-
diehtu – sámi árbediehtogovddáš. Proševtta

vuodđun lea Sámedikki áigumuš čuovvolit ja kon-
kretiseret Árbediehtoproševtta bohtosiid. Luond-
dušláddjiivuodálaga § 8 čuovvoleapmin lea mihtto-
mearri leamaš háhkat ja geavahit dieđuid sámi
luonddugeavaheami birra resursan luonddure-
surssaid hálldašeamis. Dasa lassin lea mihttome-
arrin leamaš viidáseappot fievrridit sámi árbe-
dieđu mánáidgárddi, vuoddoohpahusa ja alit
oahpu ja bokte ja árbedieđu dahkat geavahan
láhkai dutkamis.

Goappašiid proševttaid maid Sámi allaskuvla
lea jodihan ja bálddalastán, loahpahuvvojit 2015:s.
Sámi allaskuvla geigii 2015:s raportta Árbedieh-
toguovddáža birra oktan evttohusain mo čoavdit
sámi árbediehtogovddáža ásaheami. Sámediggi
áigu 2016:s bargat dan ala ahte dakkár guovddáža
ásaheami vuodđu čielggaduvvo.

3.6.4 *Rekrutteren*

Sámediggi lea Máhttodepartementii evttohan ása-
hit master- ja doavttergrádisteanddaid sáme-
elas. Evttohus ii leat vuhtiiváldojuvvo, ja bargu jot-
kojuvvo 2016:s.

Oktavuodas oahppoásahusaiguin lea rekrutte-
ren okta dain fáttain maid leat digaštallan. Maiddái
sámi alit oahpu ja dutkama fágastrategalaš ovttat
lea váldán ovdan dán fáttá.

Sámediggi juohká stipeanddaid alit ohppui.
2015:s leat vuoruhan sámegeiela, mánáidgárdeoah-
paheaddjioahpu, oahpaheaddjioahpu, buohcce-
divššároahpu, bachelor boazodoalus ja master
logopediijas. Lea váttis dadjat leat go stipeanddat
dagahan ahte eanet studeanttat lea váldán vuor-
uhuvvon fágaid, muhto ohcamiid lohku lea
lassánan dássidit. Stipeandaortnet evaluerejuvvon
2016:s.

2015:s lei bušeterejuvvon 2 850 000 ru sti-
peanddaide, muhto 3 694 500 ru juolluduvvui sti-
peanddaide. Dat mearkkaša ahte badjelmeare
geavaheapmi lei 844 500 ru. Duohta badjelmeare
geavaheapmi maŋŋágo geassá eret ruovttoluot-
tamáksimii, lea 665 500 ru. Sivvan badjelmeare
geavaheapmái lea erenoamážit ohcamiid lassáne-
apmi vuoruhemiin mánáidgárdeoahpaheaddji-
oahpaheaddji- ja buohccedivššároahpus. Lea váttis
dadjat leat go stipeanddat dagahan ahte eanet stu-
deanttat välljejit vuoruhuvvon fágaid.

3.7 **Dearvvašvuohta ja sosiála**

Juolluduvvon submi: 3,325 miljon ru.

Sámedikkis leat 5 ángirusšansuorggi mainna
juksat mihttomeari ovttáarvosas dearvvašvuođa-
ja sosiálabálvalusat sámi álbmogii sámi giela ja

kultuvrra vuodul. Bálvárusat galget leat heivehuvvon sámi álbmoga vuoigatvuođaide ja dárbbuide.

3.7.1 *Ovttáárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalus*

Bargu ovttáárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálafálaldagain sámi álbmoga várás lea 2015:s leamaš hástaleaddjin. Mánngga suorggis ii leat Sámediggi ožžon miedihuvvot iežas árvalusaid.

Ráđđehus diedihii 2015:s odđa ja ollislaš áŋgiruššama dearvvašvuođabálvalusain iešguđet diedáhusaid ja plánaid bokte. Sámediggi lea ovddidan árvalusaid ja bivdán konsultašuvnnaid mánngga áššis. Ráđđehusa bealis sii leat iešguđet láhkai váldán Sámedikki iešguđet bargguide.

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnaid nati-onála dearvvašvuođa- ja buohcceviessoplána birra, ja regionála dearvvašvuođadoaimmahagaid jagi 2016 bargamušdokumeantta birra. Sámediggi lei dasa lassin bivdán konsultašuvnnaid vuodđodearvvašvuođadieđáhusa birra ja dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusaid odđa konkreta doaimma- ja doaimbaidjoplána birra sámi álbmoga várás, muhto ráđđehus ii miedihan dáid gáibádušaid.

Konsultašuvnnaid nati-onála dearvvašvuođa- ja buohcceviessoplána birra buvttihedje ovtamielalaš bohtosa. Konsultašuvnnaid boadusin lea earret eará ahte ovddasvástáduš spesialistadearvvašvuođabálvalusain sámi buhcciide, lea váldojuvvon mielde plánii, ja lea sohppojuvvon ovtamielalašvuohta strategalaččat ovddidit dearvvašvuođabálvalusaid sámi buhcciide. Regionála dearvvašvuođadoaimmahagaid jagi 2016 bargamušdokumeantta oktavuodas lea juksojuvvon ovtamielalašvuohta das ahte strategalaččat ovddideapmi spesialistadearvvašvuođabálvalusain sámi buhcciide addojuvvon bargamuššan Davvi Dearvvašvuhtii RHF jagi 2016 várás.

Áidna doaimmaplána doaimmanáigi, mii guoská dearvvašvuođafálaldahkii sámi álbmogii, nogai 2015:s. Dát lei sivan dasa ahte bivddimet oážžut konsultašuvnnaid dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusaid odđa konkreta doaimma- ja doaimbaidjoplána álggaheami birra sámi álbmogii. Dat ahte ráđđehus dan biehttalii, ii čuovo álgoálbmogiid jagi 2014 máilmmikonferánssa loahppadokumeantta masa Ráđđehus lea guorrasan. Sámedigeráđdi čujuhii erenoamážit loahppadokumeantta 8. čuoggái mas daddjojuvvo ná: 8. Mii leat geatnegahttojuvvon ovtasbargat álgoálbmogiin, sin iežas ovddasteaddji ásausaiguin, nati-onála doaimmaplánaid, strategiijaid ja eará doaimbaidjuid ovddideami ja čađaheami várás, go dat leš guoske-

vaš, juksan dihtii Juolggastusa mihttomeriid Sámediggi lea diedihan Stuorradiggelávdegodđái bohtosa birra, Stuorradiggelávdegotti rabas gulas-kuddamis vuodđodearvvašvuođadieđáhusa birra, ja čoahkkimis lávdegottiin.

Sámediggi lea ovddidan árvalusaid álbmotdearvvašvuođadieđáhussii, vuodđodearvvašvuođadieđáhussii, demeansaplánii 2020 ja gárrenplánii. Sámedikki árvalusaid álbmotdearvvašvuođadieđáhussii bidjá vuodđun Sámi dearvvašvuođadutkama dearvvašvuođa- ja eallindilledieđuid, ja dárbbui dieđuide ja duodaštuvvon máhttui earret eará dakkár suorggis go sámi mánáid dearvvašvuohta ja eallindilit, daid sámi mánáid dearvvašvuođadilli mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, dearvvašvuođaváikkukhusat čearddalaš vealaheamis ja rasimmas ja hástalusat árbevirolaš ealahusain, ja váilevaš dieđut dáruiduhttinproseassa birra ja internáhtaeallima váikkukhus dearvvašvuhtii. Sámedikki árvalusaid lea muhtumassii namuhuvvon diedáhusas, muhto dat eai čuovvoluvvo doaimbaidjui.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii juovlamánus 2014 ášši vuodđodearvvašvuođabálvalusaid birra sámi álbmoga várás. Sámediggi mearráduš biddjojuvvui vuodđun Sámedikki árvalussii ráđđehusa diedáhussii vuodđodearvvašvuođa birra, muhto árvalusaide ii miedihuvvon diedáhusas. Eai ge čuovvolan Sámedikki árvalusa demeansaplánii 2020, eai ge árvalusa gárrenplánii.

Dearvvašvuođaministar lea nammadan lávdegotti mii galgá čielggadit molssaektosaš málliid mo organiseret eaiggáduššama buohcceviessuide. Spesialistadearvvašvuođabálvalusaid organiseren sámi buhcciide galgá leat oassi lávdegotti barggus. Vai galgá sáhttit fuolahit sámi perspektiivva čielggadusas, de ferte lávdegottis lea buorre máhttu sámi álbmoga dárbbuid ja hástalusaid birra. Vaikke vel Sámediggi lea ge váldán oktavuoda, de ii leat ráđđehus válljen geavahit dán gelbbolašvuođa lávdegottis.

Sámedikki dievasčoahkkin lea 2015:s meannudan ášši spesialistadearvvašvuođabálvalusaid birra sámi álbmoga várás. Dearvvašvuođabálvalusaid ovddideapmi sámi álbmogii lea nati-onála ovddasvástáduš ja Sámediggi oaidná dárbbu stuorat guovddáš áŋgiruššama ja seaguheapmi go galgá fuolahit ovttáárvosaš dearvvašvuođabálvalusaid sámi buhcciide. Nati-onála ovddasvástáduš lea mealgadii fápmuduvvon vuollasaš dearvvašvuođadoaimmahagaide. Vuollasaš dearvvašvuođadoaimmahagat eai oáččo resurssaid fuolahit nati-onála ovddasvástádusa, ja váikkukhusan das lea earret eará ahte heivehuvvon dearvvašvuođafálaldagat (SÁNAG) sámi álbmogii

jamma vuoruhuvvojit vulos. Sámediggái lea hui deatalaš ahte SÁNAG:s leat einnostonvejolaš rámmat ja ahte dat sihkkarastojuvvo viidásat ovdaneami ja nannejuvvo sihke ekonomalaččat ja fágalaččat. Čoahkkimis Dearvvašvuoda- ja fuolahusministariin lei spesialistadearvvašvuodabálvalusat sámi buhcciid okta dain fáttáin mas dat hástalusat biddjojuvvojede ovdan.

3.7.2 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalusbálvalus

Sámediggi lea 2015:s bivdán konsultašuvnnaid Ráđdehus sadjásašruovttuiddieđáhusa ráhkadeami birra. Sámediggi ii leat ožžon loahpalaš vástádusa dán ávžžuhussii, muhto lea sádden árvalusa sadjásašruovttuiddieđáhusa ráhkadeami birra.

Sámedikkis lea leamaš čoahkkin dan lálkálávdgottiin, mii galgá ođasmahttit dálá mánáidsuodjaluslága.

Dán čoahkkimis deattuhii Sámediggi sámi mánáid vuoigatvuoda oázžut fuolahuvvot vuoigatvuodaid sámi gillii ja kultuvrii go lea okta-vohta mánáidsuodjalusain.

3.7.3 Ovttaárvosaš heahthedieđihanbálvalus

Heahthedieđihanáššiin lea bargojuvvon guhká Sámedikkis ja dat loktejuvvui vuosttaš geardde guovddáš eiseválddiide 2005:s. Bargu bisánii 2010:s dan botta go vurde ahte heahtefierpmádat galggai huksejuvvot viidáseappot. Heahtefierpmádat gárvvistuvvui 2015:s ja Sámediggi áigu 2016:s konsulteret ášši birra ráđdehusain.

3.7.4 Sámi humána biologalaš ávdnasat

Sámediggi lea ruhtadan mánja čielggadusa mat attášedje deatalaš duogášdieđuid boahttevaš mearrádusaide etihkalaš njuolggadusaid oktavuodas mo geavahit Sámi humána biologalaš ávdnasiid. 2015:s gárvánii raporta «Bruk av samisk etnisitet i forskningsdatabaser og helseregistre». Eambo raporttat leat čállojuvomin.

3.7.5 Veahkaváldi lagaš oktavuodain

Konsultašuvnnaid oktavuoda nationála dearvvašvuoda- ja buohceviessoplána birra válddii Sámediggi ovdan dutkanbohtosiid mat čájehit veahkaválddálašvuoda gávdnoštumiid lagas gaskavuodain sámi álbmogis. Dat lea dagahan ahte Davvi Dearvvašvuoha RHF ferte sihkkarastit ahte fáldat daidda sámi rávesolbmuid ja mánáide mat gillájit seksuála rihkkumiid, lea

láhččojuvvon sámi giela ja kultuvrra vuodul. Sámediggi čalmmustahtii ON riikkaidgaskasaš beavvi veahkaválddi vuostá nisssonolbmuid ektui čalmmustahttimiin veahkaválddi nisssonolbmuid vuostá sámi servodagas. Sámediggi mánnašii dan dutkama mii aiddo báliid lea almmuhuvvon dán suorggis. Ráđdehahhttu Henrik Olsen oassálasttii dán Sámi Nisson Foruma lágideapmái.

Sámediggi lea ovttas Justiisadepartemeanttain álggahan dutkanprošeavtta mii galgá geahčat mo veahkkeapparáhta meannuda sámi veahkaválddi gillájeddiiguin. Prošeakta galgá maiddá geahčadit leat sámi servodagas olggobealde ja siskkáldas bealit mat váikkuhit veahkaválddi gávdnoštumiid. Prošeakta galgá loahpahuvvot 2016:s.

Sámediggi lea lágidan čoahkkima mánja iešgudet fagaásahusain veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagas. Čoahkkimis bohte ovdan deatalaš dieđut fáttá birra ja mánja hástalusá suorggis.

3.8 Areála ja biras

Juolluduvvon submi: 3,272 miljon ru.

Areála ja birrasa váldomihttomearri lea guodilis luonddu ja resursavuodu hálddašeami vuodul sihkkarastit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusbarggu ja servodateallima.

2015:s juolluduvvui 3 100 000 ru dán mihttomearrái. Oktiibuot 450 000 ru juolludusas areáladieđáhusbargui lea geavahuvvon fágaseminára lágideapmái ja fágalaš artihkalčoakkáldaga ráhkadeapmái.

Kulturmuhto-, areála- ja birasossodagas lea stuorra ovddasvástádussuorgi čuovvolemiin áššiid earret eará plána- ja huksenlága ja kulturmuhto- ja energiijalága vuodul, ja oázžut badjel 30 % buot dan poasttas mii Sámediggái boahťa. Ossodat addá gulaskuddanvástádusaid, oassálastá plánaproseassaide, konsultašuvnnaide ja gulahlamiidda guoskevaš eiseválddiiguin ja áššeasálaččaiguin. Bargu lea 2015:s dagahan ahte sámi kultur- ja ealáhusdoaimmaheami luondduvuodas lea nannejuvvon, nu mo boahťa ovdan čuovvovaš teavsttas.

Sámediggeráđdi lea meannudan oktiibuot 14 ohcama bargui álgoálbmot- ja olmmošvuoigatvuodaáššiiguin. Ortnega olahusjoavkun leat organisašuvnnat ja ásausat maid mihttomearri lea ovddastit ja fuolahit sámi vuoigatvuodaeiggaiddi beroštusaid ja vuoigatvuodaid eatnamiid ja resurssaid hálddašeami, geavaheami ja suodjaleami oktavuodas. Guđa organisašuvdnii ja ása-hussii lea juolluduvvon oktiibuot 1,65 miljon ru mii

lea seamma go dat mii lea bušeterejuvvon jagi 2015 reviderejuvvon bušeahtas.

Sámediggi lea dál ráhkadeamen areála- ja birasdiedáhusa. Ráhkadan dihtii máhttovuđot ja áigejuvvdilis areála- ja birasdiedáhusas lea Sámediggi láchčán govda searvamii ja máhttočogaimii sámi servodaga ja guoskevaš máhttoarrasiid bealis. Skábmamánus 2015 lágduvuvui fágaseminára gos bovdejuvvon dutkit ja fágabirrasat bidje ovdan fáddáartihkkaliid hástalusaid birra go galgá sihkkarastit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima luondduvuđđosa. Eará máhttoarrasat ja stáhta ja regionála eiseválddit ledje bovdejuvvo searvat.

Juovlamánus 2015 geigejuvuvui čielggadus areála- ja biraspolitihka birra Sámedikki dievasčoahkkimis. Ieš diedáhus galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis geassemánus 2016.

3.8.1 Areálahálddašeapmi

Areálahálddašeami politihkkasuorggi mihttomearri lea ahte sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodaga luondduvuđus lea sihkkarastojuvvon. Dakkár areálageavaheamit go biebmán, bartahuksen, geaidnohuksemaht dahje mássaviežžan hehtejit eanet ja eanet sámi árbevirolaš ealáhusdoaimmaheami, mii sáhtta váikkuhit sámi servodaga ja kultuvrra rámmaeavttuide, ja mii maid sáhtta bohcciidahttit beroštusriidduid maid ii baljo sáhte čovdit ge.

Sámediggi lea geahččalan beassat árrat fárrui plánaproseassaide gávdnandihtii čovdosiid mat sáhtášedje easadit riidduid. Dat vuostecealkagat maid mii leat ovddidan suohkanplánaide, boazodolu, árbevirolaš riddoguolásteami ja kulturmuittorvuvuid oktavuodas, leat vuosttažettiin čovdojuvvon gulahallama bokte suohkaniin dahje soabadeami bokte Fylkkamánni luhtte. 2015:s ovddideimmet vuostecealkagiid muhtun suohkanplánaide sámi árbevirolaš guovlluin dainna ákkain ahte noađđi oktiibuot šaddá menddo stuoris boazodollui. Muhtun áššiin, ovdamearkka dihtii Omasvuona suohkan areálaplána oktavuodas, lea vuostecealkka ovddiduvvon dan vuodul ahte ii leat čielggaduvvon sámi ealáhusa ja kultuvrra doaimmaheami vuhtiváldin. Dát vuosttaldanáššit eai leat vel loahpavuovvon.

2015:s lea Sámediggi ovddidan cealkámušaid riddoavádatplánaide miehtá Romssa fylkka. Eará mearraareálaplánat leat maid álggavuovvon, muhto eai leat gárvásat. Buot vuostecealkimat riddoavádatplánaide dán jagi leat čovdojuvvon gulahallama dahje soabadeami bokte, dakko bokte ahte daidda

lea jogo miedihuvvon dahje ahte plánain lea areálageavaheapmi heivehuvvon.

Áigejuvvdilis áššit mat gullet stáhta plánii Hålogalánda geainnuin gaskal Suortta ja Randa, leat vuoruhuvvon. 2015:s leat áshuvvon šiehtadusat mo čadahit konsultašuvvnaid ja gulahallamii plánaproseassas. Sámediggi ovddidii konsultašuvvnaid Stáhta geaidnodoaimmahagain gáibádusa ahte galgá ráhkaduvvo boazodoallofágalaš raporta ja ahte galgá nammaduvvot oktasaš ráđdeaddi boazoorohagaide. Stáhta geaidnodoaimmahat válddii vuhtii gáibádusaid ja juolludii ruđaid dasa. Maiddái Sørfold-tunneallat Nordlándas ja Nuvvosguolbba Girkonjárdgas leat guokte stuorra plánaášši maidda Sámediggi vuoruhii addit cealkámuša 2015:s. Gulahallančoahkkimat ja konsultašuvvnaid stáhta eiseválddiiguin boazodoalloberoštusaid oktavuodas leat čadahuvvon.

Buoridan dihtii máhttovuđu sámi meahcegeavaheami birra lea sámediggeráđdi nammadan resursajoavkku mii galgá geahčadit mo dálá meahcceresurssaid hálddašeapmi lea heivehuvvon meahcegeavaheddjiid dárbbuide. Joavku galgá geiget raporttas ovdal guovvamánu 2016 loahpa. Raporta gártá deatalaš árvalussan sámediggediedáhussii areála ja birrasa birra. Sámediggi vásiha ahte sámi meahcegeavaheapmi ja dakkár luonddugeavaheami ovddideapmi lea ráddjejuvvon dakkár lágaid geažil mat uhccán váldet vuhtii sámi meahcegeavaheddjiid dárbbuid. Lágat mohtorjohtolaga birra meahcit hehtejit ceavzilis árbevirovot ávkkástallama. Sámediggi oaidná mánaga vejolašvuoda čovdit dán hástalusasa, earret eará dakko bokte ahte láchkaásahus mohtorjohtolaga birra meahcis ođasmahttojuvvo nu ahte dat buorebut fuolaha báikkálaš olbmuid dárbbuid ja sin vuoigatvuoda beassat doaimmahit árbevirolaš meahcegeavaheami ja ávkkástallama. Sámediggi oaidná dárbbu nannet sámi meahcegeavaheami ja ávkkástallama riektesuodjalusa.

3.8.2 Luondduresurssat

Sámedikki mihttomearri lea ahte buot resursa- ja energiijaávkkástallan galgá nannet sámi kultuvrra, servodateallima ja sámi ealáhusaid. Resursaávkkástallan sámi guovlluin galgá čadahuvvot dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuoigatvuodaeiggiid ja báikegottiid, ja mii čuovvu riikkaidgaskasaš álbmotrievtti. Dat dahkkojuvvo earret eará dainna lágiin ahte čuovvolit konsešuvdnaáššiid hálddašangažaldagaid ja ahte deattuhit árbedieđu mearridanproseassain.

Deatalaš ášši 2015:s lei konsešuvdnaášši dan 420 kV-linnjá birra gaskal Báhcavuona ja Skáiddi

mas Sámedikki dievasčoahkkin dagai mearrádusa maŋŋago konsultašuvnnat ledje čadahuvvon Oljo- ja energiijadepartemeanttain (OED). Dan vuodul mearridii OED cuoŋománus addit konsešuvnna Statnettii. Deatalaš eaktun konsešuvdnii lei buorre gulahallan guoskevaš sámi beroštusaiguin ovdal linnjahuksema ja linnjá huksedettiin.

Beroštupmi bieggá- ja čáhcefápmorusttegiidda lea stuoris. Sivvan dasa lea earret eará el-sertifikahtorortnet. Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat Norgga čázadat- ja energiijadirektoráhtain (NČE) sihke bieggá-, čáhce- ja smávvašfápmoáššiid birra. Sámediggi ii leat vel duhtavaš konsultašuvnnaiguin NČE:in. Dat eai leat duohta konsultašuvnnat dan dáfus ahte NČE ii juoge oainnuiddis ieš konsešuvdnaášši birra, dušše gaskaboddasas árvvoštallamiiddis dain váikkuhusaid birra mat doaimbajuiin sáhttet šaddat sámi beroštusaide ja vuoigatvuođaeigádiidda. Nu eai leat ge eavttut juksat ovttaoaivilvuoda ollašuttuvvon ja áššit sáddejuvvojit viidáseappot OED meannudeapmái. Dál leat departemeanttas ollu áššit mat eai leat loahpaláčat mearriduvvon.

OED juolludii 2013:s doarjaga Sámediggái gitta 3 miljon ruvnnu rádjai golmma jagi badjel. Ruđat leat geavahuvvon dasa ahte loktet Sámedikki návccaid energiijaáššiid meannudeapmái. Maŋimus oassi máksojuvvo 2016:s. Ruđat leat veahkehan Sámedikki háhkat resurssaid vuoruhit energiijaáššiid ja danne mii leat ohcan oázžut ortnega guhkiduvvot.

3.8.3 Luondduvalljodat

Sámedikki mihttomearri luondduvalljodaga oktavuođas lea ahte sámi kultuvra, ealáhusdoaimmaheapmi ja servodaga luondduvuođus vuhtiiváldojuvvo buot luondduvalljodaga hálddašeamis. Sámediggi lea ángirit bargan suodjalanáššiiguin. Vuolggasadjin Sámediggái lea ahte galgá leat báikkálaš dáhttu suodjaleapmái jus suodjalus galgá čadahuvvot. Dát bargi lea dagahan ahte dálkkádat- ja birasministtar Tine Sundtoft deaivvadii evttuhuvvon Muvrrušábi álbmotmeahci/Goahteluobbala eanasuodjalanguovllu geavaheddjiiguin ja Anárjoga álbmotmeahci viiddideami geavaheddjiiguin Kárášjoga gielddas ja Guovdageainnu suokkanis ovdal suodjalanevttohusaid loahppameannudeami, mii dagahii ahte geavaheaddjiberoštusat šadde mearrideaddjin, ja suodjalanevttohusat gessojuvvojedje ruovttoluotta. Dan lea departemeanta vuhtiiváldán ja geavahan ággan go mearridii loahpahit suodjalanplánaid.

Dán jagi álbmotmeahcekonferánsa váldofáddán lei merkenstrategiija ja galledanháld-

dašeapmi Norgga álbmotmeahciin. Sámedikki stivraáirasiid čoahkkaneamis digaštallojuvvui galledanhálddašeapmi sámi perspektiivvas. Várnjargga álbmotmeahcestivra bijai ovdan galledanhálddašeapmi ovddasmanni barggu bohtosiid. Ovddasmanni barggu bohtosiid lea vuogas fievrridit viidáseappot suodjalanguovlluin gos leat seammalágan geavaheaddjiavkkut.

Oassin Sámedikki barggus biologalaš valljodagain oassálasttii Sámediggi Norgga sáttagoddái Biologalaš valljodaga konvenšuvnna (CBD) bargočoahkkimis. Bargočoahkkima evttohusat sáddejuvvojit viidáseappot boahhte áššeosálaščoahkkimii (COP) Meksikos 2016:s, gos stáhtat galget meannudit daid. Sámediggái deatalaš ášši mii digaštallojuvvui čoahkkimis, lei doabageavaheapmi. Gažaldahkan lei ahte sáhtta go doahpaga «Free prior and informed consent» (FPIC), dahje dušše «prior informed consent», sadjai geavahit dálá «approval and involvement» go mieđiha geavahit árbedieđu viidásat barggus, ja maiddái konvenšuvnna viidásat geavaheamis. Sáhtta leat bures vejolaš ahte boahhte áššeosálaščoahkkin (COP 13) vállje geavahit FPIC go mieđihuvvo geavahit álgoálbmogiid ja báikegottiid árbedieđu.

3.8.4 Dálkkádat

Árktisii čuhcet dál johtileamos ja vearrámus dálkkádatriedamat eatnamis. ON dálkkádatlávdegoddi lea duodaštan ahte dálkkádatriedamat leat duodalaš áittan olbmuide ja olbmo eallimii, dearvvašvuhtii, sihkarvuhtii ja doaimmaide stuorra osiin máilmmis. Sii leat nannet ahte árkálaš álgoálbmotservodagat leat daid gaskkas geaidda dálkkádatriedamat čuhcet garrasepmosit. Seammas oaidnit ahte ekonomalaš ovddideapmi ja resursaávkkestállan dáhpáhuvá johtilit miehtá Árktisa. Dat dagaha ahte dat álgoálbmogat mat ellet dáid guovlluin, ožžot uhccán áiggi ja uhcit vejolašvuođaid heivehit iežaset dáid rievdamiidda. Álgoálbmogat mat ellet árbevirolaš ealáhusaiguin, sorjájit daid seamma eanaguovlluin maid earát háliidit geavahit industriijaáigumušaide.

Sámediggi oassálasttii árijalaččat oppasámi ráhkkaneamiide 21. Dálkkádatnunuščoahkkimii Pariissas juovlamánus 2015:s. Ovttas eará álgoálbmogiiguin geahččaleimmet váikkuhit stáhtaid mearridit dakkár Pariisa-šiehtadusa mas álgoálbmotvuoigatvuođat árvvusadnojuvvojit go dálkkádatpolitihkka ja dálkkádatdoaimbajijut hábmejuvvojit, ja ahte álgoálbmogiid árbediehtu, eallinvuogit ja ekovuogádagat šaddet deatalaš oassin ollislaš dálkkádatčovdisis.

Pariisa-šiehtadus lea rievttálaš čadni dálkkádatšiehtadus daid 195 stáhtaid várás mat leat dohkkehan ON dálkkádatsoahpamuša. Pariisa-šiehtadus boahdá fápmui go uhcimusat 55 áššeoasálačča, mat ovddastit uhcimusat 55 proseantta máilmmiit luoitimiin, leat dohkkehan šiehtadusa, áramusat 2020 rájes. Olmmošvuoigatvuodát ja álgoálbmotvuoigatvuodát leat namuhuvvon šiehtadusa ovdasártnis. Dát leat deatalaš vuhtiiváldimat mat galget leat vuodđun buot šiehtadusa mearrádusaide. Álgoálbmogiid árbedieđut leat namuhuvvon dálkkádatheivehemiid oktavuodas ieš šiehtadusas.

3.9 Kulturमितосуодjalus

Juolluduvvon submi: 3,272 miljon ru.

Sámedikki váldomihttomearri kulturमितосуодjalusas lea duodaštít, gaskkustit ja hálddašit daid dieđuid vássánaiggis boahhteáiggi várás, maid sámi kulturmuittut ja kulturbirrasat ovddastit.

3.9.1 Sámi kulturमितосуодjalusa rámmaeavttut

Buriid rámmaeavttuid juksá dohkálaš ekonomalaš rámmaid bokte ja ovtasbarggu bokte báikkálaččat, regiovnalaččat, našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Finnmárkku fylkkagiieldas lea, ovddeš hálldašangeavada vuodul, váldoovddasvástádus máilmmiárbeguovlluid hálldašeamis Álttás. Máilmmiárbbi hálldašeapmi ferte dahkkojuvvot ovtasráđiin Sámedikkiin. Sámediggi lea oassálastán bargui hábmet ođđa hálldašanplána máilmmiárbbi/báktedáidaga várás Álttás oassálastima bokte iešguđet bargobájiide ja ovddideame bokte čálalaš árvalusaid plánaevttohussii. Plána galgá čalmustahttit ođđa višuvnnaid ja dárbbuid mat leat čuožžilan máilmmiárbe barggus, ja vuhtiiváldit ođđa signálaid fágasuorggis, nu go ásahtit máilmmiárberáđi Álttá máilmmiárbbi várás. Sámediggi lea addán cealkámušaid ja árvalusaid dasa mii min mielas min lunddolaš ovddasvástádus máilmmiárberáđi ektui, ja Álttá báktedáidaga hálldašuslaš hálldašanjoavkkui ektui.

Sámediggeráđdi lea 2015:s nammadan áirasa Plassje ja Circumfereanssa máilmmiárberáđđái. Oassálastin máilmmiárberáđđái lea deatalaš vai sáhtá čalmustahttit lullisámi kultuvrra dán máilmmiárbe guovllus.

3.9.2 Kulturमितuid hálldašeapmi

Sámediggi lea 2015:s čadahahan mánnga kulturमितo-registrerema ja -prošeavtta, main mii leat čalmustahttán sámi kulturमितuid ja daid árvvuid maid dat ovddastit. Dát lea mielde nannemin sámi kultuvrra ja identitehta, erenoamážit dain guovlluin gos sámi kultuvra iešguđet sivaid geažil ii leat nu nanus dál.

Sámediggi lea 2015:s čadahahan oktiibuot 127 báikediđostallama, ja registreren 321 ođđa sámi kulturमितobáikki Riikaantikvára kulturमितodiehtovuđđui, Askeladdenii. 2015:s leat čadahuvvon muhtun stuorra prošeavttat kulturमितoregistreremiid oktavuodas. Mii háliidit erenoamážit namuhit registreremiid mat leat čadahuvvon plánejuvvon Hålogalándda geainnu oktavuodas Davit-Nordlánddas/Lulli-Romssas ja 420 kV fápmolinnjá oktavuodas Snillfjords/Hemnes Lulli-Trøndelágas. Goappašat prošeavttat leat addán ođđa máhtu dáid guovlluid sámi leahkima birra.

Luhhte leahkima bokte ja gulahallama bokte báikkálaš olbmui guin lea Sámediggi viežžan ođđa ja vearditmeahtun dieđuid, ja duddjon luohttamuša. Mii leat čájehan ahte Sámediggi hálddaša buot sámi kulturमितuid, sihke sámi álbmoga bealis ja álbmoga bealis muđui ge. Oktasaš historjá han galgá muitaluvvot. Vásáhussan lea ahte báikkálaš olbmuid lea guovllu sápmelaččaid historjá miellagiddevaš ja sis lea stuorra beroštupmi dasa ja sii atnet Sámedikki barggu árvvus.

2013 mannosáš kulturमितočilgehusa čuovvopleapmin lea Sámediggi ráhkadeamen dieđáhusa sámi kulturमितосуодjalusa birra. Dieđáhusas galgá sámi kulturमितopolitihkka ovddiduvvon ja ságaškuššojuvvot viidáseappot. Sámi kulturमितuid formálalaš hálldašaneiseválddi ságaškuššan galgá leat guovddáš fáddán dieđáhusas. Dieđáhusbarggu oktavuodas lágidii Sámediggi kulturमितokonferánsa Guovdageainnus njukčamánu.

Kulturमितoplánabargu Finnmarkku várás lea ovtasbargoprošeakta Finnmarkku fylkkagiieldain, mas fylkkagiieldas lea prošeaktajodiheaddjiovdasvástádus. Bargu álggahuvvui fas 2014:s ja 2015:s bargojuvvui viidáseappot árvalusaid gieđahallamiin ja plána hábmemiin. Áigumuš kulturमितoplánain lea ahte dat galgá addit buoret hálldašanvuoddu ja buoridit áddejumi kulturमितосуодjaleapmái servodatovddideaddjin.

Sámedikki stuorámuš eankilprošeakta 2015:s lea prošeakta «Sámi visttiid identifiseren ja registreren», mii álggahuvvui 2012:s. Prošeakta lea deatalaš dasa ahte duodaštít sámi ássanhistorjija ja kulturhistorjija. 2015:s čadahuvvojedje 199 viste-

diđoštallama. Loahppaárvalussan lea ahte dain leat uhcimusat 150 sámi vistti. Automáhtalaččat ráfáiduhttojuvvon ja suodjalanveara visttiid hálddašanplánabargu álggahuvvui 2015:s. Hálddašanplána ráhkadii joavku mas ledje mielde fágaolbmot Dálkkádat- ja birasdepartemeanttas, Riikaantikváras ja Sámedikkis.

Romssa musea gávnna 2015 geasi geađgeáigásaš báktesárgumiid Geresválas oarjjabealde Girkonjargga. Oktiibuot gávnnaimet 48 sárguma mat govvidit bohccuid ja ealggaid, ja gávdnosat báikkis čujuhit ahte sárgumat leat čullojuvvon baktái sullii jagiin 4200-5200 ovdal min áigelogu. Gávnnus adnojuvvo vávaslažžan ja lea ge vuosttaš geardde go geađgeáigásaš báktesárgumat leat čujuhuvvon Várjjagis. 2015 čavčča dollojuvvojedje guokte buohtalastinčoahkkima gaskal Riikaantikvára, Romssa musea, Finnmárkku fylkkagiella ja Sámedikki ovtta doaimmabidjoeaiggádiin Norterminal ja Máttá-Várjjaga giellain. Loahpalaš mearrádusa báktesárgunguovllu sihkkarastima, láhčima ja viidasat duodašteami oktavuodas dahká Riikaantikvára.

Sámediggi gulahallá Oslo universitehtain Báhcaveaji sámi dáakterikkiid ruovttoluottaláigidangáibádusa birra. Dát dáakterikkid vurkkoduvvojit Schreiner čoakkáldagas Oslos ja leat doppe leamaš 1960 rájes. Sámediggi háhká eanemus lági mielde dieđuid dáakterikkiid birra ja doalaha lagas oktavuoda guoskevaš áššeasálaččaiguin. Dat galgá leat vuodđun loahpalaš mearrádussii Sámedikkis das mo dáakterikkid galget vurkkoduvvot boahhteáiggis.

Sámediggi hálddaša guokte ohcanvuđot ruđaid doarjjaortnega kulturmitosudjalusa várás. Sámedikki doarjjaortnega bokte kulturmitosudjalusdoaimmabijuide addojuvui 2015:s oktiibuot 2 691 000 ru doarjalohpádussan. Das juolluduvvui 732 000 ru sihke automáhtalaččat ráfáiduhttojuvvon suodjalanveara visttiide ja suodjalanveara visttiide mat eai leat automáhtalaččat ráfáiduhttojuvvon ja 1 968 000 ru eará kulturmitosudjalusdoaimmabijuide.

Dasa lassin oázžu Sámediggi 2 miljon ru Dálkkádat- ja birasdepartemeantta bušeahtas, Riikaantikvára bokte, njuolggadoarjjan vistesudjalusii. Olles juolluduvvon submi lea addojuvvon automáhtalaččat ráfáiduhttojuvvon sámi visttiide.

Sámediggi lea ožžon doarjaga Riikaantikvára arkeologalaš kulturmuittuid gáhttenprográmmas (BARK). BARK mihtomearri lea ahte arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasiid ovddasteaddji váljus galgá sihkkarastojuvvot guhkesáiggi dikšuma bokte ja oahpásmahttojuvvo albmogii ovdal 2020. Okta prošeahta masa ortnet guoská,

lea kulturmuittuid láhčin Spittás Návuonas ja lea dakkár bargu mii lea dahkkojuvvon mánggaid jagiid. Sámediggi lea maid dikšugoahčan ja láhčigoahčan kulturbirrasa «Stálut» Činavuohpis Porsánggu gielladas. Viidaseappot lea ráhkaduvvon dikšunplána poláragierdoguovddáža Tempelhøyden várás Ránu suohkanis, danne vai álggahuvvo dakkár sámi kulturmuittuid sihkkarastin, mat leat áitojuvvon urrahukseniid geažil, ja danne vai láhčit iešguđet kulturmitobáikkiid Sáltoduodaris.

2015:s lea čadahuvvon dábalaš dikšun Sää'msiidd:s, dasa lassin ahte leat čadahuvvon hoahppodoaimmabijut kulturbirrasa ássanviesus, nu gohčoduvvon Hallonen-viesus.

Sámedikki gulahallan Stáhta geaidnodoaimmahagain ja Nuortalaš museain lea maid dagahan ahte golmmagielat geaidnogalba Sää'msiidd várás ceggejuvui 2015:s. Sää'msiidd geaidnogalba lea sihke nuortalaš gilli, dárogillii ja suomagillii. Dát lea vuosttaš galba nuortalaš gillii Norggas.

Viidaseappot álggahuvvui 2015:s oppalaš beasama hábmen oaggunsadjái Njávđánjoga geavngá luhtte ja plána mielde dat galgá leat gárvvus 2016 giđa.

3.9.3 Oainnusindahkan

Kulturmuittuid registreren sáhtta miellidibuktit áigegáibideaddji gieddeberggu. Sámediggái lea deatalaš gávdnat odđa vugiid mat áiggi mielde sáhttet beavttálmahttit gieddebergguid resursageavaheami ja muđui sámi kulturmuittuid hálddašeamis. Dakkár beavttálmahttingeahččaleapmi dahkkojuvui 2015 gieddeáigodagas. Sáltoduodara vuolde ledje ovdalis registrerejuvvon 1000 jagi boarrása sámi kulturmuittut, gohčoduvvon stálluoduktásadjin. Registreremat eai lean dárkilit mearriduvvon kártii. Manjit jagiin lea Sámediggi, ovttašberggu bokte Kártadoaimmahagain, ožžon kártadieđuid nu ahte sáhttit ráhkadit golmma olat modealla guovllus. Ovdalgo Sámediggi vulggii gieddái dárkkistit boares registreremiid, de mii sáhttiimet daid darvvihit kártii viehka dárkilit, ja nu seastit ollu áiggi mii muđui livččii mannat ohcama.

Vistesudjalanprošeahta, «Visttit Sirmás», álggahuvvui 2006:s, ja ovdeštanbarggut loahpuvvojedje 2015:s. Prošeahta lea vuolgahan báikkálaš ángiruššama ja diehtomiellalašvuoda duddjoma iežas vesteárbbi birra. Lea maid háhkkojuvvon deatalaš duodjegelbbolašvuoha divvumis ráfáiduhttojuvvon/suodjalanveara visttiid.

Sámediggi lea 2015:s doallan mánnga logaldalama ja sáhkavuoru barggu birra sámi kulturmuittuiguin ja sámi kulturmuittosuodjalemiin earret eará ovttasbargočoahkkimiin fylkkagiellaiguin, giellaiguin, museaiguin ja eará guoskevaš kulturmuittosuodjalusa oassálastiiguin. Mis leat viidáseappot leamaš mánnga sáhkavuoru Norgga arkeologačoahkkimis 2015:s, earret eará ovttain sáhkavuoruin gieddeberggu bohtosiid birra Hålogalánda geaidnohuksema oktavuodas ja sámi kulturmuittosuodjaleami rolla birra Norgga byrokratiijas.

Máilmmiárbebergu Várjjatsiiddain UNESCOs máilmmiárbelisttas lea dađibahábut bisánan maŋŋágo Riikaantikvára cuoŋománu álggus 2015 sáddii ášši árvoštallamii ICOMOS:ii, UNESCO ráđdeaddi orgána kulturmuittosuodjaleami várás. Lea viiddes proseassa man čađa ášši galgá maiddá maŋŋá dakkár árvoštallama, ja lea deatalaš ahte dat dál manná viidáseappot.

3.10 Ealáhusat

Juolluduvvon submi: 33,122 miljon ru.

Go galgá juksat mihttomeari nana ja juohkelágan ealáhuseallimis mii vuodduvvá sámi kultuvrii, lundui ja birrasii ja vuhtii váldá daid, ja lea vuoddu eallinfámolaš báikegottiide gos olbmot háliidit ássat, de leat Sámedikkis dasa vihtta ángiruššansuorggi.

3.10.1 Rámmaeavttut vuoddoealáhusaide

Sámediggi háliida fievrirdit guolástuspolitihka mas deattuhuvvo riektivuodu sihkkarastin báikkálaš guolásteddiide riddolagaš guovlluin, vai dien bokte sáhttit buoridit ássanniela ja háhkát buori ovdáneami innovašuvnnain, ođđasis rekrutteremiin ja ássamiin buohkaide geat ássat mearasámi guovlluin. Sámediggi lea ožžon čađa háldašan doaibmabijuid nu ahte guolásteaddjit mearasámi guovlluin leat ožžon buoret rámmaeavttuid go guoská guolástusressaiguin ávkkástallamii ja daid geavahepmái. Nasionála dásis oaidnit mii ahte sihke fanas- ja guolásteaddjilohku unnu ollu, go fas logut Finnmárkku ektui čájehit ahte dušše áigodagas 2010 – 2014 lea lohku njiedjan 17 olbmui, mii ii leat nu ollu.

Sii geat álget bargat guolástusealáhusas iežaset fatnasiin, álggahit dábálaččat rabas joavkku (joavku 2) bivdoeriiguin. 21 olbmo ealáhusas leat álgán ámmátguolásteaddjin iežaset fatnasiin 2015:s. Dát lea hui buorre riddo- ja vuotnafatnasiid nannemii guovllus maidda Sámediggi addá doarjaga ealáhusovddideapmái ja váikkuha boahhte

áiggi báikkálaš rekrutterema ealáhussii. Eanaš doarjjaoažžut leat viehka nuorra bivdit 30-40 jahkásaččat, geat leat álggahan bivdit iežaset fatnasiin. Gádderusttega ásaheapmi lea mielde sihkkarastimin unnimus fatnasiid vuovdinvejolašvuodaid lagaš guovlluin. Danne vuoruha Sámediggi doarjaga gádderusttegiidda ja dát doarjja addá vejolašvuoda divvumii ja ođasmahttimii mii lea dárbbalaš jos galgá sáhttit duhtadit dáláš gáibádusaid gáddái buktimii ja varas guliid oastimii.

Sámedikki boazodoalpolitihkas deattuhuvvo boazodoalu vuoigatvuodaid ja boazodoalu árbevirolaš bearašvuodot ealáhussan suodjaleapmi. Sámediggi lea vuoruhan searvat proseassaid dán ektui ja lea dorjon daid. Sámediggi lea vuoruhan oktavuoda ja gulahallama sihke boazodoalus ja boazodoallohálldaseamis. Sámediggi lea searvan regionála gulahallanforaid čoahkkimiidda mat leat ásahuvvon oktavuodta arenan fylkka dásis. Forat leat leamaš buorit deaivadanbáikkít ságastallama ja gulahallama várás NBR:in, Fylkamanniin ja Sámedikkiin.

Sámediggi lea álggahan Sámedikki boazodoalpolitihka ođasmahttinbarggu ođđa boazodoalldiedáhusa bokte. Áigumuššan lea viidát searvvaht Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) ja oktavuoda boazodoaluin man boadusin 2015:s dollojuvvui álggahan konferánsa ja álbmotčoahkkimat máttasámi guovllus. Buriid rámmaeavttuid sihkkarastima várás boazodoalus lea hui deatalaš oazžut buriid proseassaid mat ealáhusa mielas leat buorit. Sámediggi lea vuoruhan searvama bargojovkui mii bargá doaibmabijuiguin maid áigumuššan lea buoridit siskkáldas bearráigeahččama ja iešstivrema boazodoalus.

Ollu jagiid lea leamaš stuorra fokus boazolohkoheivehepmái osiin Finnmárkku. Heivehepmi lea dál váldoáššis čadahuvvon. Boazolohku lea váldoáššis mearriduvvon dásis, muhto lea stuorra eahpesihkarvuodta ealáhusas go jurddašit boazologu ođđasis lassáneami ja jos šaddet ođđasis gorálaš geahpedeamit. Eanadoallo- ja birasgáhttendepartemeanttain leat čadahuvvon konsultašuvnnat boazodoalolága § 60 rievdadeamis, muhto eai šaddan ovttaoavilii Sámedikkiin ja NBR:in. Sámediggái ja NBR:ii lea leamaš deatalaš ahte čadahuvvojit vuđolaš proseassat ovddabealde ođđa láhkarievdadusaid, earret eará čadahuvvon boazolohkoproseassa evalueremiin. Dát čuovvu boazodoalolága geahčadeami.

Sámi bargujoavku, mas leat mielde Norgga ja Ruota beale sámedikkít, Ruota sámiid riikkasearvi ja Norgga boazosápmelaččaid riikkasearvi, geigejede njukčamánu 2014 rievdadusevttohusaset norgalaš-ruottilaš boazoguohtonkonvenšuvdnii.

Čakčamánuš 2015 gohččo norgga ja ruota ráđđehusat beliid čeahkkimii Lulejui, gos diedihedje ahte eiseválddiin lea áigumuš dohkkehit konvenšuvnna ovdal jagi 2016 loahpa, ja ahte bargojavkku evttohus árvoštallojuvvo dan oktavuodas. Sámediggi Norgga bealde áigu čuovvut proseassa viidáseappot, ja áigu bivdit konsultašuvnnaid jos leš dárbu.

Sámedikkis lea leamaš fokus váikkuhit ealáhusovddideami ja buoret árvoháhkama boazodoalus. Maiddái 2015:s lea juolluduvvon doarjja boazodoalu lassiealáhusaide earret eará prošeavttaide mátkeealáhusaid siskkobealde ja bohccobierggu viidáseappot nállašuhhtimii. Sámediggi lea addán doarjaga maiddái láchčči prošeaktii mii váikkuha boazodoalu areálavuodu ja ekonomalaš ahtanuššama sihkarastima olles riikkas. Doarjja lea earret eará addojuvvon Protect Sápmái areálakonferánssa čadaheapmái man ulbmilin lei kapasitehta- ja gelbbolašvuoda buorideapmi boazodoalus.

Ávjovárri-prošeakta eanadoalu birra Porsáŋgu ja Kárášjoga gielddain ja Guovdageainnu suohkanis lea dál goalmát ja maŋimuš jagis. Bohtosat čájehit ahte lea beroštupmi bisuhit eanadoalu dán gielddain. Ollu opmodatsirdimat leat dáhpáhuvan, ja ealáhusas lea šaddan doavva. Hástalussan lea dat go odđa mielkebuvttadanvistiin leat alla investerengolut.

Sámediggi searvá Biebmošeaktii Davvi-Norga. Eanadoallo- guolástus- ja boazodoallobuktat galget leat mielde oktasaš biebmoeangiruššamis mas mihttomearrin lea ovddidit riikaoasi nu ahte dat šaddá riikkaidgaskasaččat dovddus biebmoregiovdna.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta lea sihkon 2 miljon ru Sámediggái eanadoalloulbmiliidda 2015:s. Dasa lassin ii fievrriiduvvon Ártalaš eanadoallo viidáseappot, mii dagahii ain eanet geahpedeami Sámediggái, 2 miljon ru. Dát geahpedeami leat dagahan dan ahte Sámediggi ii leat sáhtán addit doarjaga doallodivodemiide 2015:s. Sámedikki oassi ruhtadanplánain lea dávjá leamaš mearrideaddji deatalaš dasa ahte válljejit go ohccit divvut eanadoalu doaimbavistti.

Sámediggi lea ruhtadan trainee-prošeavtta Finnmárkkus. Prošeavtta ulbmilin lei rekrutteret 4 nuora vai sii sáhttet váldit badjelasaset doalu.

Sámediggi buktá juohke jagi cealkámuša eanadoallosiehtadussii. Sihke Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ja Sámediggi leat soahpan buoredit gulahallama nu ahte doallat čeahkkimiid guktii jagis.

Sámediggi lea fuolas daid vahágiid geažil maid boraspiret dagahit eana- ja boazodollui. Boraspirepolitihka ii leat álggaga buorránan sámi guovluin 2015:s. Dálkkádat- ja birasdepartemeanttas lea ovddasvástádus boraspirepolitihkas. Regionála boraspirelávdegottiin lea gáržžes doaimmamunni boraspiriid geahpedeami ektui. Sámediggi lea ollu oktavuodain čujuhan ahte go nállemihtut leat olahuvvon, de ferde johtilit geahpedit boraspiriid – dát guoská erenoamážit getkkiide. Sámediggi lea searvan gumpeguovllu árvoštallanprosessii Norggas. Sámediggi lea dárkilastán ahte gumpeguovllu viiddideapmi boazodoalloguovlluide ii leat dohkálaš. Dát proseassa ii leat loahpahuuvvon.

3.10.2 Geasuheaddji báikegottit

Sámediggi lea searvan gulahallančeahkkimiidda muhtun gielddaiguin gos lea muitalan Sámedikki ealáhusovddidanruđaid birra. Dasa lassin lea ráđđi deaivvadan sihke gielddaiguin, ealáhuseallimiin ja ealáhusorganisašuvnnaiguin Nuorta-Finnmárkku riddogiellain. Dán čeahkkindoaimma ulbmilin lea ovddidit odđa strategiijaid mearrasámi guovlluide. Sámediggi lea searvan sámi ealáhuseallimiin ásaheami 2015:s. Njeallje gieldda leat leamaš mielas ásaheapmái. Dát bidjá vuodu odđa ealáhuseallimii dán gielddain.

Sámedikki váldeangiruššan mátkeealáhusas áigodagas 2012-2015 lea leamaš prošeavtta Sámi mátkeealáhusat Davvi-Norggas bokte. Prošeakta lea leamaš ovttasbargu sámi mátkeealáhusaktevraid, váikkuhangaskaopmeapparáhta ja dutkanbirrasa gaskka. Ovddidanprošeavtta bokte leat čadahuvvon ollu doaimbavistti fierpmádatbarggus, mátkevuodot buvttavvodeamis, gelbbolašvuoda ovddideamis, máhtobuvttadeamis ja FoU-doaimmas. Váldeangiruššan lea leamaš oázžut sámi kultuvrra ja historjja leat okta váldeákkain manne mátkkoštít Davvi-Norgii lupmui. 37 fitnodaga leat leamaš mielde prošeavttas. Sámediggi áigu joatkit prošeavttain ovddidan dihte sámi mátkeealáhusa. Dán barggu galgá jodihit Davvinorgga mátkeealáhusat OS, mii lea riikaoassesearvi. Sámediggi lea addán álggahanstipeandda ja doarjaga fitnodagaid álggaheapmái ja ovddideapmái viidáseappot nállašuhhtima, sámi mátkeealáhusaid ja sámi kulturealáhusa siskkobealde. Doarjja lea váikkuhan riskka unnideami ja buoridan čadahanvejolašvuoda. Ollugat dán aktevrrain barget doaimmain buohtalaga dáiguin gávpesurggiin.

3.10.3 *Kulturealáhusat*

Sámediggi lea 2015:s juolludan 10 618 000 ru kulturealáhusulbmiliidda. Doaibmabijuid searvvis mat leat ožžon doarjaga leat vaikko mii nugo grá-falaš design, silbarávdebádji, sámi spealuid ovddideapmi. 2015:s lea ohcamiid lohku lassánan sámi kulturealáhusbargiid beales, mii čájeha ahte kulturealáhusáŋgiruššamiin leat oalahan suorggi. Sámedikki áŋgiruššan kulturealáhusaiguin lea álgomuttus, ja kultuvra ealáhussan lea ain odđa suorgi. «Sámedikki kulturealáhusprošeavtta» bokte leat álggahuvvon lihkestuvvan doaibmabijut maiguin nannet sámi kulturealáhusfitnodagain ealáhusaktevran. Kulturealáhusprošeavtta deatalaš boadus lea leamaš ahte Sámediggi lea ožžon buoret geahčastaga sámi kulturealáhusain aktevradasis. Dán geažil šaddá álkit boahhteáiggis gulahallat ja bidjat johtui doaibmabijuid njuolga ealáhusa ektui. Kultursiida (Davviálbmogiid guovddáš) lea ovdánahttimin fierpmádaga Romssa kulturealáhusaktevrraid várás. Riddu festivála oktavuodas lágidedje Sámediggi ja Kultursiida suorgedeavvadeami kulturealáhusa várás, mas lei erenoamáš fokus kulturárbbi vuovdimii ja gávppašepmái.

Fitnodatovddidanprográmma Dáhttu lea čadahuvvon Finnmárkkus ja Romssas, ja duojáriidda lea leamaš sierra prográmma. Vuosttaš Dáhttu-prográmma (Finnmárku) lea evaluerejuvvon 2015:s, ja dat čájeha ahte mánggat fitnodagat leat šaddan gievrarabun earret eará ovttasbarggu bokte earáiguin. Ollu dain ovttasbargguin lea stuorra gávppálaš vejolašvuohta. Buot doallit sáhttet čujuhit eanet dihtomielalaš áŋgiruššamii fitnodagas maŋŋá go prográmma nogai. Muhtun sámi kulturealáhusaktevrrat (36) leat vuolláičállán šiehtadusa gánnáhahttivuođa ovdánahttimis ja buoret profesionaliseremis Dáhttu-prográmmaid bokte. Sáhtta dadjat ahte Dáhttu álggaheapmi lea hui deatalaš olles sámi kulturealáhusa árvoráidui. Dáhttu-prográmmaid várra stuorámuš sukseassa čatnasa fierpmádahkii mii šaddá bargiid gaskka birrasis mas fokusis lea háhkat buori ealáhusa kultuvrras.

Duodjeealáhusa siskkobealde lea leamaš eanet doaibma ovddidanbarggus dán jagi earret eará stuorát investerendáhtu bokte, mii fas lea dagahan dan ahte ruđaid golahus lea lassánan. Duodjemearka, mearkagálvoprošeakta, gelbbolašvuođa buoridandoaibmabijut ja bargu duoji viidásetovddidemiin leat muhtun prošeavttat mat áiggi mielde leat ávkkálaččat duodjeealáhussii oppalaččat. Dasa lassin leat fitnodagat investereren odđaset mášenpárkka buoridan dihte buvttadusa ja gánná-

hahttivuođa. Sámediggi lea ovddit jagiin earret eará ruhtadan mašinnaid maiguin lea álkit neaskit gápmasiid – neaskenmašiidna. Dákkár mašinnat eai gávdno márkaniin ja Duodjeinstituhtta lea leamaš mielde ovddideamen dákkár mašinna – dat gárvvistuvvui 2015:s. Go hutká mašinnaid ja teknihkaid duodjeealáhusa siskkobealde, de eahpitkeahhtá buoriduvvo dan bokte gánnáhahttivuohta ja šaddá álkit duddjot. Sámediggi ásahii 2015:s hospiterenortnega duodjeealáhusa nannema várás. Vaikko ortnet 2015:s ii leat váikkuhan nugo doaivvuimet, de oaiuvvilda Sámediggi ahte ortnegis leat geavatkeahtes vejolašvuođat. Duoji fitnooahppiortnegis leat 10 fásta fidnooahppi oahpahallin. Dán ortnegis leat válđoáššis mielde nuorat.

Duodjeorganisašuvnnat ja Sámediggi leat 2015:s árvoštallamin dahkat ovttasbargošiehtadusa duoji doaibmadoarjjaortnega badjelii váldimis. Badjelii váldimis ii leat dahkkojuvvon mearráduš, muhto dat čielgá 2016:s. Duoji ekonomalaš raporta čájeha ahte iežas dujiid vuovdin lea lassánan. Čájeha ahte golut lassánit vásttolaččat nu ahte ekonomalaš boadus ii lassán nugo lea sávahahti. Buorre lea dat go ollugat áŋgiruššet odđa design ja buvttovddidemiin mii sáhtta váikkuhit eanet árvoháhkama duodjeealáhusas.

3.10.4 *Árvoháhkana ja odđaásaheamit*

Ásahančuovvoleapmi ja oahpahus álggahuvvui Sis-Finnmárkkus 2014:s, ja loahpahuvvui 2015:s buriiguin bohtosiiguin. Oasseváldit ožžo maiddái njuolga čuovvoleami go ovttaskas fitnodat fertii vuoruhit makkár ekonomalaš doaibmabijut ledje dárbbášlaččat ekonomalaš bohtosa buorideapmái. Sámediggi lea vuoruhan nuorra ealáhusutkama 2015:s. Vásihusat dán áŋgiruššamis čájehit ahte nuorat geat servet dán lágan doaimmaide dávjjit ásahit iežaset doaimmaid go sii geat eai searvva.

3.11 **Báikkálaš ja guovlulaš ovttasbargu**

Juolluduvvon submi: 2,935 miljon ru.

Sámediggi mearridii 2015:s ovttasbargošiehtadusa Bádáddjo gielddain, ja dat leage dalle nubbi gávpotgieldda mainna Sámediggi dahká sierra šiehtadusa. Ovttasbargošiehtadusaiguin gávpotgielddaiguin galgat nannet ja gozihit sámi giela ja kultuvrra áiggis goas sámit fárredit stuorát čoahkkebáikkiide ja gávpogiidda. Ovttasbargu Bádáddjo gielddain galgá čuovvoluvvot jahkásaš čuovvolančoahkkimiiguin ja lágga gulahallamiin gozihan dihte sámi beroštumiid ja vuoigatvuođaid giel-

das. Sámediggi ja Bådádđjo gielda leat gulahalla-
miin makkár doaibmabidjossurggiid ovttasbar-
gošiehtadusas lea lunddolaš čuovvolit boahhtevas
jagiin.

3.11.1 Ovttasbargošiehtadusat suohkaninguin

Sámediggi lea čuovvolan ovttasbargošiehtadusa
Romssa suohkaniin, earret eará nu ahte lea addán
doarjaga Sámi viesu ovdaprošektii – glássa
máilmmi guvlui 300 000 ru.

Sámediggi ja Álttá suohkan áigot joatkit
barggu ja ráhkadit sisdoalu ovttasbargošiehtadus-
sii mas válddahuvvojit sisdoallu, dan proseassa ja
čielggadeapmi odđa politihkalaš jođiheddjiid ektui
Álttás.

Sámedikkis leat leamaš mánga čoahkkima
Oslo gielddain. Beliin lea áigumuššan gárvvistit
julggaštusa ovttasbarggu birra 2016:s.

Sámediggi ja Finnmárkku fylkagielda leat
dahkan ovttasbargošiehtadusa áigodahkii 2013-
2016. Šiehtadus lea čuovvoluvvon 2015:s nugo lei
plánejuvvon.

Sámediggi ja Romssa fylkkasuohkan leat ál-
gahan proseassa ovttasbargošiehtadusa revidere-
miin ovttasbargošiehtadusa beliid gaskka. Dán
oktavuođas čadahii Romssa fylkkasuohkan ráva-
konferánsa 2015:s. Dát rávvagat šaddet leat
deatalaš vuodđoávnnasoasit dalle go Sámedikki ja
Romssa fylkkasuohkana gaskasaš ovttasbar-
gošiehtadus galgá reviderejuvvot.

Sámediggi oaidná ahte ovttasbargošiehtadusat
gielddaiguin sáhttet leat ávkkálaččat dasa ahte
čadahit sámpolitiikka gielddadásis, ja oaidná ahte
dakkár šiehtadusat maiddá sáhttet lea reaidun
dasa ahte čadahit nátionála sámpolitiikka
báikkálaččat.

3.11.2 Suohkanodastus

Sámediggi ja sámi gielddat leat ovttas geahčadan
movt sámi álbmogii ja daid bálvalusaide maid
gielddat addet váikkuha vejolaš gieldaovttastaht-
tin. Čielggadus Gieldaodastusa ja sámi beroštu-
miid birra almmuhuvvui čakčamánu 2015. Čielg-
gadusa okta váldorávvagiin lea ahte olles dat odđa
sturragielda ferte gullat sámegeiela hálddaš-
guvlui jos gielddat ovttahttojuvvojit eará giel-
ddain dahje gielddaiguin. Sámediggi ja gielda- ja
odasmahttindepartemeanta leat konsulteren dán
áššečuolmma birra, almmá soabakeahhtá das.

Das deattuhuvvo dasto ahte sámi eanetlohko-
gielddat leat deatalaččat sámi siviilaservodahkii, ja
rávvejuvvo ahte eai ovttahttojuvvo jos boadusin
šattaš ahte dát gielddat šaddet unnitlohkodillái.

Čielggadusas oainnusmahttojuvvo maiddá
duohta dárbu nannet sámi giella- ja kulturgelbbo-
lašvuoda buot fágasurggiin, erenoamážit dear-
vvašvuoda- ja areálasuorggis, gielddain. Evtto-
huvvo ahte sámi beroštumiid goziheapmái giel-
ddain ráhkaduvvojit mekanismmat konsultašuvdna-
geatnegasvuoda várás gielddalaš dásis. Sámedikki
dievasčoahkkin meannudii ášši juovlamánu 2015
goas dat guorrasii ollu daid rávvagiidda mat čielg-
gadusas leat.

3.12 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Juolluduvvon submi: 1,009 miljon ru.

Váldomihttomearrin Sámedikki sámi ovttas-
bargui ja riikkaidgaskasaš bargui lea ahte *álgoálb-
mogat mearridit iežaset ovdáneami ja lea vejo-
lašvuoda gozihit iežas beroštumiid riikkaidgaska-
saččat.*

Rudat riikkaidgaskasaš bargui leat 2015:s man-
nan riikkaidgaskasaš organisašuvnnaid ruhtade-
apmái mat leat Barents-čállingoddi IKS, Sámiráđdi
– Norgga juogus, Mama Sara Education Founda-
tion ja doCip, ja dasto doaibmajuid ruhtadeap-
mái mas leat válddahuvvon Working Group of
Indigenous Peoples (WCIP2014) loahppadokume-
anttas ja rádi riikkaidgaskasaš ovddasteaddji
várás.

3.12.1 Riikkaidgaskasaš bargu

Sámediggi lea mearridan odđa diedáhusa solidari-
tehta ja riikkaidgaskasaš bargu birra. Diedáhusa
mihttomearrin lea ahte Sámediggi galgá gozihit
sámi ja álgoálbmotberoštumiid riikkaidgaska-
saččat ja mearridit ieš iežas ovdáneami min riikk-
aidgaskasaš barggus. Sámediggediedáhusas
deattuhuvvo hui ollu ON álgoálbmogiid vuoi-
gatvuodajulggaštusa sisdoallu. Diedáhusas ovddi-
duvvojit sierra servodatjoavkkuid dárbu dáseár-
vovuoigatvuodaid ektui, nugo maid nissonol-
bmuid.

Sámediggi lea čuovvolan ON álgoálbmogiid
2014 máilmmikonferánsa loahppadokumeantta.
Bargojuvvo ahte nammaduvvojit guokte álgoálb-
motmielláhčči váldočoahkkima presideantta
várás. Soai galgaba ovttas guvttiin stáhtalaš miel-
deláhččiin láchit proseassa iežas konsultatiivalaš
stáhtusa ektui álgoálbmotásahemiid várás, lassin
dan juo doaibmi ECOSOC-stáhtusii, ON čoahkki-
miin mat guoskkahit álgoálbmotáššiid. Norga
galgá hábmet doaibmaplána dasa ahte čuovvolit
máilmmikonferánsa loahppadokumeantta. Sáme-

diggi bidjá vuodđun dan ahte doaimmaplána hábmejuvvo konsultašuvnnaid bokte Sámedikkiin.

Jagis 2015 lea Sámediggi Norgga delegašuvnna bokte searvan riikkaidgaskasaš čoačkkimiidda nugo ON álgoálbmotáššiid bissovaš forumii (UNPFII), ON olmmošvuoigatvuodaid áššedovdimekanismii ja dálkkádatnunuščoahkkimii COP21. UNPFII vuolde searvvai Sámediggi maiddái iešheanalis aktevrán olggobealde stáhta delegašuvnna. Sámediggi lea ovttas eará álgoálbmotovddasteddjiiguin álggahan proseassa mas geahčadit čovdosiid álgoálbmotfoandda ásaheapmái mii galgá sihkkarastit álgoálbmogiid searvama riikkaidgaskasaš čoačkkimiidda mat guoskahit álgoálbmogiid. Dán lágan foandda galget álgoálbmogat ieža hálddašit.

ILO áššedovdikomitea máhcahandieđut Norgga ja Sámedikki raportii konvenšuvnna nr 169 ektui álgoálbmogiid ja čearddalaš olbmuid hárrái iešmearrideaddji riikkain, áigodahkii 01.06.08 – 31.05.13 almmuhuvjedje ILO 104 konferánsas mii dollojuvui geassemánus 2015. Máhcahandieđuin leat áicamušat hástalusaid birra konsultašuvnnain, finnmárkkulága čuovvoleami birra, maiddái sierra Fimmárkkukomišuvnna ja Fimmárkkukodopmostuolu birra.

Sámiid dilli Norggas lei okta fáttáin mat sierra čuvgejuvvojedje dalle go ON nállevealahankomitea (CERD) gažadii Norgga borgemánus 2015. Sámedikkis lei ovdal gulaskuddama čoačkkinn CERD:in. Gulaskuddanraporttas buktá CERD rávvagiid: a) ahte finnmárkkulága sisdoallu sámi čáhce- ja resursavuoigatvuodaid dohkkeheamis duohtan dahkkojuvvo, b) ahte Sámi vuogitvuodálávdegotti evttohus sámi guovlluid ektui Fimmárkku olggobealde čuovvoluvvo identifiseremiin ja sámi eana- ja resursavuoigatvuodaid dohkkehemiin, c) ahte konsultašuvdnaortnegat Sámedikki bušehtas bohtet sadjái, d) ahte mearrádusain ja lánkaaddimis leat dáhkádušat, erenoamážit finnmárkkulága, minerállaš ja bozodolloga ektui, ahte rogganindustriija sámi guovlluin dáhpáhuva dušše ovdagihtii dieđihuvvon miehtamiin guoskevaš sámi servodaga beales, ja ahte lánkaaddin mii sihkkarastá heivehandaibmabijuid, buhtadusa ja ávkeárvvu guoskevaš sámi beroštumiide, rievdaduvvo, e) fuolahit dan ahte Fimmárkkukommišuvnnas ja Fimmárkku meahceduopmostuolus leat doarvái ruhtaresurssat, f) ahte guolástuslánkaaddin ođastuvvo nu ahte sámiid historjjálaš bivdovuoigatvuodát dološ áiggiid rájes geavaheami ja báikkálaš árbevieruid vuodul dohkkehuvvojit ollásit.

Sámi Parlamentáralaš Ráđi doaimmaplána bidjá láidestusaid SPR bargui. Dievasčoahkkinn 2015:s

dollojuvui Oulus njukčamánu 19. b., go doaimmaplána mearriduvvui. Dán áigodagas vuoruhá SPR čuovvovaš áššiid: Barggu Davviriikkaid sámekonvenšuvnnain, giellaáššiid, WCIP loahppadokumeantta čuovvoleami, barggu árbevirolaš sámi ealahusaiguin ja eará deatalaš proseassaid. Suoma Sámediggi válddii badjelassas SPR jodiheaddji doaimma suoidnemánu 1. b. 2015 Ruota beale sámedikki manjá. Sámi parlamentáralaš ráđi lea maiddái 2015:s bargan dan ala ahte áigejuovdilis eiseválddit lánččet diliid nu ahta álgoálbmogat besset searvat ja vai duohtavuodas besset váikkuhit buot forain gos álgoálbmogiid beroštumit leat áššelisttas.

Borgemánus dán jagi doalai Sámi parlamentáralaš ráđi stivra birrabevddi ságastallamiid Hemavan báikkis Ruota bealde davviriikkaid sámedikkiid, Suoma, Norgga ja Ruota stáhtalaš eiseválddiid ja ON álgoálbmotvuoigatvuodaid erenoamášdieđiheaddji Victoria Tauli-Corpuz gaskka. Erenoamášdieđiheaddji bargun lea bearraigeahččat, reporteret ja addit rávvagiid ráđdehusaide das mainna lágiin dat galget meannudit álgoálbmotáššiid iežaset riikkas. Erenoamášdieđiheaddji ráhkada raportta čoačkkimis.

Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR-N) Sámedikki delegašuvdna árvvoštallá ahte gulahallan guovddáš eiseválddiiguin lea deatalaš maiddái Eurohpá politihkalaš áššiin. Ráđdehusa Eurohpá politihkalaš forum lea deatalaš arena gos oaidnit mii dáhpáhuva EO:s. SPR-N lea danne válljen searvat ráđdehusa Eurohpá politihkalaš forumii. Forum lea deaivvadanbáiki departemeantaid gaskka politihkalaš dásis (stáhtačállidási) ja fylkkagiiddaid, gielddaid ja Sámedikki álbmotválljen olbmuid. Foruma ulbmilin lea lonuhallat dieđuid, oainnuid ja vásihusaid Eurohpá politihkalaš áššiin ja áššečuolmmain.

Davviriikkalaš ovttasbargu Davviriikkaid ráđi bokte lea deatalaš. Sámit eai leat váldojuvvon mielde ollesárvosaš lahttun Davviriikkaid ráđis, muhto sis lea áicistáhtus ja sáhkavuorrovuoigatvuodta Davviriikkaid Ráđi váldoságastallama jahkásaš sešuvnnas. Sámi parlamentáralaš ráđis lei okta ovddasteaddji dán jagi sešuvnnas Reykjavíkkas.

Sámediggi searvá EO territoriála ovttasbargui, (Interreg) dainna lágiin ahte nominere lahtuid Interreg VA Sápmi Bearraigeahččanlávdegoddái ja Stivrenlávdegoddái.

Sámediggi searvá Norgga delegašuvnna bokte ministarčoahkkimis ja Árkatalaš ráđi virgeolbmuidčoahkkimiin. Ovttasbargu siskkilda ovttasbarggu Árkatalaš ráđi stáhtaid ráđdehusaid gaskka ja parlamentáralaš čoačkkimiid gaskasaš ovttas-

bargu. Álgoálbmogiin lea guovddáš sadi ovttasbargoorgánain.

Davviguovlopolitihka buktá stuorra hástalusaid muhto rahpá maiddá vejolašvuođaid buoret čálgu ja luondduresurssaid ceavzilis hálddašeapmái. Seammás leat sámit go lea álgoálbmot deatalaš eavttuid biddjit árvoháhkamii ja ođas-muvvi resurssaid hálddašeapmái davviguovlluin. Davviguovlopolitihka fertte danne hábmet ja čadahit gulahallamiin ja ovttasbargguin eiseválddiid, ealáhusaktevrraid, Sámedikki, sámi vuoigatvuođaoamasteddjiid ja sámi beroštusorganisašuvnnaid gaskka.

3.13 Dásseárvu

Sámediggi bargá oazžut ovttaárvosaš sámi servodaga mas leat seamma vuoigatvuođat, geatnega-svuođat ja vejolašvuođat buohkaide. Vuolggasad-jin dán bargui lea ahte dásseárvu guoská buot servodatsurggiide ja lea danne heivehuvvon oassi min barggus.

Sámediggi lea 2015:s mearridan ođđa čilgehusa sohkaealdásseárvvu birra. Čilgehusa váldjuvvojit ovdan sierralágan suorggit gos sohka-bealli sáhtta hehttet dásseárvvu. Muhtun surggiin válddahuvvo ahte movt mii galgat bargat sohka-bealvealaheami vuostá oppalaččat. Dasa lassin deattuhuvvojit čilgehusa válljejuvvon suorggit nugo sohkaealidentitehta, veahkaváldi lagaš oktavuodain ja seksuála sodju.

Čilgehus lea bidjan vuođu Sámedikki bargui dásseárvosuorggis 2015:s ja galgá čuovvoluvvot mángga jagáš doaimmaplánain.

Sámediggi lea 2015:s doallan jahkásaš gulahal-lančoahkkima dásseárvuorganisašuvnnaiguin. Čoahkkimis ságastallojuvvojedje oktasaš hástalusat dásseárvosuorggi siskko-bealde, ja bealit sohpe gulahallat gaskaneaset dásseárvoaššiid birra mat gusket sámi servodahkii.

Sámediggi lea 2015:s bargan oazžut saji ON nisssonforuma CSW norgga delegašuvnnas 2016:s ja lea ožžon saji delegašuvnnas. Sámediggi pláne lágide doaluid man fáddán lea veahkaváldi álgoálbmotnissoniid vuostá New York:s CSW vuolde.

Sámediggi lea addán rávvagiid Norgga raportteremii ON nisssonkonvenšuvnii, mas gieskat almmuhuvvon dutkan veahkaváldi birra lagaš oktavuodain sámi nisssonolbmuid gaskkas lea válddahuvvon. Sámediggái lea deatalaš oazžut máhtu sivaidd birra ja makkár doaimbajuid fertte álgga-hit dan vuostá dáistaleapmái. Norga galgá addit raporttas ON nisssonvealahankomiteai 2016:s, ja Sámediggi áigu joatkit gulahallamiin Ráđdehusain raportterema birra.

Sámediggi doalai 2015:s seminára lesbaid, homofiillaid, bifillaid ja transolbmuid birra sámi servodagas. Dát lei sámediggeráđi dásseárvočilgehusa čuovvoleapmi, ja oassi dásseárvodoaimmaplána ráhkadeamis. Seminára ulbmilin lei oainnusmahttin dáid olbmuid dili sámi servodagas ja ahte sin hástalusat bohtet politihkalaš áššelistii.

Ráđde-lahttu Henrik Olsen namuhii sártnistis Sápmi Pride doaluin Kárášjogas miessemánus 2015 ahte sámi servodat lea moadde lávki lávken ovddusguvlu go dal lea dan meare rabasvuohta homofiilija birra ahte lea vejolaš ávvudit buriin mielain almmolaččat.

3.14 Politihkalaš dássi

3.14.1 Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat

2015:s doalai Sámediggi njeallje lávdegodde- ja dievasčoahkkima. Čoahkkimat njukča- ja čakčamánu dollojuvvojedje seamma vahkus, go fas miessemánu/geassemánu ja skábmamánu/juovlamánu lávdegoddečoahkkimiid ja dievasčoahkkimiid gaskka lei vahkku gaska. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat čakčamánu dollojuvvojedje Láhkadiggesálas Sturradikkis.

Oktiibuot 51 ášši ovddiduvvojedje meannudeapmái dievasčoahkkimii.

3.14.2 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi lea 2015:s doallan guhtta dábalaš čoahkkima ja lea meannudan oktiibuot 51 ášši. Dasa lassin lea bearráigeahččanlávdegottis leamaš čoahkkin sámediggeráđiin bearráigeahččanlávdegotti organiserema birra.

Lávdegoddečoahkkimiid oktavuodas skábmamánu 2015:s lágide bearráigeahččanlávdegoddi seminára Sámedikki ovddasteddjiide bearráigeahččama ja dárkkisteami birra Sámedikkis. Seminárii serve earret eará Sturradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti lahtut. Dasa lassin lea lávdegoddi čadahan siskkáldas kursema mat fáddán lea leamaš bearráigeahččan ja dárkkisteapmi.

Válgáigodagas 2013 – 2017 leat bearráigeahččanlávdegottis čuovvovaš lahtut:

- John Kappfjell, jođiheaddji
- Marie Therese N. Aslaksen, nubbijodiheddji
- Tor Gunnar Nystad
- Inger Elin Utsi
- Arthur Tørfoss

Govus 1.5 Sámediggeáirásat ja Sámediggeráđđi dievasčoahkkinnastimin Stuoradikkis čakčamánu 2015:s

3.14.3 *Sámi parlamentáralaš ráđđi*

Davviriikkalaš ovttasbargu Davviriikkaid ráđi bokte lea deatalaš. Sámit eai leat váldojuvvon mielde ollesárvosaš lahttun Davviriikkaid rádis, muhto sis lea áicistáhtus ja sáhkavuorrovuoigatvuohta Davviriikkaid Ráđi váldoságastallama jahkásaš sešuvnnas. Sámi parlamentáralaš rádis lei okta ovddasteaddji dán jagi sešuvnnas Reykjavíkkas.

Sámi parlamentáralaš ráđđi searvá ovttá fásta ovddasteddjiin Árktalaš parlamentarihkárkomiteai. Dán komiteai gullet álbmotválljen olbmot 8 árktalaš riikkas (Kanada, Dánmárku, Suopma, Islánda, Norga, Ruošša, Ruotta ja USA) ja Europarlameanta. Árktalaš parlamentarihkáriid ovttasbargui searvamiin váikkuha SPR dan ahte álgoálbmotpolitihkalaš áššit biddjojuvvojit áššelistui. Deatalaš ulbmil Árktalaš parlamentarihkáriid komiteai searvamiin lea gulahallan riikkain mii jodiha Árktalaš ráđi – árktalaš ráđdehusovttasbarggu. Sámi parlamentáralaš rádis lea áicistáhtus Árktalaš rádis, muhto lea dán rádjai searvan Árktalaš ráđi čoahkkimiidda stáhta delegašuvnnaid mielde. Sámi parlamentáralaš ráđđi lea ohcan sierra stáhtusa Árktalaš rádis.

Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR-N) Sámedikki delegašuvdna árvvoštallá ahte gulahallan

guovddáš eiseválddiiguin lea deatalaš maiddá Eurohpá politihkalaš áššiin. Ráđdehusa Eurohpá politihkalaš forum lea deatalaš arena gos oaidnit mii dáhpáhuvá EO:s. SPR-N lea danne välljen searvat ráđdehusa Eurohpá politihkalaš forumii. Forum lea deaivadanbáiki departemeantaid gaska politihkalaš dásis (stáhtačállidási) ja fylkkagielddaid, gielddaid ja Sámedikki álbmotválljen olbmuide. Foruma ulbmilin lea lonuhallat dieđuid, oainnuid ja vásihusaid Eurohpá politihkalaš áššiin ja áššečuolmmain.

Sámediggi searvá EO territoriála ovttasbargui, (Interreg) dainna lágiin ahte nominere lahtuid Interreg VA Sápmi Bearráigeahččanlávdegoddái ja Stivrénlávdegoddái. Delegašuvdna nominerii 03.12.14 ođđa lahtuid áigodahkii 2014 – 2020. Searvan lea mielde oainnusmahttimin sámi áššečuolmmaid EO territoriála ovttasbarggu, ja dieinna lágiin goziha iežas beroštumiid maiddá EO ektui. Borgemánus dán jagi doalai Sámi parlamentáralaš ráđi stivra birrabevdeságastallamiid Hemavan báikkis Ruota bealde davviriikkaid sámedikkiid, Suoma, Norgga ja Ruota stáhtalaš eiseválddiid ja ON álgoálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadđi Victoria Tauli-Corpuz gaska. Erenoamášdieđiheadđi bargun lea bearráigeahččat, raporteret ja addit rávvagiid ráđdehusaide das mainna lágiin dat galget meannudit álgo-

álbmotáššiid iežaset riikkas. Erenoamášdieđi-
headdji ráhkada raportta čoaikkimis.

3.14.4 Sámediggeráđđi

Sámediggeráđis ledje 6 fysálaš čoaikkima 2015:s.
Dasa lassin lea ráđđi čadahán telefončoaikkimiid
vahkkosaččat. Ráđđi lea oktiibuot meannudan 498
ášši.

3.14.5 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi, SáNul

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi galgá
nannet sámi nuoraid váikkuhanvejolašvuođaid
Sámedikki politihkas. SáNul doalai golbma čoa-
hkkima 2015:s. SáNul čuovui Sámedikki dievasčoa-
hkkima juovlamánus, das lea leamaš čoaikkín
sámediggeráđiin, searvan konferánssaide ja
semináraide, ja lea muhtun oktavuođain doallan
maiddái sáhkavuoru.

SáNul lea buktán rávvagiid Sámedikki bargui
oadjebas psykososiála birrasa ektui sámi mánáide
ja nuoraide, sámediggedieđáhussii alit oahpu ja
dutkan birra, ja Sámedikki 2016 bušehtii.

SáNul searvá dutkanprošeavtta NUORGÁV
referánsajovkui. Čoaikkín Sámedikki vuorrasii-
dráđiin boadusin lei earret eará oktasaš ceal-
kámuš sámi bagadeaddjiortnega birra. SáNul lea
sádden cealkámuša 16-jahkásaččaid jienastanvuoi-
gatvuoda birra Sámediggái, ja sii leat ovttá ceal-
kámušas dovddahan stuorra balu stáhtabušehta
evttohusa geažil ahte heaittihit Gaska-Norgga
sámeskuvlla.

SáNul searvvai Sámedikki delegašuvnnas ON
Álgoálbmogiid bissovaš foruma dán jagi sešuvdnii
New York:s.

Sámediggi nammadii ođđa lahtuid ja várrelah-
tuid juovlamánus Sámedikki nuoraidpolitihkalaš
lávdegoddái áigodahkii 2016 – 2017:

- Ánná Káisa Partapuoli, jodiheaddji
várrelahttu: Marion Aslaksen Ravna
- Ande Trosten
várrelahttu: Ronja Larsen
- Maja Fjällström.
várrelahttu: Ulrika Snowdon
- Ida Ristiinna Hætta Ophaug
várrelahttu: Henrik Kristian Atle Olsen
- Jon Christer Mudenia.
várrelahttu: Malene Eriksen

Govus 1.6 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi áigodagas 2014–2015

Govus 1.7 Sámedikki vuorrasiidráđđi

3.14.6 Sámedikki vuorrasiidráđđi

Sámedikki vuorrasiidráđđi lea 2015:s doallan golbma čoahkkima; Bådådjos, Rørosas ja Gáivuonas. Čoahkkimiid oktavuodas leat vuorrasiidrádis leamaš čoahkkimat gielddaid ja gielddalaš vuorasolbmuidráđiid ovddasteddjiiguin, ja leat gal ledan boarrásiid ásahusain. Vuorrasiidráđđi fokusere sámi boares olbmuid giela ja kulturduogáza, sihke dáláš bálvalusain ja go bálvalusat hábmejuvvojit, ja ohcala sámeielat bargiid, sámi biepmu ja sámi doaimmaid. Vuorrasiidráđđi čujuha ahte gielddain lea ovddasvástáduš sámi boarrásiidda addimis kultuvrralaš ja gielalaččat láchčojuvvon fáldadaga.

Eanaš gielddat dihtet ahte sis lea sámi álbmot, ja háliidit láchit sidjiide nu bures go vejolaš. Dat tetge raporterejuvvo ahte hástalussan lea sámeielagiid rekrutteren. Gielddaid gelbbolašvuodas ja láchčojuvvon fáldadagain ángiruššamiin sámi vuorasolbmuid leat maiddá viehka stuorra erohusat. Gielddat barget dihtomielalaččat sámi kultuvrrain ja láchet deaivvadanbáikkiid sámi vuorasolbmuid, muhto eambbogat váillahit Sámedikki veahki sámi áššiin.

Sámedikki vuorrasiidráđi mielas lea deatalaš ahte sámi vuorasolbmot geavaheaddjin ožžot vejo-

lašvuoda váikkuhit, ja leat sádden evttohusa viđa davimus fylkka fylkkavuorrasiidrádiide sámi ovdastusa.

Vuorrasiidrádis leat:

- Inga Karlsen, jodiheaddji
- Jonhild Joma
- Hånssa-Jon Ovlá – Olaf Hansen
- Berit Ellen Nikkinen Varsi
- Kåre Eriksen

Várrelahtut:

- Morten Danielsen
- Kristine Julie Eira
- Berit Anna Gaup
- Synnøve Breviik
- Ingolf Kvandahl

3.14.7 Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás

Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás ásahuvvui 2011:s ja galgá gozihit sin riektesihkarvuoda geat ohcet doarjaga Sámedikkis. Váiddalávdegoddi galgá meannudit váidojuvvon ovttaskas mearrádušaid ollašuttin dihte hálddahuslága nuolggadusaid váiddameannudeami birra.

Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás lea 2015:s doallan njeallje čoahkkima ja meannudan buohkanassii 31 váidaga. 22 áššis bisuhuvvui biehttanmearrádus. Njeallje áššis sihkkojuvvui mearrádus ja áššit sáddejuvvojedje sámediggeráđđái odđa meannudeapmái. Njeallje áššis válđojuvvui váidda vuhtii ja mearrádušat rievdaduvvojedje. Okta ášši mañiduvvui.

Jagi 2014 ektui lea váiddaáššiid lohku 2015:s njedjan váile 50 áššis 31 áššái. Váiddaáššiid lohku 2015:s lea nugo gaskamearri lei váiddalávdegotti ásaheami rájes 2011:s.

Váiddaáššiid lohku maidda lea mieđihuvvon dahje go ášši lea sáddejuvvon odđa meannudeapmái sámediggeráđis lea maiddái njedjan jagi 2014 ektui.

Válgaáigodagas 2013 – 2017 leat čuovvovaččat váiddalávdegottis:

- Ingar Nikolaisen Kuoljok, jodiheaddji
- Josef Vedhugnes
- Sølvi Kristin Pettersen (válljejuvvon Viviann Boine sadjái, geassemánu 2015).

3.15 Hálddahuslaš dássi

Sámediggi áigu leat rabas, geavaheaddjioiddot ja searvvaheaddji – Sámediggi álbmoga várás. Oktavuohta sámi álbmogiin galgá álohii leat vuodđun Sámedikki politihka ovddideapmái. Sámediggi galgá maiddái iežas barggus gulahallat guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin.

3.15.1 Bargobiras ja organiseren

Hálddahusa fokussuorggit 2015:s leat leamaš earret eará bargobiras, beavttálmahttin ja álkiduhttin. Juovlamánu 2013 čadaheimmet mii viiddis bargiidiskadeami. 2014-2015 leat mii čadahán doaimbábijuid siskkáldasat dán geažil. Bargiidiskadeami boadusin lei ahte kulturmuhto-, areála- ja biras ossodat odđasis organiserjuvui guovtti juhkosis nu ahte šadde golbma juhkosa. 2014-2015 leat mii odđasis organiseren giellaossodaga ja vuogatvuodaid ja riikkaidgaskasaš áššiid ossodaga. Odđasis organiseremiid ulbmilin lei struktureret doaimmaid ossodagaid siste.

3.15.2 Beaktilis sámpolitiikkár ja -bargi

Min bálvalusaid digitaliseren galgá beavttálmahttit ja álkiduhttit min bálvalusaid ja dieinna lágiin buoridit daid kvalitehta ja min geavaheddjiid bálvaleami. Dalle luovvana Sámedikkis ollislaččat kapasitehta eará doaimmaide dahje odđa bálvalu-

said buorideapmái ja ovddideapmái geavaheddjiid várás.

Áigumuššan lea eanet álkiduhttet ja beavttálmahttet min hálddašeami daid hástalusaid ektui mat mis leat boahpteáiggis. Mii bidjat stuorát fokusa min bálvalusaid digitaliseremii. Almmolaš bálvalusaid digitaliseren lea deatalaš hálddašeami odasmahttima, álkiduhttima ja buorideami dihte. Digitála bálvalusaid galget addit álkit árgabeaivvi min geavaheddjiide, dan seammás go Sámediggi láchčá diliid nu ahte doaimmaid sáhtta čovdit beaktileappo vuogi mielde.

Čuovvovaš proševttat leat čadahuvvon/álggahuvvon:

- Mii leat hui ollu buoridan min áššemeannudanvuogádaga; leat sirdán WebSak Basis geavaheamis WebSak Fokus geavaheapmái, dat mearkkaša dan ahte áššemeannudanvuogádat lea heivehuvvon Microsoft Outlook geavaheapmái.
- Buot relevánta ohcamat, skovit ja raporteremat galget leat olámuttus digitála, nu ahte daid sáhtta deavdit ja sáddet digitála jagi 2016 loahpas.
- Válđit atnui bargojodu áššemeannudanvuogádagas buot stuorát bargoproseassain. Prošakta lea álggahuvvon 2015:s ja loahpahuvvo 2016:s.
- Válđit atnui odđa čoahkkinportála: Odđa čoahkkinportála lea geahčaluvvomin. Mihttomearrin lea sáhttit juohkit áššedokumeanttaid digitála dán vuogádahkii maid politihkkarat/čoahkkinoasseváldit sáhttet geavahit, ja čoahkkimiid sáhtta čadahit beaktileappot ja digitála.
- Sámediggi lea, go lea Ekonomijja stivrema direktoráhta kunddar geavahišgohtán elektrovnnalaš bálvalusaid. Dát mearkkaša dan ahte sihke siskkáldasat ja olggobealde lea dál vejolaš sáddet mátkerehkegiid, čoahkkinbuktadusaid/bálkkáid elektrovnnalaččat. Dát álkiduhtta ja beavttálmahtta, ja geavaheaddjit (politihkkarat, bargit ja earát) ožžot johtileappot bálvalusaid.

3.15.3 Odđa visti Sámediggái

Stáhta huksenfitnodat lea huksehan Sámediggái Kárašjogas odđa oasi ja Sámediggi láigoha daid areálaid Stáhta huksenfitnodagas. Visttis leat lokálat Sámedikki politihkalaš doaimma várás ja hálddahusa bargosajit. Visti válđojuvvui atnui olggotmánus 2015.

Dán oasis leat oktiibuot 1.520 njealjehasmehtera guovtti gearddis. Stein Halvorsen arkitekter

AS lea tevdnen ja hábmen odda oasi, mii galgá leat áibbas dábálaš vistti Sámedikki váldovistti ektui.

Goappašagat visttit leat ovttaštahttojuvvon uohkkasit šalddiin nu ahte dán guovtti sierra oasis lea oktavuoha iige šaldi dominere nu sakka eana-dagas.

Erenoamážit dan geažil go váilo kántursajit politihkalaš joavkkuide ja hálddahusa bargiide, ja čeahkinlanjat lávdegottiid bargui lei dárbu hukset sierra oasi. Odda visti lea bures čihkosis eana-dagas, seammás go das lea alla arkitektuvrralaš kvalitehta mii bures oidno vistti siste.

3.15.4 Sirdin stáhta rehketdoallovuigiide

2015:s lea hálddahus sirdán ja heivehan iežas stáhta rehketdoallostandárddaide (SRS). Oddajagimánu 1. b. 2016 rájes lea doaimmain main lea áigodatrehketdoallu bággu čuovvut SRS. Stáhta rehketdoallostandárdain leat njuolggadusat movt stáhta doaimmat galget ráhkadit ja ovdan buktit doaimmarehketdoaluset.

Mihttomearri standárddaiguin lea láchit ollu buoret diehtjuohkinvuodu stivrema várás. Dasto gáibidit standárddat ahte dihto vuogi mielde listet sihkarastin dihte standárdda ovdan buktimis, ja lea vuodđun dasa ahte doaimma opmodaga ja vealggi lea álki buohtastatit ja šaddá buoret geahčastat.

Dása sirdin mearkkaša earret eará dan ahte Sámediggi galgá aktiveret buot rusttetruđaid mat leat badjel 30 000 ru ja investeremiid maid eallinahki lea vurdojuvvon leat eanet go 3 jagi. Dan oktavuođas galgá buot maid Sámediggi eaiggáda lohkkjuvvot.

3.15.5 Sámi statistihka fágalaš analysajoavku

Fágalaš analysajoavku ulbmilin lea nannet fáktavuodu jahkásaš bušeahttabarggu várás ja árvvoštallamiid ja mearrádusaid várás konsultašuvnnain stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki gaska.

Lahtut geat čohkkájit joavkkus leat namma-duvvon áigodahkii 2011-2015. Joavku almmuha juohke jagi raportta «sámi logut muiitalit». Raporttas deattuhuvvojit iešguđege fáttát jagis jahkái. 2015:s lei raportta váldofáddán oahppu ja dutkan. 2015:s evaluerejuvvui analysajoavku. Evaluerema ulbmilin lea leamaš geahčadit dávista go ortnet ja publikašuvdna dáláš njuolggadusaiguin mat leat joavkku várás.

Evalueremis konkluderejuvvo ahte raportaráidu olaha olahusjoavkkuid mat vuostazežettiin leat Sámediggi ja departemeanttat. Joav-

kku organiseren lea árijalaš ja ángiruššan serviid gaskkas lea stuoris. Evalueremis buktujuvvojit maiddá evttohusat movt viidásetovddidit analysajoavkku. Earret eará evttoha dat ahte Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta ja Sámediggi gulahlama bokte analysajoavkkuin ráhkadit plána movt buktit rávvagiid vejolaš temáhtalaš analysaide. Dasa lassin árvalit sii eanet resurssaid statistihka oastimii SSB:s buoridan dihte analysavejolašvuodaid.

4 Oassi – doaimma stivrejupmi ja dárkkisteapmi

Sámedikkis lea buorre stivren ja bearráigeahččan doaimmas. Buot deataleamos mihttomearit ja strategijiat daidda gullelaš doaibmabijuguin bušeahatas leat olahuvvon, mii eat leat ožžon makkárgemearkkašumiid Riikarevisora dieđáhusas ja bearráigeahččanlávdegotti bargu «Sámedikki doaimma riskaárvoštallan» čájeha ahte lea áshuvvon buorre stivren ja siskkáldas bearráigeahččan.

Hálddahusa doaibma stivrejuvvo ulbmil- ja boadusstivrema prinsihpa vuodul. Vuodđun dasa leat Sámedikki servodatdoaimma, min oktasaš árvvut, sámediggeráđi álginjuolggastus, dievasčeahkkimis mearriduvvon dieđáhusas ja eará áššit, ja dasto jahkásaš sámediggebušeahatta mas mihttomearit iešguđege fágasurggiide daidda gullelaš strategijiguin leat mearriduvvon. Direktivras lea ovddasvástádus strategijaid ja doaibmabijuid čuovvolemis mat leat mearriduvvon jahkásaš bušeahttadokumeanttas. Direktivra galgá sihkarastit ahte mearriduvvon mihttomearit ja boadusgáibádusas olahuvvojit beaktilis vuogi mielde. Bušeahatta lea Sámedikki doaibmaplána čuovvovaš jahkái ja lea vuodđun hálddahusa bargui.

Áššis 17/05 Ovddasvástádusa ja válddi birra ekonomijahálddašeamis Sámedikkis, lea dievasčeahkkin fápmudan válddi Sámedikki presidentii daid juolludusaid hálddašeapmái maid Sámediggi juolluda iežas bušeahatas ja Sámedikki vuodđonjuolggadusaid ektui. Dasto lea presidenteanttas ovddasvástádus das ahte ráhkaduvvojit ekonomijanjuolggadusas, dán válddi lea vejolaš fápmudit direktivrii.

Presidenteanttas lea ovddasvástádus ekonomijahálddašeamis ja das ahte hálddahus dohkálaččat čuovvola siskkáldas stivrema ja bearráigeahččama. Ekonomijanjuolggadusain maid ráđđi lea mearridan, lea ovttaštahttin- ja bajimus ovddasvástádus ekonomijahálddašeamis fápmuduvvon direktivrii.

Hálddahasas fápmuduvvo bušeahhtaháldašanfápmudus viidáseappot direktivrass osso datdirektivraste. Dáid rámmaid mielde lea vejolaš fápmudit válddi vuolás guvlui organisašuvnnas. Geahčastat gustovaš fápmudusain lea ráhkaduvvon ja vejolaš rievdadusat biddjojuvvojit sisa dađistaga.

Sámedikki hálddahas ovddida min siskkáldas stivrema ja bearráigeahččama oktilaččat.

Sámediggi oaččui Riikarevišuvnnas revišuvdnačilgehusa mearkkašumiid haga jagi 2014 ovdas.

Sámedikki árvvoštallama mielde lea min doaimma stuorámuš riskasuorgi doarjjahálddašepmi. Nu lea maiddá Riikarevišuvnna árvvoštallama mielde, ja danne lea maiddá vuoruhan dárkistit doarjjahálddašepmi jahkásaččat. Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi lea 2015:s maiddá čadahan riskaárvvoštallama Sámedikki doaimmas. Sámedikki doarjjahálddašepmi oppalaččat lea dohkálaš stivrepmi, bearráigeahččan, čuovvleapmi ja raporterren. Muhto mii dattetge oktilaččat geahččalit beavttálmahttit ja buoridit doarjjahálddašepmi. Dál leat earret eará digitaliseremin doarjjahálddašepmi ain eanet, mii mearkkaša ahte ohcan- ja áššemeannudanproseasat digitaliserejuvvojit.

Bearráigeahččanlávdegoddi man bargun lea čadahas parlamentáralaš bearráigeahču Sámedikki doaimmas, ovddida dievasčoahkkimii geassemánuš jahkásaš diedáhusa ovddit jagi doaimmas birra.

Riikarevišuvdna lea revideren Sámedikki 2015 jahkeretketdoalu, ja konkludere ahte eai dovda áššiid mat muitlivčče ahte Sámedikki geavahepmi juolluduvvon ruđain ja Sámedikki jahkeretketdoallu spiehkastivččii hálddahaslaš ekonomijastivrema mearrádušain.

Loahas, ja erenoamážit lea medias ge deatalaš rolla go guoská Sámedikki siskkáldas stivrema ja bearráigeahččama čuovvleapmái.

5 Oassi – boahhteáiggi vejolašvuodaid meroštallan

Sámedikki servodatdoibmii gullá sihkkarastit ja ovddidit sámiiid álbmogin ja álgoálbmogin, min giela, kultuvrra ja servodaga. Dát servodatdoaimma lea stuoris ja guoská buot servodatsurggiide. Sámi álbmogis leat stuorra vuordámušat Sámediggái, ja dáid vuordámušaid ii sáhte ollašuttit go juolludusat Sámediggái ja sámi ulbmiliidda duoh-tavuodas unnot. Dát fuonida luohtámuša Sámediggái sámi álbmoga gaskkas.

Dat resurssat maid Sámediggi oazžu stáhtas galget mannat buot servodatsurggiide ja galget sáhttit sihke čuovvolit sámi áhahusaid ja servodaga, ja fuolahit ahte proseasat mat čadahuvvojit gielddalaš ja regionála dásis, ja norgga stáhtaapparáhtas váldet vuhtii sámi beroštumiid. Dát gáibida hui ollu, danne go resurssat leat unnit ja barggaid bohtosat áššiid mat čatnasit minerálahkaaddimii, mánáidgárdeláhaaddimii, oahpahušplánaide, kulturmuithálddašepmi čuovvleapmái, plánaáššiid gielddain jna, eai leat dastánaga oidnosis sámi álbmoga várás.

Dáruiduhttinpolitihka geažil šaddá dán barggus hui hástaleaddji, danne go dát politihka lea váikkuhan negatiivvalaččat mángga sohkaubolva sámi goargatvuhtii, gillii, oppalaš servodatovddideapmái ja dážaid miellaguottuide.

Vaikko sámi vuoigatvuodát leat ovdánan positivvalaččat mañimuš 30 jagis, de lea ain guhkes geaidnu mannat dassáži go sámít ja dážat leat ovttaárvosaččat. Sámediggi vásiha maiddá ahte riekteovdáneapmi lea bissánan ja mannan ruovttoluotta mañimuš jagiin. Erenoamážit mearráduš máttasámi skuvlla heaittiheamis Árbordes almmá makkárga konsultašuvnnaiguin suorggahii sámi servodaga ja Sámedikki.

Sámiiid historjá lea hui ollu leamaš váilevaš oahpahas Norgga skuvllain. Dán atná Sámediggi oaidnemeahtumin dahkama strategijian mii ain báidná norgga politihka ollu surggiin. Sámevuoda oainnusmahttimii lea earret eará sámiiid historjja čállin ja gaskkusteapmi deatalaš.

Sámedikkis lea ollu máhttu sámiiid historjja birra ja sámi kulturmuittuid hálddašepmi, láhčima ja seailuheami bokte lea Sámediggi ožžon legitimiteta sámi servodagain. Danne ferte Sámediggái sihkkarastojuvvot resurssat min historjja ja kulturárbbi hálddašepmái.

Ain lea sámeielas fuones stáhtus, mii boahdá das go dáruiduhttinpolitihka olis geahčaledje vuogádatlaččat jávkadit sámeielas oalát. Danne fertet mii dál geavahit ollu resurssaid ollu surggiin ja loktet sámeielas árvvu nu ahte sihke sámít ja earát geavahit áiggi ja návccaid oahppat sámeielas, gáibidit vuoigatvuoda sámi mánáidgárdesajiide ja sámi oahpahušsii sámeielas ja sámegeillii mánáidasaset. Sámi mánáin ja nuorain ii leat vel ge riekti oahpahušsii sámeielas ja sámegeillii sordjakeahtá das guđe guovllus riikkas dahje makkár skuvlla vázzet, ja sis váilot ain oahppogirjjet sin iežaset eatnigillii mat dárogielat mánáin gal leat. Sámedikki bargu váikkuha dán, muhto barggu berre loktet vel ain eanet.

Go galgá sáhttit čaovdit hástalusaid doaimmi goovttegielatvuoda ektui áiggi mielde, de lea veal-

tameahtun deatalaš ahte skuvla nagoda oažžut ohppiid doaimmi guovttegielagin sihke njálm-málaččat ja čálalaččat. Máhttolohtema Sámi (LK06S) (Solstad 2012) evaluerenbarggu loahpparaporta čájeha čielgasit ahte skuvla ii leat nagodan dahkat ohppiid seamma čeahppin sáme giela nugo dárogiela čállimis. Ovddeš iskkadeamit leat maiddái čájehan ahte oahpahuš sáme gielas nubbingiellan maid ii leat buktán doaimmi njálm-málaš guovttegielatvuoda. Dalle lea álki áddet ahte das leat stuorra váikkuhusat sáme giela geavaheapmái bargoeallimis ja sáme giela nannemis almmolaš giellan. Bohtosat maid namuhuvvon iskkadeamit čájehit mearkkašit ahte ferte váldit atnui gievrrat oahpahušmáliid mat sáhttet buvttihit buoret giellačehppodaga sáme gielas.

Ahkejuohku sámi guovlluin lea rievdan ja gaskamearalaš ahki goarknu. Ollu nuorat fárrejit guovddáš guovlluide, ja dat dagaha dan ahte sámi guovlluin šaddet unnán mánát boahttevaš jagiin. Dát buktá mánggalágan hástalusaid. Vuosttažettiin mearkkaša dát dan ahte eanet jearahišgohtet sámi mánáidgárddiid ja oahpahuš sáme gielas ja sáme giellii gávpogiin ja stuorát báikkiin mat eai leat sáme giela hálddašanguovllus. Dasto dat go ollu nuorat main leat buorit jurdagat das ahte movt lea vejolašvuolta háhkat bargosajiid odđa ealáhusaid siskko-bealde, sáhtášii eastadit sin fárremis eret. Ealáhuseallin sámi guovlluin lea dál fuotni. Dát dagaha dan ahte gielddain gos ii leat vejolašvuolta suhkolastit sáhtta leat hástalusson oažžut bargosajiid boahtteáigái. Dattetge lea dihto posiitiiva ovdáneapmi čadnojuvnon ealáhusaide man oktavuodas sámi kultuvra ja historjá ja sámi vásihusat leat guovddázis. Nu lea sihke mátkeealáhusaid, kulturealáhusaid ja boazodoalu siskko-bealde.

Teknologalaš ovdáneapmi gáibida, ii dušše beaktilis ja dávgasis organisašuvdnastruktuvrra ja –kultuvrra. Hálddahus ferte maiddái leat ráhkka-

nan ávkkástallat boahtteáiggi vejolašvuodaiguin ja deaividit odđa gáibáhusaid sámedikki áirasiid, sámi servodaga ja bargiid beales Sámedikkis go guoská bálvalusaid automatiseremii/beavttálmahttimii, ja dasto gávdat digitála ja mobiila čovdosiid. Danne geahččala Sámediggi dađistaga beavttálmahttit doaimma. Dán vuodul lea hálddahus álggahan ollu stuorra beavttálmahttinproševttaid nugo ohcanproseassaid digitaliserema, iešgudege dihtorvuoduid ovttaštattima, doarjja-diehtovuodu ovddideami, váldán atnui odđa reaiduid kulturmuittuid jna registrerema várás. Šállošahti lea go beavttálmahttin ii leat dáhpáhušvan áššehivvodaga ektui mii Sámedikkis lea sihke lassánan gáibáhusaid ektui sámi servodagas ja eanet doaimma ektui stáhta beales. Sámediggi ii leat ožžon eanet bargoresurssaid mañimuš jagiin ja dát buktá bargiide dađistaga stuorát bargonoađi, mii dagaha ceavzilvuoda ala guhkes áiggi badjel.

Juolludusat sámi ulbmiliidda leat lassánan jeavddalaččat mañimuš logijagiin. Dattetge oidno čielgasit ahte juolludusat sámi ulbmiliidda leat bázahallan dađistaga ollu mañabeallai juolludusaid eará (norgalaš) servodatulbmiliidda. Reála ahtanuššan eará (norgalaš) ulbmiliidda stáhtabušehtas (poasttain 50-89, earret sirdimiid Stáhta penšunkássii ja álbmotodjui) leat jagi 1998 rájes lassánan duppalin reála ahtanuššama ektui juolludusain sámi ulbmiliidda. Geavahusas mearkkaša dát dan ahte dađistaga ja duohtavuodas lea unnon Sámedikki ja sámi servodaga vejolašvuolta ahtanuššat ja odđaháhkát. Boadusin lea vuogádatlaš eahperievttalaš juogadeapmi juolludusaid gaska norgga ja sámi servodahkii. Sámedikkis ii leat leamaš vejolašvuolta konsulteret bušehta, muhto dán ortnega ferte rievdadit.

Bušehtta ja juolludusat ii leat visot. Muhto politihkka almmá ekonomalaš váikkuhangaskaoimiid, ii leat eará go guoros sánit.

Miellodus 2**Sámedikki 2015 rehketoallu***Miellodus 1 áššái 19/15 Sámedikki 2015 jahkedieđáhus***Jodiheaddjimearkkašumit***Ulbmil*

Sámediggi lea organiserejuvvon hálddašanor-
gánan mas leat sierra fápmudusat bruttofievrride-
apmái olggobealde stáhtabušehta (netto-
bušehtadoaimmat). Finánsadepartemeantta johto-
čállo-
sis R-106 čuožžu ahte Sámediggi:

- Lassin sisaboáduide juolludusas 50-poasttas
sáhtá geavahit olggobeale sisaboáduid ollásit
doaimma ulbmila várás.
- Oažžu sirdit doaimma jagi bohtosa čuovvovaš
bušehttajahká. Doaimma geavaha vejolaš
positiiva jahkebohtosa ja das lea ovddasvástá-
dus gokčat vejolaš negatiivalaš jahkebohtosa.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhe-
miid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki buše-
ahtamearrádussii.

Duodaštus

Jahkerahketdoallu lea biddjojuvvon čuovvovačča
vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja
mearrádusat.
- Johtočálus 115 «stáhta doaimmaid jahkerah-
ketdoalu ráhkadeapmi ja bidjan»
- Sámedikki ekonomijahálddašeami njuolggá-
dusat, maid Gielda- ja ođasmahttindeparte-
meanta lea mearridan.
- Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta juollu-
dusreive 2015, mas bohtá ovdan ahte Sáme-
diggi galgá čuovvut dárkilit ođđa gáibádusaid
jahkeraportii.

Mun oaivvildan ahte rehketoallu addá gova
Sámedikki juolludusain mat leat geavahas, reh-
ketdollui fievrriduvvon goluin, sisboáduin,
eaiggátosiin ja vealggis.

Deatalaš bealit jahkerahketdoalus

Sámedikki bargit ja politihkalaš ráđdeaddit sirdo-
juvvojedje 2014:s Stáhta penšunkássas jovkui mii ii
dárbbas máksit. Dan botta go Sámediggi vuordá
vástádusa Stáhta penšunkássas ja departemeant-
tas, várrii Sámediggi lahttoruđaid penšuvnna
várás jagiide 2014 ja 2015. Dát ruđat leat 2015:s
luvvejuvvon ja sirdojuvvon sámediggái.

Investeremat nugo mašinnaid oastin,
inventáraid, dihtoriid ja sullasaččaid oastin leat
lassánan 45 % jagi 2014 ektui. Dát lassáneapmi
bohtá teknihkalaš reaidduid, kánturdávviid,
dulkarusttegiid, videokonferánsa, latnjagálvu-
id oastimis čeahkinlanjaide, kantuvrraide ja okta-
sašareálaide ođđa oasis Kárašjogas. Muđui leat
investeren dihtoriid, fierpmádatdávviid ja AV-
reaidduid.

Stuorámus investeremat mat leat plánejuvvon
2016:s gullet sámediggevisu bajásdoallamii, ja
leat investeremat ođđa oassái Kárašjogas. Muđui
investeret jahkasaččat dihtoriid, serveriid ja eará
teknihkalaš reaidduid.

Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja
duodašta Sámedikki jahkerahketdoalu. Jahkerah-
ketdoallu ii leat gárvvisin reviderejuvvon dán
beavvi nammii, muhto jáhkkit ahte revisuvdna-
dieđáhus bohtá jagi 2016 nuppi jahkenjealjeha-
sas.

Revišuvdnadieđáhus ii leat almmolaš ovdal go
Stuorradiggi lea ožžon Dokumeantta 1 Riikare-
višuvnna, muhto revisuvdnadieđáhus alm-
muhuvvo Sámedikki neahttasiidduin dalán go dan
sáhtá almmuhit virggálaččat.

Kárašjohka, guovvamánu 5. b. 2016

Aili Keskitalo

Rune Fjellheim

Presideanta

Direktevra

Prinsihppanohta jahkerektdollui

Sámedikki jahkerektdoallu lea ráhkaduvvon ja biddjojuvvon lagat njuolggadusaid mielde mat leat mearriduvvon stáhta ekonomijastivrema mearrádusain (mearrádusat). Jahkerektdoallu lea biddjojuvvon mearrádusaid čuoggá 3.4 mielde, lagabuidda válddahuvvon Finánsadepartemeantta johtočállosis R-115; čuokkis 6, ja vejolaš lassegáibádusat maid iežas departemeanta lea mearridan.

Jahkerektdoallu lea ráhkaduvvon «Sámedikki ekonomijastivrema njuolggadusaid» čuoggá 3.5 vuolggasajis maid Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea mearridan – Rehketdoalloprinsihppa ja rehketdoalu fievrreapmi:

- Ovttajagiprinsihppa
- Ollislašvuodáprinsihppa
- Bruttoprinsihppa

Jahkerektdoallu lea ráhkaduvvon áigodatprinsihpa mielde, spiehkastahkan lea eaiggátosiid aktiveren balánsas ovttasráđiid GOD:in, gč. mearrádusaid čuoggás 3.4.2 ja čuoggás 3.5 «Sámedikki ekonomijastivrema njuolggadusain».

Čilgehus movt ovttaskas poasttas fievrrejuvvot rehketdollui:

Golut ja sisaboáđut

Áigodatjuohkin čadahuvvo posteremiin bohtosis ja balánsas juksan dihte dan ahte áigodaga boáđus šattašii riehta. Sisaboáđut ja golut girjejuv-

vojit dan áigodagas/jagis maid dat gullet, beroškeahtá das goas dat máksojuvvot.

Juolludus

Sámediggi oázžu oktasaš juolludusreivve Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas, nu ahte juolludusat fievrrejuvvot sisabohtun juohke ovttaskas departemeanttas sisabohtokontui, ja mas debetposteren lea Kunddárgeáibádusat. Juolludusaid máksima oktavuodas juohke ovttaskas departemeanttas krediterejuvvo kunddárgeáibádus ja bänkoku debiterejuvvo.

Doarjja

Juolluduvvon doarjja girjejuvvo dan jahkái go dat juolluduvvo gollun debetposteremiin gollukontui ja kreditposteremiin vuovdivealgin. Doarjaga máksima oktavuodas šaddá vuovdivealgekontu debiterejuvvot ja bänkoku krediterejuvvot.

Juolludusraporterema listemis leat mielde bajit oassi juolludusraporteremis ja vuolit oassi mii čájeha doaimma rádjuoráid mat leat fievrrejuvvon kapitálarehketdollui.

Juolludusraporterema listen lea ráhkaduvvon daid seamma prinsihpaid mielde go jahkerektdoalus. Prinsihpat dávistit geáibadusaide mat leat mearrádusain čuoggás 3.5 dan birra movt doaimmat galget raporteret stáhtarehketdollui. Submilinnjá «netto raporterejuvvon juolludusrehketdollui» lea ovttalágan goappašiin listemiin.

Boadusrehketdoallu

Tabealla 2.1

	Nohta	31.12.2015	31.12.2014
Doaibmaboađut			
Juolludusboađut	1	433 825 549	421 268 000
Divatboađut	1	2 904	1 023
Doarjja- ja sirdimiid boađut	1	5 904 000	6 313 351
Vuovdin- ja láigoboađut	1	5 173 158	3 077 856
Eará doaibmaboađut	1	2 838 255	3 498 000
Submi doaibmaboađut		447 743 866	434 158 230
Doaibmagolut			
Bálká- ja sosiálagolut	2	102 982 145	99 278 430
Mašiinnaid, stohpogálvvuid, dihtoriid jed. Oastin	3	5 487 779	2 986 685
Eará doaibmagolut	3	61 393 294	57 975 388
Submi doaibmagolut		169 863 218	160 240 503
Doaibmaboađus		277 880 648	273 917 727
Finásaboađut ja finásagolut			
Finásaboađut	4	-3 876	7 422
Finásagolut	4	8 124	19 180
Submi finásaboađut ja finásagolut		-12 000	-11 759
Áigodaga doaimmaid boadus		277 868 648	273 905 968
Doarjjahálldašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjamáksimat earáide	5	273 740 375	268 906 574
Submi doarjjahálldašeapmi ja eará sirdimat stáhtas		273 740 375	268 906 574
Áigodaga doaimmaid boadus maŋná doarjjahálldašeami		4 128 273	4 999 394
Rehkenastimat			
Juolludusruhtaduvvon doaimma rehkenastin	14	4 128 273	4 999 394
Submi rehkenastimat		4 128 273	4 999 394
Áigodaga boadus		4 128 273	4 999 394
Hálldašeamit		-4 128 273	-4 999 394

Balánsa

Tabealla 2.2

	Nohta	31.12.2015	31.12.2014
Opmodagat			
A. Rusttetruđat			
III Ruđalaš rusttetruđat			
Ossosiid ja osiid investeremat	6	0	0
Submi ruđalaš rusttetruđat		0	0
Submi rusttetruđat		0	0
B. Johtooamit			
II Gáibádusat			
Oastigáibádusat	7	1 479 828	2 932 172
Eará gáibádusat fordringer	8	2 710 920	1 107 428
Submi gáibádusat		4 190 748	4 039 599
III Kássa ja bájku			
Bájkobijjut	9	162 308 792	153 082 948
Submi kássa ja bájku		162 308 792	153 082 948
Submi johtooamit		166 499 540	157 122 548
Submi opmodagat		166 499 540	157 122 548
Doaibmakapítála ja vealgi			
C. Doaibmakapítála			
II Dinejuvvon doaibmakapítála			
Sestojuvvon reanttut Sámeálbmotfoanddas	10	0	991 099
Submi dinejuvvon doaibmakapítála		0	991 099
Submi doaibmakapítála		0	991 099
D. Vealgi			
I Sajušteapmi guhkesáiggi geatnegasvuodaide			
Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrri- duvvon boahtun (nettobušehterejhuvvon doaimmat)	11	4 131 225	3 551 225
Sajušteapmi bajásdoallamii	12	4 351 846	4 765 846
Submi sajušteapmi guhkesáiggi geatnegasvuodaide		8 483 071	8 317 071
III Oanehisáiggi vealgi			
Lágideaddjivealgi		2 465 006	1 214 735
Vealgi doarjjahálddašeami oktavuodas	13	132 769 440	130 800 976
SPK lahttooasi várren (2 %)		46 976	1 540 857
Velggolaš vearrogešossat		3 924 916	3 944 745
Velggolaš almmolaš divadat		376 262	607 395
Sajuštuvvon luopmoruđat		8 769 849	8 644 073
Eará oanehisáiggi vealgi		5 764 786	3 031 977
Submi oanehisáiggi vealgi		154 117 234	149 784 757
IV Rehkenastin stáhtakássain			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	14	3 899 235	-1 970 379
Submi rehkenastin stáhtakássain		3 899 235	-1 970 379
Submi vealgi		166 499 540	156 131 449
Submi doaibmakapítála ja vealgi		166 499 540	157 122 548

Nohtat jahkerekhetdollui

Nohta 1 Doaibmaboadut

Tabealla 2.3

	31.12.2015	31.12.2014
Juolludusboadut		
Jagi juolludus bajimus departemeanttas	284 159 000	271 540 000
Jagi juolludus eará departemeanttain	147 881 000	149 728 000
+ penšuvdnaboadut 2015	1 785 549	0
Submi juolludusboahu	433 825 549	421 268 000
Divatboahu		
Gebyrer driftsinntekt	2 904	1 023
Submi divatboahu	2 904	1 023
Doarjja- ja sirdimiid boahu		
Doarjja- ja sirdimiid boahu eará stáhta hálddašanorgánain/etáhtain		
Doarjja Romssa fylkkasuohknis ja Nordlándda fylkkasuohkanis	0	522 855
Dorjja oahpahuskantuvrras – fidnoohppiidoarjja	0	10 496
Doarjja Riikkaantikváras	5 904 000	5 780 000
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu eará stáhta hálddašanorgánain/etáhtain	5 904 000	6 313 351
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu	5 904 000	6 313 351
Vuovdin- ja láigoboadut		
Didoštallanboadut, divatkeahtes	5 054 173	2 675 818
Eará bargamušboadut, divatkeahtes	0	100 948
Boadut eará olggobealde doaimmain, divatkeahtes	0	-906
Deivvolaš boadut	118 985	301 997
Submi vuovdin- ja láigoboadut	5 173 158	3 077 856
Eará doaibmaboadut		
Skeanĵkkat	0	2 000
Eará doarjagat ja sirdimat	1 847 156	696 000
Geavahuvvon Sámeálbmotfoanddas	991 099	2 800 000
Submi eará doaibmaboadut	2 838 255	3 498 000
Submi doaibmaboadut	447 743 866	434 158 230

Nohta 2 Báلكá ja sosiála golut

Tabealla 2.4

	31.12.2015	31.12.2014
Báلكkár	92 598 317	90 694 275
Luopmoruđat	9 024 212	8 950 045
Bargoaddidivat	1 177 064	1 014 579
Penšuvdnagolut	481 381	166 427
Buohcanruđat ja eará ruovttoluotta máksimat	-2 929 252	-2 709 435
Eará buvttut	2 630 424	1 162 537
Submi báلكá ja sosiála golut	102 982 145	99 278 430
Jahkebarggut:	142	141

Sámedikki bargit ja politihkalaš ráđdeaddit sirdojuvvojedje 2014:s dáhkádusmávssu mávssekeah-tes jovkui Stáhta penšunkássas. Dat mearkkaša ahte SPK ii šat fakturere miellahttomávssu. Vuorddidettiin čielggadusa Stáhta penšunkássas ja departemeanttas lea Sámediggi várren penšuvnna miellahttomávssu 2014 balánsii ja joatkán dan várret 2015:s. 2015:s oáččui Sámediggi vástádussan departemeanttas ahte dat mii lea várrejuvvo jagiin 2014 ja 2015 sáhtta luvvejuvvo ja sirdojuvvo Sámedikki doibmii nettobušeterejuvvo doaimmaid rámmaid siskkobealde.

2014 várrejuvvo ruđat penšuvdnii oanehisáigge vealggi vuolde lea girjejuvvo juolludus-

ruhtaduvvo doaimma rehkenastima ektui. Viidáseappot leat várrejuvvo ruđat 2015:s penšuvdnii guhkesáigge vealgin, mii lea nullejuvvo ja sisabohtun fievrriduvvo doibmii.

Doaimma máksá penšunmávssu Sámedikki ollesáiggepolitihkkáriid várás. Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) ollesáiggepolitihkkáriid várás ja golu gokčēt doaimma juolludusat. Penšuvvnat leat gollun fievrriduvvo 2015 máksomeriid vuodul geardduhuvvo čoagganan penšunvuoduin doaimmas.

Nohta 3 Eará doaibmagollut

Tabealla 2.5 Mašiinnaid, stohpogálvvuid, dihtoriid jed. oastin

	31.12.2015	31.12.2014
Prográmmalobit	0	63 438
Mašiinnat, listejuvvojit	2 856 881	230 471
Stohpogálvvut, listejuvvojit	2 122 518	1 467 071
Dáidda oastin/čijaheapmi	30 450	0
Dihtorat, serverat jna. listejuvvojit	283 452	1 073 267
Telefuvdna, mobiila, jed. Listejuvvojit	194 479	152 439
Submi mašiinnaid, stohpogálvvuid, dihtoriid jed. oastin	5 487 779	2 986 685

Tabealla 2.6 Eará doaimmagolot

	31.12.2015	31.12.2014
Viessoláigu	9 276 153	7 813 910
Iežamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	688 131	713 059
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdadeapmi	1 575	38 117
Eará golot opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapmái	2 449 744	2 134 625
Mašiinnaid, reaidduid jna. divvun ja ortnegisdoallan	1 476 404	1 047 720
Smávit reaidooastimat	1 622 738	842 590
Mašiinnaid, stohpogálvvuid ja sullasaččaid láigoheapmi	3 114 542	2 548 892
Konsuleanttaid ja eará bálvalusaid oastin olggobealde	12 962 272	12 745 612
Mátkkit ja borramuš	21 402 531	20 079 836
Eará doaimmagollut	8 399 204	10 011 027
Submi eará doaimmagolot	61 393 294	57 975 388

Nohta 4 Finánsaboađut ja finánsagolot

Tabealla 2.7

	31.12.2015	31.12.2014
Finánsaboađut		
Reantoboađut	3 876	-6 256
Agiovuoitu	0	-1 166
Submi finánsaboađut	3 876	-7 422
Finánsagolot		
Reantogolot	8 124	19 177
Submi finánsagolot	8 124	19 180

Nohta 5 Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

Tabealla 2.8

	31.12.2015	31.12.2014
Doarjagat gielddaide	66 659 685	63 201 182
Doarjagat fylkkagielddaide	12 027 638	11 102 800
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	162 198 887	149 047 361
Doarjagat állodoaluide	2 170 917	1 500 300
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	22 890 137	35 230 475
Doarjagat stáhtahálddašeapmái	7 793 111	8 824 456
Submi doarjjamáksimat earáide	273 740 375	268 906 574

Nohta 6 Ossosiid ja osiid investeren

Tabealla 2.9

	Fitnodat- kantuvra	Vuoddudan- beaivi	Ossosiid lohku	Eaiggát- oassi	Jienaid lohku	Fitnod. jagi boadus	Balánsii fievrriid. EK finodagas	Balánsii fievrriid. árvi doaim. rehketdoalus
Beaivvaš Sámi Našunalteahter AS	Guovda- geaidnu	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	313 000	4 200 000	0
Senter for Nordlige Folk AS	Gáivuotna	20.04.2009	6 540	30,0 %	30,0 %	48 000	16 064 000	0
Årjelhsaemien Teatere AS	Moehivie	09.09.2012	55	55,0 %	55,0 %	-151 000	1 190 721	0
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	65,8 %	65,8 %	-8 000	221 000	0
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Guovda- geaidnu	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	-28 000	175 000	0
Vardobáiki	Evenášši	20.03.2015	600	48,3 %	48,3 %	-285 000	700 312	0
Balánsii fievrriiduv- von árvi 31.12.2015								0

Nohta 7 Oastigáibádusat

Tabealla 2.10

	31.12.2015	31.12.2014
Oastigáibádusaid árvi	1 514 986	977 131
Oastigáibádusat departemeanttain	0	2 000 000
Várrejuvvon vurdojuvvon massimiidda	-35 158	-44 960
Submi oastigáibádusat	1 479 828	2 932 172

Nohta 8 Eará oanehisáigge gáibádusat

Tabealla 2.11

	31.12.2015	31.12.2014
Ovddalgihtii máksojuvvon bálká	0	34 449
Mákeovdaruhta	25 000	11 097
Loatna bargiide	0	12 500
Eará gáibádusat	2 685 920	1 049 382
Submi eará gáibádusat	2 710 920	1 107 428

Nohta 9 Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat

Tabealla 2.12

	31.12.2015	31.12.2014
Bijut stáhta konsernkonto	162 308 792	153 082 948
Submi bánkobijut ja reaidoruhta	162 308 792	153 082 948

Nohta 10 Sestojuvvon reanttut Sámeálbmotfoanddas

Tabealla 2.13

	31.12.2015	31.12.2014
Sisabiddjovuvvon doaibmakapitála 01.01.	991 099	3 791 099
Rivdadus sestojuvvon reanttuin Sámeálbmotfoanddas – Geavaheapmi	-991 099	-2 800 000
Sestojuvvon reanttut Sámeálbmotfoanddas 31.12.	0	991 099

Nohta 11 Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon boahtun

Tabealla 2.14

	31.12.2015	31.12.2014
Riikkaantikvára – Doarjja BARK prošektii	349 481	349 481
Riikkaantikvára – Doarjja sámi visttiid registreremi	1 531 744	1 531 744
Riikkaantikvára – Doarjja BARK prošektii	820 000	820 000
Riikkaantikvára – Doarjja sámi visttiid registreremi	850 000	850 000
Riikkaantikvára – Doarjja sámi visttiid registreremi	330 000	0
Riikkaantikvára – Soahtemuittut Davvi-Sálttus	150 000	0
Riikkaantikvára – Kulturhistorjjálaš eanadat Romsa – KULA	50 000	0
Riikkaantikvára – Čázádatiskkadeamit	50 000	0
Submi juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon boahtun	4 131 225	3 551 225

Nohta 12 Sajusteapmi sámediggivistti bajásdoallamii

Tabealla 2.15

	31.12.2015	31.12.2014
Sajusteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	4 351 846	4 765 846
Submi sajusteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	4 351 846	4 765 846

Sámediggi eaiggáduššá sámediggevistti Kárášjogas. Sámedikkis lea ovddasvástádus goluin mat gullet oktilaš bajásdoallamii ja eanet guhkesáiggi bajásdoallandoaimmaide. Plánejuvvon bajásdoallan dagaha dan ahte áiggi mielde unnat bajásdoallangolut.

Dan geažil go Sámediggi stáhtaásahussan lea ieš dáhkideaddji, de dat ferte lassin plánejuvvon bajásdoallamii várret ruđaid divodemiide maid earret eará čáhcevahágit dahje bilideamit dagahit.

Danne ferte Sámediggi jagiid čađa várret ruđaid maid sáhtta geavahit stuorát bajásdoallamii dahje divvumiidda maid ferte dahkat. Jagiid čađa ferte várret ruđaid gártadan dihte doarvái ruđaid bajásdoallamii mas lea dohkálaš dássi. Jagi 2008 rájes leat várrejuvvon ruđat liige bajásdoallan- ja divvungoluide.

2015 várás lea vistti bajásdoallan álggahuvvon ja danne lea geavahuvvon 414 000 ru várrejuvvon ruđain 2015:s.

Nohta 13 Vealgi doarjjahálddašeami oktavuodas

Tabealla 2.16

	31.12.2015	31.12.2014
Lágideaddjivealgi ealáhus	23 753 458	27 748 482
Lágideaddjivealgi kultuvra	19 176 464	20 814 165
Lágideaddjivealgi oahpáhus	50 797 545	47 122 834
Lágideaddjivealgi giella	9 000 700	8 959 450
Lágideaddjivealgi Sámeálbmotfoanda	5 581 850	6 532 900
Lágideaddjivealgi njuolgga doarjagat	4 340 250	2 020 500
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	20 119 173	17 602 645
Submi vealgi doajjahálddašami oktavuodas	132 769 440	130 800 976

Nohta 14 Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain

Tabealla 2.17

Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain 01.01	-1 970 379
Sisaboahatun fievrriiduvvon penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus 2014 várás	1 741 341
Rievdadus rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain áigodaga boadus)	4 128 273
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain 31.12	3 899 235

Juolludanraporteren

Juolludusraporterenis oidnojit dat rehketoallologut maid Sámediggi lea raporteren stáhtarehketdollui. Dat biddjojuvvojit daid juolludusrhketdoalu kapihttaliid ja poasttaid mielde maidda Sámediggi lea ožžon fápmudusa hálddašit. Das oidnojit buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodát mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus. Kolonnas juolludus oktiibuot oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapihttalii/postii.

Juolludusraportereama bidjamis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea raporterejuvvon stáhtarehketdoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidno doaimma sáldo ja likviditehtalihkadusat ruhtageavahančilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjoruđat mat leat raporterejuvvon kapitálarehketdollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus.

Juolludusraporterema bardin

Tabealla 2.18 Juolludusat buohkanassii juolludusreivve vuodul

Gollokap.	Kapihtalnamma	Poasta	Poastateaksta	Juolludus buohkanassii
560	Sámediggi	50	Sámediggi	277 634 000
560	Sámeálbmotfoanda	54	Sámeálbmotfoanda	5 195 000
223	Sámediggi	50	Doarjja Sámediggái	40 331 000
231	Mánáidgárddit	50	Doarjja sámi mánáidgárde- fálaldagide	15 660 000
320	Oppalaš kulturáigumušat	53	Sámediggi	78 986 000
762	Vuodđodearvvašvuodabálvalusat	50	Sámi Dearvvašvuohta	5 388 000
854	Doaibmabijut mánáid- ja nuoraidsuodjalusas	50	Dutkan ja ovddideapmi	1 000 000
1429	Riikkaantikvára	50	Doarjja sámi kulturमितobargui	3 396 000
1800	Oljo- ja energiijadepartemeanta	50	Sirdimat Sámediggái	1 000 000
-	Kulturdepartemeanta	-	Spillenrudat sámi valáštallamii 2015	750 000
163	Heahteveahkki hum. veahkki ja olmmošvuoig. jna.	72	Olmmošvuoigatvuodat	715 000
118	Davviguovlodoaibmabijut jna.	70	Davveguovlodoaibmabijut ja proš.ovttasb. Ruoššain	385 000
500	Gielda- ja ođasmahttin- departemeanta	22	Dutkan	1 000 000
571	Rámmadoarjagat suohkaniidda	21	Sámedikki bargu suohkanodastusain	600 000
Submi gollofievrriduvvon				432 040 000

Tabealla 2.19

Rájut diedihuvvon likvidaraporttas	Nohta	Regnskap 2015
Sisa saldo Norgga Bánkku loahpparehketkontos	9	153 082 948
Rievdadusat áigodagas	9	9 225 844
Submi olggos saldus Norgga Bánkku loahpparehketkontos		162 308 792

Tabealla 2.20 Ruhtarájut diedihuvvon kapitálarehketdollui (31.12)

Konto	Teaksta	Nohta	2015	2014	Erohus
1961	Ruhtarájut kontos (kontoin) Norgga Bánkkus	9	162 308 792	153 082 948	9 225 844
1910	Ruhtarájut kontos (kontoin) Norgga Bánkkus, Sámeálbmotfoanda	9	0	0	0
1351	Beaivvaš Sámi Našunallateahter AS	6	40 000	40 000	0
1352	Senter for Nordlige Folk AS Davvi álbmogiid guovddáš OS	6	1 308 000	1 308 000	0
1353	Åarjelhsaemien Teatere AS	6	55 000	55 000	0
1354	Samisk Hus Oslo AS	6	39 200	39 200	0
1355	Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	6	90 000	90 000	0
1356	Vardobáiki	6	150 000	0	150 000

Miellodus 3**Jahkerekhetdoallu 2015 bušeahta ektui***Miellodus 2 áššái 19/15 Sámediggeráđi 2015 jahkediđáhhus*

Jagi 2015 rehketdoallu ovddiduvvo reviderejuvvon 2015 bušeahta ektui.

Čujuhit áššái 19/15 Sámedikki 2015 reviderejuvvon bušeahtta, sak 19/15, mearriduvvon geassemánu 3. b. 2015, mas jagi 2015 bušeahtta oddasis juogaduvvui.

1 Boadusrehketdoallu – reviderejuvvon 2015 bušeahtta

Sámedikki doaibma lea netto bušeahtta doaibma ja dat geavaha ieš vejolaš positiiva jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus gokčat negatiiva jahkebohtosa ieš. Vejolaš vuollebáza válđojuvvo sisa manit jagi bušeahtas.

Tabealla 3.1

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Doaibmaboađuid				
Departemeanttaid juolludusat	428 590 000	428 590 000	0	0,0 %
Sámeálbmot foandda reanttuid álggaheapmi	991 099	992 000	901	0,1 %
Doaibmaboađuid submi	429 581 099	429 582 000	901	0,0 %
Váikkuhangaskaoamit				
Váikkuhangaskaoamit	284 665 718	287 390 621	2 724 904	0,9 %
Váikkuhangaskaomiid submi	284 665 718	287 390 621	2 724 904	0,9 %
Doaibmagolut				
Politihkalaš dási doaibma	29 272 966	30 213 000	940 034	3,1 %
Hálddahusa doaibma	111 514 142	110 008 000	-1 506 142	-1,4 %
Doaibmagoluid submi	140 787 108	140 221 000	-566 108	-0,4 %
Doaibmaboađus	4 128 273	1 970 379	2 157 894	
Jahkebohtosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálie	-4 128 273			
Geavaheami submi	0			

Čájeha ahte jahkerekhetdoalus lea badjebáza 4 128 273 ru 31.12.2015 muttus. Reviderejuvvon Det var ved revidert budsjett for 2015 bušeahtas lei bušeterajuvvon 1 970 379 ruvdnosas badjebáza.

Sámediggi láve juohke jagi revideret bušeahta dievasčoahkkimis geassemánus, jahkeraportta mearrádusa vuodul njukčamánus.

2 Juolludusat departemeanttain

Juolludusat departemeanttain leat ná:

Tabealla 3.2

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodep. – OHD	277 634 000	277 634 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta – MD	40 331 000	40 331 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta – MD	15 660 000	15 660 000	0	0,0 %
Birasgáhttendepartemeanta – BD	3 396 000	3 396 000	0	0,0 %
Kulturdepartemeanta – KD	78 986 000	78 986 000	0	0,0 %
Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta – DFD	5 388 000	5 388 000	0	0,0 %
Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindep. – MDD	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Oljo- ja energiijadepartemeanta	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Submi	423 395 000	423 395 000	0	0,0 %
Sámeálbmotfoanda	5 195 000	5 195 000	0	0,0 %
Submi	428 590 000	428 590 000	0	0,0 %

Sámediggái lei ášši 19/15 oktavuodas, Sámedikki 2015 reviderejuvvon bušeahhta, juolluduvvon oktiibuot 428 590 000 ru.

Dasa lassin juolludusaide bajábealde, lea Sámediggi ožžon lassijuolludusaid ja doarjaga mat leat fievrriiduvvon sisaboahhtun rehketdoalus eará váldopoastaide.

- 1 000 000 ru Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas (GOD) válgadutkanbargui.
- 600 000 ru Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas (GOD) suohkanodastusbargui
- 750 000 ru Kulturdepartemeanttas (KUD) sámi valástallamii 2015 várás.
- 1 100 000 ru Olgoriikadepartemeanttas (OD) riikkaidgaskasaš bargui.
- 2 000 000 ru Riikaantikváras doarjjaruđaid juolludeami várás ráfáidahttojuvvon ja gáhttenár-

vosaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjaleapmái ja sihkkarastimii.

- 4 200 000 ru Riikaantikváras sámi viesuid identifiseren- ja registrerenprošektii Norggas 2015:s.
- 150 000 ru Riikaantikváras árvoháhkkanprošektii Soahtemuittut Davvi Sálttus 2014 várás.
- 50 000 ru Riikaantikváras kulturhistorjjálaš eanadahkii Romssa fylkkas masa lea nationála beroštupmi (KULA).
- 50 000 ru Riikaantikváras gaska- ja Davvi-Norgga čázadatiskkademiid fágalaš prográmma joatkimii.
- 34 000 ru Riikaantikváras válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjalanprográmmii (BARK).

3 Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2015

Tabealla 3.3

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Giella	74 868 301	78 864 000	3 995 699	5,1 %
Kultuvra	106 716 162	106 143 000	-573 162	-0,5 %
Girjerádjju	9 028 812	9 047 000	18 188	0,2 %
Mánaidgárddit	11 296 975	11 405 000	108 025	0,9 %
Vuodđooahpahuš	25 015 443	25 325 000	309 557	1,2 %
Alit oahppu ja dutkan	4 703 000	4 000 000	-703 000	-17,6 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	3 323 647	3 696 000	372 353	10,1 %
Areálat ja biras	3 931 254	4 100 000	168 746	4,1 %
Kulturmuutosuodjalus	3 272 063	3 150 000	-122 063	-3,9 %
Ealáhusat	33 122 230	33 174 621	52 391	0,2 %
Báikkálaš ja guovlulaš ovttasbargu	2 934 946	2 350 000	-584 946	-24,9 %
Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu	2 242 849	2 009 000	-233 849	-11,6 %
Eará doaibmabijut	4 210 036	4 127 000	-83 036	-2,0 %
Váikkuhangaskaomiid submi	284 665 718	287 390 621	2 724 904	0,9 %

Oktiibuot čájeha jagi 2015 váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2 724 904 ruvdnosaš badjebáhca.

Sámedikki váikkuhangaskaoamit leat njuolggajuolludusat ja ohcanvuđot doarjjaortnegat.

Sámediggeráđdi juolluda ohcanvuđot doarjjaortnegiid Sámedikki bušeahtas, earret daid váikkuhangaskaomiid maid čoahkkinjodihangoddi hálddaša.

Dát fápmudus lea 2015:s geavahuvvon dainna lágiin ahte muhtun ohcanvuđot doarjja-poasttaid vuollebáhcaii lea válđojuvvon ruhta eará doarjja-poasttain main lea leamaš badjebáza (gč. kapihtala 20). Dán birra lea dieđihuvvon dievasčoahkkmii juovlamánu 2015 ráđi diedáhusas.

4 Giella

Tabealla 3.4

	Rev. buš 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ovddasvástádus sámegielas	387 500	400 000	12 500	3,1 %
Sámegielaid rámmaeavttut	2 653 961	4 000 000	1 346 039	33,7 %
Giellageavaheaddjit	3 322 452	3 500 000	177 548	5,1 %
Sámegielaid geavaheapmi	68 504 388	70 964 000	2 459 612	3,5 %
Submi	74 868 301	78 864 000	3 995 699	5,1 %

4.1 Ovddasvástádus sámegielas

Tabealla 3.5

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Guovttegielatvuoda doarjaga evalueren	387 500	400 000	12 500	3,1 %
Submi	387 500	400 000	12 500	3,2 %

Lea dahkkojuvvon šiehtadus Nordlandforsknigeniin guovttegielatvuodadoarjagiid evaluerema birra. Evalueren lea plánejuvvon gárvvistuvvot

ođđajagimánus 2016. Vuosttaš oassi lea máksojuvvon ja reasta máksojuvvo go evalueren lea čadahuvvon ja lea várrejuvvon 2015:s.

4.2 Sámegiela rámmaeavttut

Tabealla 3.6

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sátnegirjiid ja sátnelisttaid digitaliseren	114 250	1 000 000	885 750	88,6 %
Čállinrávagirji – ođđa preanttus	189 684	500 000	310 316	62,1 %
Sámi giellagáldu	2 350 027	2 500 000	149 973	6,0 %
Submi	2 653 961	4 000 000	1 346 039	50,7 %

Sátnegirjiid ja sátnelisttaid digitaliserema badjebáza geavahuvvo gokčat eará poasttaid vuollebáhcaga gč. kapihtal 20 Ođđasisjuogadeamit.

Čállinrávagirji čájeha badjebáhcaga. Plána mielde dat galggai prentejuvvot skábmamánus/juovlamánus 2015, muhto dan sivas go Sámi giellagáldu galgá dan dohkkehít, de manjduvui prenten 2016:ii. Čállinrávagirji badjebáza manná eará

poasttaid vuollebáhcagiid gokčamii, gč. kapihtal 20 Ođđasisjuogadeamit.

Sámi giellagáldu čájeha 149 973 ruvdnosaš badjebáhcaga rabas virggi geažil. Sámidggi lea ožžon stáhta Interreg ruđaid ja regionála mielruhtadeami Romssa fylkkasuohkanis ohcama vuodul. Ođđa prošeaktaáigodat lea 01.08.2015 rájes 31.05.2018 rádjai.

4.3 Giellageavaheaddjit

Tabealla 3.7

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi giellakampánja	449 025	500 000	50 975	10,2 %
Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella fágan joatkkaskuvllain	2 868 000	3 000 000	132 000	4,4 %
Hupmansyntesa	5 428	0	-5 428	-
Submi	3 322 452	3 500 000	177 548	5,1 %

Sámi giellakampánja čájeha 50 975 ruvdnosaš badjebáhcaga. Kampánja loahpahuvvui 2015:s.

Stipeanddat ohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis joatkkaskuvllas čájeha 132 000 ruvdnosaš badjebáhcaga. Sivvan badjebáhcagii lea go

daid ohppiid lohku lea njiedjan geat ohce stipeandda. Badjebáza geavahuvvo gokčat eará poasttaid vuollebáhcagiid, gč. kapihtal 20 Ođđasisjuogadeamit.

4.4 Sámegiela geavaheapmi

Tabealla 3.8

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Gielddaid guovttegielatvuoda doarjja	42 657 650	43 329 000	671 350	1,5 %
Guovttegielatvuoda doarjja fylkkagielddaide	4 573 138	5 100 000	526 862	10,3 %
Doarjja sámi giellaguovddážiidda	14 175 600	14 375 000	199 400	1,4 %
Giellaprošeavttat	7 098 000	8 160 000	1 062 000	13,0 %
Submi	68 504 388	70 964 000	2 459 612	3,5 %

Guovttegielatvuodadoarjagat gielddaide ja fylkka-gielddaide ja giellaguovddážiidda čájehit badjebáh-caga. Sivvan badjebáh-cagii lea ruovttoluottageassimat gielddain; Kárásjogas, Gáivuonas, Snoasas ja Romssa ja Finnmárkku fylkkagielddain. Badjebáza geavahuvvo gokčat eará poasttaid vuollebáh-cagiid, gč. kapihtal 20 Ođđasisjuogadeamit.

Giellaguovddážit čájehit 1 062 000 ruvdnosaš badjebáh-caga. Sivvan badjebáh-cagii leat earret eará ruovttoluottageassimat ja ovdalis addojuvvon doarjagiid ruovttoluottamáksin.

Tabealla 3.9 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2011	275 000	3,1 %	250 000	0
2012	487 500	5,4 %	20 000	0
2013	1 537 700	17,1 %	407 500	0
2014	2 397 950	26,6 %	2 000	28 000
2015	4 302 550	47,8 %	0	0
Submi	9 000 700	100,0 %	679 500	28 000

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea oktii-buot 707 500 ru gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta. 9 000 700 ru várrejuvvo

gokčat doarjjalohpádusaid mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2015.

5 Kultuvra

Tabealla 3.10

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	21 636 244	21 100 000	-536 244	-2,5 %
Sámi kulturásahusat arenan sámi kultuvrra gaskusteapmái ja vásiheapmái	79 005 918	78 969 000	-36 918	0,0 %
Sámi faláštallan	2 207 000	2 207 000	0	0,0 %
Sámi mediafálaldat	3 867 000	3 867 000	0	0,0 %
Submi	106 716 162	106 143 000	-573 162	-0,5 %

5.1 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Tabealla 3.11

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi dáiddáršiehtadus	7 100 000	7 100 000	0	0,0 %
Doarjja ludiide ja sámi musihkkii	2 545 200	2 500 000	-45 200	-1,8 %
Doarjja girjjálašvuhtii	5 893 080	6 000 000	106 920	1,8 %
Girječállin	687 796	700 000	12 204	1,7 %
Noereh!	125 000	125 000	0	0,0 %
Doarjja kulturdoaimmabijuide	5 285 168	4 675 000	-610 168	-13,1 %
Submi	21 636 244	21 100 000	-536 244	-2,5 %

Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii, ja girjjálašvuhthii čájeha badjebáhcaga. Sivvan badjebáhcagii lea ovdalis addojuvvon doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin, ja kommenterejuvvo maiddái oktasaččat kapihttala manjimus teakstaoasis.

Doarjja kulturdoaimbajuide čájeha 610 168 ruvdnosaš vuollebáhcaga. Sivvan vuollebáhcagii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihttala 20 Oddásisjuogadeamit. Poasta kommenterejuvvo maiddái oktasaččat kapihttala manjimus teakstaoasis.

5.2 Kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Tabealla 3.12

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi festiválat	4 333 000	4 333 000	0	0,0 %
Sámi teather	22 056 000	22 056 000	0	0,0 %
Sámi museat	31 733 000	31 733 000	0	0,0 %
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat	15 502 217	15 558 000	55 783	0,4 %
Dáidda- ja kulturgaskkustanarenan	2 081 700	2 139 000	57 300	2,7 %
Doarjja gelbbolašvuoda ovddideapmái sámi ásašusain	550 000	400 000	-150 000	-37,5 %
Sámi lágádusat	2 750 001	2 750 000	-1	0,0 %
Submi	79 005 918	78 969 000	-36 918	0,0 %

Dáidda- ja kulturgaskkustanarenan čájeha 55 783 ruvdnosaš badjebáhcaga. Sivvan badjebáhcagii lea ovdalis addojuvvon doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin, gč. kapihttala 20 Oddásisjuogadeamit

Sámi ásašusaid gealbudeapmi čájeha 150 000 ruvdnosaš vuollebáhcaga. Sivvan vuollebáhcagii lea badjelmeare geavaheapmi.

5.3 Sámi valáštallan

Tabealla 3.13

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi valáštallan	2 207 000	2 207 000	0	0,0 %
Submi	2 207 000	2 207 000	0	0,0 %

Sámediggi lea dasa lassin ožžon 750 000 kulturdepartemeanttas sámi valáštallamii. Dát sisabohtu

lea fievrriiduvvon sisabohtun ja juolliduvvon dán poasttas 2015:s.

5.4 Sámi mediat

Tabealla 3.14

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi mediafálaldat	3 867 000	3 867 000	0	0,0 %
Submi	3 867 000	3 867 000	0	0,0 %

Kultuvrra ohcanvuđot doarjjaortnegat čájehit vuollebáhcaga oktiibuot. Sivvan vuollebáhcagii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea

oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihttala 20 Oddásisjuogadeamit.

Tabealla 3.15 Doarjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2007	0	-	60 000	0
2009	0	-	55 000	0
2010	0	-	75 000	0
2011	456 500	2,4 %	75 000	75 000
2012	1 224 500	6,4 %	82 000	84 000
2013	2 774 000	14,5 %	140 120	57 300
2014	5 352 800	27,9 %	90 451	15 500
2015	9 368 664	48,9 %	93 049	0
Submi	19 176 464	100,0 %	670 620	231 800

Prošeavttain mat eai leat čađahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta 902 420 ru. Várrejuvvo 19 176 464 ru gokčat

lohpádusaid mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2015.

6 Bibliotekha

Tabealla 3.16

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Gaskkustandoaibma	8 947 000	8 947 000	0	0,0 %
Bibliotekhaovddideapmi	81 812	100 000	18 188	18,2 %
Submi	9 028 812	9 047 000	18 188	0,2 %

6.1 Gaskkustandoaibma

Tabealla 3.17

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Doarjja sámi girjebussiide	8 947 000	8 947 000	0	0,0 %
Submi	8 947 000	8 947 000	0	0,0 %

6.2 Bibliotekhaovddideapmi

Tabealla 3.18

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Konferánsa sámi girjjálašvuoda ja kultuvrra birra	81 812	100 000	18 188	18,2 %
Submi	81 812	100 000	18 188	8,2 %

Sámedikki bibliotekha lágidii sámi girjjálašvuoda-beivviid bajidan dihtii máhtu sámi girjjálašvuoda birra. Konferánsa sámi girjjálašvuoda ja kultuvrra

birra lágiduvvui golggotmánu 13.–14. b. 2015 oktiibuot 70 oassálastiiguin.

7 Mánáidgárddit

Tabealla 3.19

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Mánáidgárddi sisdoallu	6 521 253	6 955 000	433 747	6,2 %
Giellamovttiidahttin mánáidgárddis	1 197 700	1 500 000	302 300	20,2 %
Giellalávgunmállet	462 500	1 400 000	937 500	67,0 %
Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	3 029 700	1 500 000	-1 529 700	-102,0 %
Ovttasbargu ja oktavuohhta ruovttu, mánáidgárddi ja skuvlla gaskka	85 822	50 000	-35 822	-71,6 %
Submi	11 296 975	11 405 000	108 025	0,9 %

7.1 Mánáidgárddi sisdoallu

Tabealla 3.20

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main lea sámi ossodat	6 521 253	6 955 000	433 747	6,2 %
Submi	6 521 253	6 955 000	433 747	6,2 %

Sámediggi lea lágidan mánáidgárdesemináraid mánáidgárdebargiid várás lullisámi guovlluin. Uhcán mánáidgárddiin lea lullisámi mánáidgárdefálaldat, ja dárbu deaivvadit ja digaštallat okta-

saš hástalusaid lea stuoris. Sámediggi bargá ovtta Davvi-Trøndelága fylkkamánniin lullisámi semináraid oktavuodas.

7.2 Giellamovttiidahttin mánáidgárddiin

Tabealla 3.21

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi giellaoahpahuš	1 197 700	1 500 000	302 300	20,2 %
Submi	1 197 700	1 500 000	302 300	20,2 %

7.3 Giellalávgunmállet

Tabealla 3.22

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Doarjja prošeavttaide ja ovddidanbargguide mánáidgárddiin	462 500	1 400 000	937 500	67,0 %
Submi	462 500	1 400 000	937 500	67,0 %

7.4 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat

Tabealla 3.23

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	3 029 700	1 500 000	-1 529 700	-102,0 %
Submi	3 029 700	1 500 000	-1 529 700	-102,0 %

Ohcanvuđotortnegiid doarjagat sámi mánáidgárd-
diide leat dás čohkkejuvvon ja čájehit badjebáh-
caga. Dat mearkkaša ahte vuollebáza ovttast

tas gokčojuvvo badjebáhcaigiin eará poasttas, gč.
kapihttala 20 Ođđasisjuogadeamit

7.5 Ovttasbargu ja gaskavuohta gaskal ruovttu, mánáidgárddi ja skuvlla

Tabealla 3.24

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Seminára mánáidgárddis skuvlii sirdima birras	85 822	50 000	-35 822	-71,6 %
Submi	85 822	50 000	-35 822	-71,6 %

Sámediggi lea lágidan guokte mánáidgárdese-
minára 2015:s. Nubbi lei lullisámi guovllu mánáid-
gárdebargiid várás nu mo válldahuvvon kapihtta-
lis 7.1 Mánáidgárddi sisdoallu. Nubbi seminára
lea mánáidgárdebargiid várás ja sáhtta molsašud-
dat jagis jahkái guđe bargiidjoavkkuid várás mii
lágidit seminára. Dán jagi lágiduvvui seminára Ált-
tás fáttáin “rasttideapmi mánáidgárddis skuvlii”

mánáidgárdebargiid ja oahpaheddjiid várás skáb-
mamánu 11.–12. b. 2015. Sivvan vuollebáhcaigi
leat stuorát golut olggobealde logaldalliide go dan
mii lei bušeterejuvvon.

Ohcanvuđotortnegiid doarjagat sámi mánáid-
gárdiide čájeha badjebáhcaiga. Sivvan badjebáh-
cagii lea ovdalis addojuvvon doarjagii ruovttoluot-
tageassin ja ruovttoluottamáksin.

Tabealla 3.25 Doarjjalohpádušat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2012	75 000	1,9 %	14 000	0
2013	439 500	11,4 %	52 550	0
2014	1 182 000	30,6 %	270 000	39 675
2015	2 165 250	56,1 %	6 000	222 068
Submi	3 861 750	100,0 %	342 550	261 743

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea gesso-
juvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

604 293 ru. Várrejuvvo 3 861 750 ru gokčat lohpa-
dusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

8 Vuodđooahpahuš

Tabealla 3.26

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi oahppi vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuoddu	25 015 443	25 325 000	309 557	1,2 %
Submi	25 015 443	25 325 000	309 557	1,2 %

8.1 Sámi oahppi vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuoddu

Tabealla 3.27

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Oahppoplánaid odasmahttin	90 119	500 000	409 881	82,0 %
Fierpmádat sámegieloahpahusa várás	300 000	300 000	0	0,0 %
Doarjagiid oahpponeavvoráhkadeapmái	20 883 391	21 025 000	141 609	0,7 %
Oahpponeavvuid oastin	291 389	0	-291 389	-
Lullisámi terminologíija- ja oahpponeavvoráhkadeapmi	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Sámi oahpponeavvoportála – Ovttas – Aktan – Aktesne	1 500 000	1 500 000	0	0,0 %
Doarjja árbedihtui ja sámi meahccegeavaheapmái vuoddoskuvllas	950 544	1 000 000	49 456	4,9 %
Submi	25 015 443	25 325 000	309 557	1,2 %

Oahppoplánaid odasmahttin čájeha 409 881 ruvdnosat badjebáhcaga. Badjebáza geavahuvvo gokčat eará poasttaid vuollebáhcaga, gč. kapihtala 20 Ođđasisjuogadeamit. Oahppoplánabargu sorjá nátionála álgagis. Ovdamearkka dihtii ferte Sámediggi vuordit departemeantta barggu ođđasisstrukturereamiin joatkkaoahpahusa, ovdalگو sierra oahppoplánaid sáhtta odasmahttigoahtit. Nu sorjá Sámedikki oahppoplánabargu maiddái das mo departemeanta ovdána čuovvoleamiin Ludvigsen lávdegotti árvalusa boahhteáiggi skuvlla birra. Dát lea dakkár proseassa mii vuolggaha dálá oahppoplánaid odasmahttima ja ođđa oahppoplánaid vejolaš ásaheami.

Oahppanressursaid ráhkadeapmi čájeha 141 609 ruvdnosaš badjebáhcaga. Sivvan badjebá-

hcagii lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin. Poasta kommenterejuvvo oktasáčat manimus teakstaoasis.

Oahpponeavvuid oastin čájeha 291 389 ruvdnosaš vuollebáhcaga. Sivvan vuollebáhcagii lea ahte eai leat várrejuvvon ruđat dasa 2015 bušeahatas.

Árbediehtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuoddoskuvllas čájehit 49 456 ruvdnosaš badjebáhcaga. Sivvan badjebáhcagii lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin. Poasta kommenterejuvvo maiddái oktasáčat manimus teakstaoasis

Vuoddoohpahusa ohcanvuđot doarjjapoasttat čájehit badjebáhcaga. Sivvan badjebáhcagii lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin

Tabealla 3.28 Doarjjalohpádušat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2009	104 000	0,2 %	0	0
2010	2 945 000	6,2 %	0	0
2011	3 223 000	6,8 %	88 438	0
2012	7 404 250	15,5 %	102 171	0
2013	8 003 900	16,8 %	0	0
2014	13 849 845	29,1 %	0	0
2015	12 091 700	25,4 %	600 000	0
Submi	47 621 695	100,0 %	790 609	0

Prošeavttain mat eai leat čađahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

790 609. Várrejuvvo 47 621 695 ru gokčat lohpađusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

9 Alit oahppu ja dutkan

Tabealla 3.29

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi dutkan	1 150 000	1 150 000	0	0,0 %
Sámi servodaga gelbbolašvuodadárbbu nannen	3 553 000	2 850 000	-703 000	-24,7 %
Submi	4 703 000	4 000 000	-703 000	-17,6 %

9.1 Sámi dutkan

Tabealla 3.30

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ovddasmanniprošeakta Árbediehtoguovddáš	1 150 000	1 150 000	0	0,0 %
Submi	1 150 000	1 150 000	0	0,0 %

9.2 Studeanttaid rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

Tabealla 3.31

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Stipeanda alit ohppui	3 553 000	2 850 000	-703 000	-24,7 %
Submi	3 553 000	2 850 000	-703 000	-24,7 %

Stipeanda alit ohppui čájeha 703 000 ruvdnosaš vuollebáhca. Sivvan vuollebáhcaii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea odđa-

sis juogadan ruđaid postii, gč. kapihttala 20 Odđasisjuogadeamit.

10 Dearvvašvuohta ja sosiála

Tabealla 3.32

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ovttaárvosaš dearvvašvuođa ja sosiálabálvalus	2 873 647	3 246 000	372 353	11,5 %
Veahkaváldi lagaš oktavuodain sámi servodagas	450 000	450 000	0	0,0 %
Submi	3 323 647	3 696 000	372 353	10,1 %

10.1 Dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalus

Tabealla 3.33

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Geavaheaddjivuđot fáalldat sámi vuorrasiidda	562 000	562 000	0	0,0 %
Sámi doavttersearvi	150 000	150 000	0	0,0 %
Doarjja dearvvašvuođa- ja sosiálaprošeavttaide	2 161 647	2 534 000	372 353	14,7 %
Submi	2 873 647	3 246 000	372 353	11,5 %

Sivvan dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaid 372 353 ruvdnosaš badjebáhcegii leat ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluot-

tamáksin. Badjebáza geavahuvvot gokčat eará poasttaid vuollebáhcegiid, gč. kapihtala 20 Odda-sisjuogadeamit

10.2 Veahkaváldi lagas gaskavuodain

Tabealla 3.34

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Čielggadus veahkaválddi birra lagaš oktavuodain sámi servodagas	450 000	450 000	0	0,0 %
Submi	450 000	450 000	0	0,0 %

Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat čájehit badjebáhcega. Sivvan badjebáhcegii lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin.

Tabealla 3.35 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2011	105 000	2,2 %	0	0
2012	90 000	1,9 %	330 435	431 871
2013	158 500	3,3 %	56 047	0
2014	1 507 500	31,4 %	45 000	0
2015	2 943 000	61,3 %	12 500	12 500
Submi	4 804 000	100,0 %	443 982	444 371

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

888 353. Várrejuvvo 4 804 000 ru gokčat lohpadusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

11 Areálat ja biras

Tabealla 3.36

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ovddasvástádus ja rámmaeavttut areálaid ja resurssaid hálddašeamis	3 931 254	4 100 000	168 746	4,1 %
Submi	3 931 254	4 100 000	168 746	4,1 %

11.1 Ovddasvástádus ja rámmaeavttut areálaid ja resurssaid hálddašeamis

Tabealla 3.37

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Areála- ja birasdieđáhus	281 254	450 000	168 746	37,5 %
Bargu álgoálbmot- ja olmmošvuoigatvuoda-áššiiguin	3 650 000	3 650 000	0	0,0 %
Submi	3 931 254	4 100 000	168 746	4,1 %

Areála- ja birasdiedáhus čájeha 168 746 ruvdnosaš badjebáhca. Sivvan badjebáhcaii lea ahte čálii gii galgá čállit artihkkaliid diedáhussii, ii oáččo máksojuvvot nuppi oasi honoráras ovdalگو artihkkaliid lea buktán. Mánnga artihkkalčáliin eai

nagodan lágideit artihkkaliid álgo áigemearis, mii lei jagi 2015 loahppa. Danne eai leat sáhtta faktuuret olles supmi. Muhtumat bidjet várra mielddusin loahppafakturai mátkerehkegiid oassálastima ovdas fágaseminárii.

12 Kulturmuittosuodjaleapmi

Tabealla 3.38

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámi kulturmuittosuodjalusa rámmaeavttut	203 910	250 000	46 090	18,4 %
Kulturmuittuid hálddašeapmi	3 068 153	2 900 000	-168 153	-5,8 %
Submi	3 272 063	3 150 000	-122 063	-3,9 %

12.1 Sámi kulturmuittosuodjaleami rámmaeavttut

Tabealla 3.39

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Kulturmuittokonferánša	203 910	250 000	46 090	18,4 %
Submi	203 910	250 000	46 090	18,4 %

Kulturmuittokonferánša čájeha 46 090 ruvdnosaš badjebáhca. Sámedikki kulturmuittokonferánša lágidevvo danne vai šaddá mielde vuodđun sierra

sámediggediedáhussii sámi kulturmuittosuodjalusa birra. Konferánša lágidevvoi Guovdageainnus njukčamánu 11.–12. b. 2015.

12.2 Sámi kulturmuittuid hálddašeapmi

Tabealla 3.40

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Doarjja kulturmuittosuodjalussii	2 310 555	2 400 000	89 445	3,7 %
Nuortasámi kulturbiras Nuortalaš gilis	758 426	500 000	-258 426	-51,7 %
Doarjja sámi visttiid registreremi	-829	0	829	-
Submi	3 068 153	2 900 000	-168 153	-5,8 %

Sivvan sámi kulturmuittosuodjalusa 89 445 ruvdnosaš badjebáhcaii leat ovdalis addojuvvon doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin. Sámediggi lea dasa lassin ožžon juolluduvvot 2 000 000 ru Riikaantikváras doarjagiid juogadeapmái ráfáiduhuvvot ja suodjalanveara kulturmuittuid ja kulturbirrasiid suodjaleapmái ja sihkkarastimii. Juolludus lea fievrriduvvon sisabohtun ja juolluduvvon dán poasttas, gč. kapihtala 20 Oddasisjuogadeamit

Säämsijdd nuortalaš kulturbiras čájeha 258 426 ruvdnosaš badjebáhca. Sivvan vuollebáhcaii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámedig-

geráddi lea oddasis juogadan ruđaid postii, gč. kapihtala 20 Oddasisjuogadeamit.

330 000 ru lea várrejuvvon Sámi visttiid registreremii. Sámi visttiid registreren lea prošeakta mii Sámedikkis lea leamaš mánnga jagi ja bargu jotkojuvvo 2016 rádjai. Sámediggi oáčcui juolluduvvot 4 200 000 ru dán prošeaktii Riikaantikváras 2015:s.

Dasa lassin lea Sámediggi ožžon juolluduvvot 150 000 ru Riikaantikváras árvohákanprošeaktii Nuorta-Sálttu soahtemuittut 2015 várás. Dat juolludus galgá sirdojuvvot Árranii ja lea danne várrejuvvon 2016 várás.

Kulturmuutosuodjalusa ohcanvuđot doarjjapoasttat čájehit badjebáhčaga. Sivvan badjebáhčagii

lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin.

Tabealla 3.41 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2008	0	-	75 000	69 950
2010	53 000	0,6 %	169 000	0
2011	265 500	3,0 %	72 800	0
2012	991 000	11,3 %	50 000	33 695
2013	1 309 500	14,9 %	3 000	0
2014	2 700 500	30,7 %	0	0
2015	3 464 000	39,4 %	0	0
Submi	8 783 500	100,0 %	369 800	103 645

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

473 445 ru. Várrejuvvo 8 783 500 ru gokčat lohpadusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

13 Ealáhusat

Tabealla 3.42

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Vuoddoealáhusaid rámmaeavttut	6 175 900	6 000 000	-175 900	-2,9 %
Geasuheaddji báikegottit	9 043 452	9 743 621	700 169	7,2 %
Kulturealáhusat	16 983 753	16 431 000	-552 753	-3,4 %
Árvoháhkkan ja ođđaálggaheamit	919 125	1 000 000	80 875	8,1 %
Submi	33 122 230	33 174 621	52 391	0,2 %

13.1 Vuoddoealáhusaid rámmaeavttut

Tabealla 3.43

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Doarjja vuoddoealáhusaide	6 175 900	6 000 000	-175 900	-2,9 %
Submi	6 175 900	6 000 000	-175 900	-2,9 %

Vuoddoealáhusdoarjagat čájehit 175 900 ruvdnošaš vuollebáhčaga. Sivvan vuollebáhčagii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráđdi lea

ođđasis juogadan ruđaid postii, gč. kapihttala 20 Ođđasisjuogadeamit.

13.2 Geasuheaddji báikegottit

Tabealla 3.44

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Ealáhuseallin ja fitnodatovddideapmi	5 863 302	6 743 621	880 319	13,1 %
Doarjja meahcásteapmái, viidáset ráhkadeapmái ja sámi mátkeealáhusaide	3 180 150	3 000 000	-180 150	-6,0 %
Submi	9 043 452	9 743 621	700 169	7,2 %

Eálhuseallin ja fitnodatovddideapmi čájehit 880 319 ruvdnosaš badjebáhca. Sivvan badjebáhca gii lea ovdalis addojuvvon doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin, gč. kapihtala 20 Oddásisjuogadeamit

Meahcci, viidáset ráhkadeapmi ja sámi mátkeealáhusat čájehit 180 150 ruvdnosaš vuollebáhca. Sivvan vuollebáhca gii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihtala 20 Oddásisjuogadeamit.

13.3 Kulturealáhusat

Tabealla 3.45

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámedikki kulturealáhusprošeakta	2 679 539	2 750 000	70 461	2,6 %
Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja dasa rekrutteremii	2 648 000	2 648 000	0	0,0 %
Duodjeinstituhtta	2 933 000	2 933 000	0	0,0 %
Duoji ealáhussiehtadus	8 723 213	8 100 000	-623 213	-7,7 %
Submi	16 983 753	16 431 000	-552 753	-3,4 %

Gelbbolašvuodavuođot kulturealáhusaid ovddideapmi čájeha 70 461 ruvdnosaš badjebáhca.

Duoji ealáhussiehtadus čájeha 623 213 ruvdnosaš vuollebáhca. Sivvan vuollebáhca gii lea bad-

jelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihtala 20 Oddásisjuogadeamit.

13.4 Árvohákan ja odđa ásaheamit

Tabealla 3.46

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Gealbolokten ja čuovvoleapmi	919 125	1 000 000	80 875	8,1 %
Submi	919 125	1 000 000	80 875	8,1 %

Gealbolokten ja čuovvoleapmi čájehit 80 875 ruvdnosaš badjebáhca. Badjebáza geavahuvvot gokčat eará poasttaid vuollebáhca gii, gč. kapihtala 20 Oddásisjuogadeamit.

Ealáhusa ohcanvuođotdoarjagat čájehit vuollebáhca. Sivvan vuollebáhca gii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihtala 20 Oddásisjuogadeamit.

Tabealla 3.47 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2011	116 000	0,5 %	68 000	0
2012	460 350	1,9 %	170 000	0
2013	1 993 900	8,4 %	1 326 921	384 600
2014	7 393 795	31,1 %	569 998	14 500
2015	13 789 413	58,1 %	44 550	0
Submi	23 753 458	100,0 %	2 179 469	399 100

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

2 578 569 ru. Várrejuvvo 23 753 458 ru gokčat lohpadusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

14 Regionálaovddideapmi

Tabealla 3.48

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Regionála ovttasbargu	2 665 920	2 000 000	-665 920	-33,3 %
Báikkálaš ovttasbargu	269 026	350 000	80 974	23,1 %
Submi	2 934 946	2 350 000	-584 946	-24,9 %

14.1 Regionála ovttasbargu

Tabealla 3.49

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Regionálaovddidanprošeavttat	2 665 920	2 000 000	-665 920	-33,3 %
Submi	2 665 920	2 000 000	-665 920	-33,3 %

Sivvan regionálaovddidanprošeavttaid 665 920 ruvdnosaš báhcagii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid

postii, gč. kapihttala 20 Oddásisjuogadeamit. Poasta kommenterejuvvo maidđái kapihttala mañimus teakstaoasis.

14.2 Báikkálaš ovttasbargu

Tabealla 3.50

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Gieldaodastusa čuovvoleapmi	269 026	350 000	80 974	23,1 %
Submi	269 026	350 000	80 974	23,1 %

Gieldaodastusa čuovvoleapmi čájeha 80 974 ruvdnosaš badjelbáhcaga. Sámediggi lea dasa lassin ožžon juolluduvvot 600 000 ru Gielda- ja odasmahttindepartemeanttas Sámedikki bargui gieldaodastusain. Dát juolludus lea fievrriduvvon sisa- bohtun dán postii 2015:s.

Regionálaovddideapmi čájeha vuollebáhcaga. Sivvan vuollebáhcagii lea badjelmeare geavaheapmi ja sámediggeráddi lea oddásis juogadan ruđaid postii, gč. kapihttala 20 Oddásisjuogadeamit.

Tabealla 3.51 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2011	75 000	1,7 %	0	0
2012	319 000	7,3 %	0	0
2013	425 000	9,7 %	74 000	0
2014	1 656 100	37,7 %	419 000	92 500
2015	1 915 000	43,6 %	23 080	0
Submi	4 390 100	100,0 %	516 080	92 500

Prošeavttain mat eai leat čadahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

608 580 ru. Várrejuvvo 4 390 100 ru gokčat lohpa-dusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

15 Sámi ovttasbargu ja riikkaidgaskasaš bargu

Tabealla 3.52

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Riikkaidgaskasaš bargu	2 242 849	2 009 000	-233 849	-11,6 %
Submi	2 242 849	2 009 000	-233 849	-11,6 %

15.1 Riikkaidgaskasaš bargu

Tabealla 3.53

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Riikkaidgaskasaš bargu	1 009 000	1 009 000	0	0,0 %
WCIP 2014 čuovvoleapmi	1 233 849	1 000 000	-233 849	-23,4 %
Submi	2 242 849	2 009 000	-233 849	-11,6 %

WCIP 2014 čuovvoleapmi čájeha 233 849 ruvdno-saš vuollebáhčaga. Sivvan vuollebáhčagii lea eanet doaimmat go vurdojuvvon.

16 Eará doaimmabijut

Tabealla 3.54

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámiide guoski statistihkka Norggas	375 000	375 000	0	0,0 %
Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide	2 652 433	2 593 000	-59 433	-2,3 %
Organisašuvnndoarjja bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis	528 995	529 000	5	0,0 %
Doarjja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide	330 000	330 000	0	0,0 %
Ávvudeapmi Troanddimis 2017	300 000	300 000	0	0,0 %
Konferánsat	168 108	0	-168 108	-
Čielggadeamit ja árvoštallamat	-144 500	0	144 500	-
Submi	4 210 036	4 127 000	-83 036	-2,0 %

Sámi válдоorganisašuvnnat čájehit 59 433 ruvdnosaš vuollebáhčaga. Sivvan vuollebáhčagii lea boasttuvuohta doarjaga meroštallamis.

Konferánsat čájehit 168 108 ruvdnosaš vuollebáhčaga. Sivvan vuollebáhčagii lea boazodoallokonferánsa čadaheapmi Guovdageainnus guovvamánus 2015. Eai lean várrejuvvon ruđat dasa 2015 bušeahtas.

Dutkan-, ovddidan-, čielggadan- ja duodaštanruđat čájehit 144 500 ruvdnosaš badjebáhčaga. Sivvan badjebáhčagii lea ahte ledje várrejuvvon menddo ollu ruđat 2014:s mánáidgárddiid evalueremii ja danne fievrriduvvon ruovttoluotta 2015:s.

17 Sámeálbmotfoanda

Tabealla 3.55

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámeálbmotfoandda geavaheapme	4 433 846	6 192 000	1 758 154	28,4 %
Submi	4 433 846	6 192 000	1 758 154	28,4 %

Tabealla 3.56

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sátnegirjiid ja sátnelisttaid digitaliseren	114 250	1 000 000	885 750	88,6 %
Giellaproševttat	839 800	1 700 000	860 200	50,6 %
Girjjálašvuohta	1 350 000	1 350 000	0	0,0 %
Girječállin	687 796	700 000	12 204	1,7 %
Árbediehtu ja meahcásteapmi vuodđoskuvllas	500 000	500 000	0	0,0 %
Árbedieđuidd vuogádatlaš kárten	450 000	450 000	0	0,0 %
Stipeanda alit ohppui	492 000	492 000	0	0,0 %
Submi	4 433 846	6 192 000	1 758 154	28,4 %

Ohcanvuđot doarjjaortnegat giellaproševttat, girjjálašvuohta ja árbediehtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas čájehit badjebáhčaga.

Tabealla 3.57 Doarjjalohpádusat fámus 31/12-2015 ja máksojuvvon ruovttoluotta/gessojuvvo 2015:s

Jahki	Submi	%	Gess.ruovt	Máks.ruovt
2010	117 500	2,4 %	0	0
2012	392 500	8,0 %	343 200	0
2013	1 405 500	28,7 %	54 656	0
2014	1 493 750	30,5 %	0	0
2015	1 486 700	30,4 %	0	0
Submi	4 895 950	100,0 %	397 856	0

Proševttain mat eai leat čadahuvvon, lea gessojuvvon ruovttoluotta ja máksojuvvon ruovttoluotta

397 856 ru. Várrejuvvo 4 895 950 ru gokčat lohpađusaid mat lea fámus juovlamánu 31. b. 2015.

18 Politihkalaš dási doaibmagolut

Tabealla 3.58

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Politihkalaš dási doaibmagolut	24 527 272	25 039 000	511 728	2,0 %
Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjođihangotti geavahussii	4 745 694	5 174 000	428 306	8,3 %
Submi	29 272 966	30 213 000	940 034	3,1 %

18.1 Politihkalaš dási doaibma

Tabealla 3.59

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámedikki dievasčoahkkin	11 848 114	11 500 000	-348 114	-3,0 %
Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	2 037 147	2 208 000	170 853	7,7 %
Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	811 784	900 000	88 216	9,8 %
Sámi parlamentáralaš ráđđi	198 235	900 000	701 765	78,0 %
Sámediggeráđđi	8 947 779	8 500 000	-447 779	-5,3 %
Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	152 694	360 000	207 306	57,6 %
Sámedikki vuorasiidráđđi	385 449	411 000	25 551	6,2 %
Sámedikki váiddalávdegoddi	146 070	260 000	113 930	43,8 %
Submi	24 527 272	25 039 000	511 728	2,0 %

Oktiibuot čájeha politihkalaš dási doaibmarehketdoallu 511 728 ruvdnosaš badjebáhca.

Sivvan dievasčoahkkima vuollebáhcgii lea eanet doaimmat go vurdojuvvon jagi 2015 bušeahatas. Dasa lassin lei váttis meroštallat man ollu eanet dievasčoahkkin Oslos mávssášii čoahkkima ektui Kárášjogas.

Sivvan dievasčoahkkinjođihangotti badjebáhcgii lea badjel čuohte duhát ruvnnu seastin ruđain fágálávdegottiide ja ahte dievasčoahkkinjođihangoddi ii leat dárbbášan doallat nu ollu čoahkkimiid go vurdojuvvon.

Sivvan bearráigeahččanlávdegotti badjebáhcgii lea veaháš uhcit doaimmat go vurdojuvvon.

Sámi parlamentáralaš ráđđi čájeha badjebáhca. Sivvan badjebáhcgii lea uhcit doaimmat go vurdojuvvon.

Sivvan Sámediggeráđi vuollebáhcgii lea eanet doaimmat go bušeterejuvvon.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis ja Sámedikki váiddalávdegottis lea badjebáza. Sivvan badjebáhcgii lea uhcit doaimmat go vurdojuvvon.

18.2 Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjođihangotti hálddus

Tabealla 3.60

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 208 131	3 407 000	198 869	5,8 %
Opposišuvnna bargoeavttu	1 634 850	1 767 000	132 150	7,5 %
Doarjja 2013 sámediggeválgga listtaide	-191 600	0	191 600	-
Sámediggeválgga 2013	94 313	0	-94 313	-
Submi	4 745 694	5 174 000	428 306	8,3 %

Doarjja politihkalaš joavkkuide ja doarjja opposišuvnna bargoeavttuide Sámedikkis čájeha badjebáhčaga. Sivvan badjebáhčagii lea muhtun joavkkuide juolluduvvon doarjagiid ruovttoluottageassin ja ruovttoluottamáksin sivas go juolludaneavttut eai leat ollašuhthuvvon.

Doarjja sámediggeválgga listtaide čájeha 191 600 ruvdnosaš badjebáhčaga. Sivvan badjebáhčagii lea ovdalis doarjagiid ruovttoluottamáksin.

Sámediggeválgga 2013 čájeha 94 313 ruvdnosaš vuollebáhčaga. Sivvan vuollebáhčagii leat vuordekahtes golut Sámedikki jienastuslogu ođasmahttimii 2015:s.

19 Hálldahusdási doaibmagolut

Tabealla 3.61

	Rehketdoallu 2015	Rev. buš 2015	Erohus	%
Hálldahusa doaibma	111 514 142	110 008 000	-1 506 142	-1,4 %
Submi	111 514 142	110 008 000	-1 506 142	-1,4 %

Hálldahusa dási doaibmagolut čájehit 1 506 142 ruvdnosaš vuollebáhčaga bušeahta ektui. Lassin goluide daid digitaliserenproševttaid oktavuodas, mat leat namuhuvvon kapihttala 14.2 goalmát oasis, lea teknihkalaš reaidduid, kántorbieregasiid, dulkonrusttega, videokonferánssa, Kárásjoga ođđavistti čoahkkinlanjaid, kantuvrraid ja oktasareálaid bieregasiid háhkan sivvan badjelmeare geavaheapmái. Muđui leat háhkkojuvvon dihtorat, fierpmádatreaiddut ja AV-reaiddut.

50 000 ru lea várrejuvvon kulturhistorjjálaš eanadahkii Romssa fylkkas masa lea nationála beroštupmi. Dát bargu ii čađahuvvo ovdal 2016. Sámediggi oačču 50 000 ru dán prošehtii Riikaantikváras 2015:s.

Viidáseappot lea várrejuvvon 50 000 ru čázadastiskkademiid fágalaš prográmma joatkimii gaska ja davvi-Norggas 2015:s. Ii dát bargu ge čađahuvvo ovdal 2016. Sámediggi oačču 50 000 ru dán prošehtii Riikaantikváras 2015:s.

20 Ođđasisjuogadeami

Sámediggeráđdi mearridii golgotmánu áššis SR 155/15 Ođđasisjuogadeami rehketdoaluls golgotmeanu muttus 2015. Dát ođđasisjuogadeapmi diedihuvvui ráđi diedáhusas juovlamánu dievasčoahkkimis 2015.

Tabealla 3.62

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta 2015	Ruđaid maid sáhtta eara- láhkai geavahit	Gevahuvvo dáidda poast- taide	Bušeahhta 2015 manjá rievda- demiid
10010	Ovddidandoarjagat	10 832 000	-574 000	0	10 258 000
10050	Finnmárkku fylkkagiella/ Finnmark fylkeskommune	956 000	-143 000	0	813 000
10051	Romssa fylkkasuohkan/ Troms fylkeskommune	956 000	-144 000	0	812 000
10054	Ovddidandoarjagat	1 276 000	-179 000	0	1 097 000
11100	Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkas- kuvllain	3 000 000	-132 000	0	2 868 000
12000	Sámi Giellagáldu	2 500 000	0	150 000	2 650 000
12700	Sátnegirjiid ja sátnelisttaid digitaliseren	1 000 000	-890 000	0	110 000
12800	Čállinrávagirji	500 000	-300 000	0	200 000
Submi giella		21 020 000	-2 362 000	150 000	18 808 000
21110	Stipeanda alit ohppui	2 850 000	0	930 000	3 780 000
22600	Oahppoplánaid ođasmahttin	500 000	-350 000	0	150 000
Submi máhttu		3 350 000	-350 000	930 000	3 930 000
17100	Kulturdoaimmabijut	4 675 000	0	500 000	5 175 000
Submi kultuvra		4 675 000	0	500 000	5 175 000
26000	Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	2 534 000	-400 000	0	2 134 000
Submi dearvvašvuoha ja sosiála		2 534 000	-400 000	0	2 134 000
36000	Nuortasámi kulturbiras Nuortalaš gilis	500 000	0	400 000	900 000
Submi kulturmuutosuodjalus		500 000	0	400 000	900 000
40000	Doarjagat vuoddoealáhusaide	6 000 000		500 000	6 500 000
41010	Meahcástanealáhusat ja viidásetbuvttadeapmi	2 000 000	0	651 000	2 651 000
41011	Sámi mátkkoštanealáhusat	1 000 000	-700 000	0	300 000
41050	Doaimmadoarjja	1 600 000	0	200 000	1 800 000
41051	Investeren- ja ovddidandoarjja	1 800 000	0	500 000	2 300 000
41053	Čálgootnegat	100 000	-50 000	0	50 000
41060	Ealáhusšiehtadusa golut	100 000	-50 000	0	50 000
41061	Hospiteren	300 000	-184 000	0	116 000
42020	Gealbolokten ja čuovvoleapmi	1 000 000	-300 000	0	700 000
Submi ealáhus		13 900 000	-1 284 000	1 851 000	14 467 000
45000	Regiovdnaovddideapmi	2 000 000	0	565 000	2 565 000
Submi regiovdnaovddideapmi		2 000 000	0	565 000	2 565 000
Submi váikkuhangaskaoamit			-4 396 000	4 396 000	0

Dingomis publikašuvnna

Almmolaš ásašusat:

Departemeanttaid sihkkarvuoda- ja bálvalusorganisašuvdna

Interneahtta: www.publikasjoner.dep.no

E-poasta: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefovdna: 22 24 00 00

Priváhta suorgi:

Interneahtta: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-poasta: offpub@fagbokforlaget.no

Telefovdna: 55 38 66 00

Publikašuvnnat leat maiddái gávdnamis

www.regjeringen.no

Departemeanta ovdanbuktá davvinorgalaš dahje sámi dáiddára
dáiddabarggu ovdasiiddus mii lea jahkásaš stuoradiggedieđáhusas
Sámedikki doaimma birra.

Dán jagi dáiddár lea Andreas Holtung

Gova namma lea: Jienastanvuoigatvuodalaš

Deaddileapmi: 07 Aurskog AS – 10/2016

